

**Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΜΕΛΕΝΙΚΟΥ
(ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ
ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ**

I. Γενική κατάστασις.

“Η περιοχὴ Μελενίκου-Σιδηροκάστρου, ἡ ὅποια κατὰ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνος ὑπῆγετο ὑπὸ τὴν τουρκικὴν διοίκησιν (σαντζάκιον) Σερρῶν, λόγῳ τῆς ἀμέσου γειτνιάσεως της πρὸς τὴν Βουλγαρίαν, ἀπετέλεσε πεδίον ποικίλων συγκρούσεων μεταξὺ Ἑλλήνων, Βουλγάρων καὶ Τούρκων.

“Η περίοδος τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος, ἡ ὅποια μᾶς ἐνδιαφέρει ἔδω, δὲν ἔχει ἀκόμη διερευνηθῆ πλήρως. Αἱ δημοσιευθεῖσαι Ἐκδέσεις τοῦ προ-ένοντος Σακτούρη¹ καὶ αἱ Σημειώσεις καὶ Ὁδηγίαι τοῦ Δημοσθ. Φλωριᾶ², ὡς καὶ αἱ ἴστορικαι ἔρευναι τοῦ Π. Πέννα³ ἀποτελοῦν σημαντικὴν συμβολὴν εἰς τὴν διερεύνησιν τῆς ἴστορικῆς ἀληθείας. Εἰς τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ ἴστορικὰ γεγονότα ἔρχονται νὰ προστεθοῦν σήμερον καὶ αἱ κατωτέρω δημο-σιευόμεναι «Ἐκδέσεις» τῶν μητροπολιτῶν Εἰρηναίου καὶ Αἰμιλιανοῦ.

Κρίνομεν δμως σκόπιμον νὰ δώσωμεν προηγουμένως μίαν γενικὴν εἰ-κόνα τῆς ἐπικρατούσης τότε καταστάσεως εἰς τὴν περιοχὴν Μελενίκου.

“Οταν ἥρχισεν ἡ προπαγανδιστικὴ δραστηριότης τῶν Βουλγάρων εἰς βάρος τῆς Μακεδονίας (1878), εὗρε τὸν κατοίκους ὁργανωμένους εἰς κοινό-τητας⁴ καὶ στενῶς συνεργαζομένους μὲ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς, ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐποπτείαν τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου. Ἐξ ἄλλου τὰ λειτουργοῦντα εἰς τὴν περιοχὴν ἑλληνικὰ σχολεῖα συνετέλεσαν εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ ἑλληνι-σμοῦ. Δι” αὐτοὺς τὸν λόγους ἡ βουλγαρικὴ προπαγάνδα προσέκρουσεν εἰς τὸ ἑθνικὸν καὶ θρησκευτικὸν φρόνημα τῶν κατοικων καὶ δὲν κατώρθωσε νὰ ἀποσπάσῃ εἰ μὴ ἐλαχίστους διπαδούς.

“Η κατάστασις ἔδυσχεράνθη διὰ τὸν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Σερρῶν, δταν ἥρχισεν ἡ τρο-μοκρατικὴ δρᾶσις τοῦ βουλγαρικοῦ κομιτάτου (1898-1904). Οἱ Ἑλληνες ἥρ-χισαν νὰ συσπειροῦνται ἀκόμη περισσότερον γύρω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, διότι

1. Β. Λαούρδα - Π. Πέννα : ‘Ο Μακεδονικὸς Ἀγῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Σερρῶν, εἰς «Σερραϊκὰ Χρονικά», τόμ. Γ’, Ἀθῆναι 1959.

2. Β. Λαούρδα - Π. Πέννα : ‘Αρχείον Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος Παναγ. Δαγκλῆ. Σημειώσεις καὶ ὁδηγίαι Δημοσθ- Φλωριᾶ, εἰς Σερραϊκά Χρονικά», τόμ. Δ’, Ἀθῆναι 1963.

3. Π. Θ. Πέννα : ‘Ιστορία τῶν Σερρῶν, Ἀθῆναι 1966².

Τοῦ αὐτοῦ : Μελένικος, ὁ ἀκρίτας τοῦ Ἑλλην. Βορρᾶ, Ἀθῆναι 1964.

4. Π. Πέννα : Τὸ Κοινὸν Μελενίκου καὶ τὸ σύστημα διοικήσεως του. Ἀθῆναι 1946. Βλ. καὶ Π. Σπανδωνίδου : Μελένικος. Θεσσαλονίκη 1933 σ. 30 κέξ.

μόνη αυτή ήδύνατο νὰ τοὺς προστατεύῃ ἀπὸ τὰς τρομοκρατικὰς ἐνεργείας διὰ τῶν παραστάσεών της πρὸς τὰς τουρκικὰς ἀρχάς. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν οἱ Βούλγαροι, διὰ νὰ δημιουργήσουν ἔρεισματα, ἥρχισαν νὰ εἰσβάλλουν μὲ τὰς συμμορίας των εἰς τὰ χωρία καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τῆς τρομοκρατίας, ἀφ' ἑτέρου δέ διὰ τῶν ἐγκληματικῶν των ἐνεργειῶν, προσεπάθουν νὰ ἔξαναγκάσουν τοὺς κατοίκους νὰ προσχωρήσουν εἰς τὴν βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν⁵.

Ἡ προσπάθεια αὕτη εἶχε δυσμενῆ διὰ τοὺς "Ελληνας ἀποτελέσματα, καθ' ὅσον ἀρκετὰ χωρία προσεχώρησαν εἰς τὴν βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν⁶.

Ο κίνδυνος διὰ τοὺς "Ελληνας ἦτο μεγάλος, ἐάν ἡ τακτικὴ αὕτη τῶν Βουλγάρων ἐσυνεχίζετο. Διὰ τὴν ἀντιμετώπισίν του ἥρχισαν οἱ "Ελληνες νὰ δργανώνωνται⁷ καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ ἀναλαμβάνουν ἔνοπλον δρᾶσιν, διὰ τὴν ἀποσόβησιν τοῦ κινδύνου ἐκβούλγαρισμοῦ τῶν κατοίκων καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς Μακεδονίας.

Παραλλήλως πρὸς τὴν προσπάθειαν ἐκβούλγαρισμοῦ τῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τῶν μέσων περίπου τοῦ 19ου αἰ. ἥρχισε νὰ δρᾶ καὶ ἡ ρουμανικὴ προπαγάνδα⁸. Εἰς τὴν περιοχὴν Μελενίκου ὑπῆρχον ἀρκετοὶ βλαχόφωνοι πληθυσμοί, μὲ ἐλληνικὴν ὅμως συνείδησιν, τοὺς ὅποιους ἡ Ρουμανία ἐπεδίωκε νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸν ἐλληνισμόν, καὶ ἐν μέρει τὸ ἐπέτυχεν⁹.

Εἰς τὰς πιέσεις καὶ ἐπιβούλας ἀμφοτέρων τῶν προπαγανδῶν οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν Μελενίκου, Δεμίρ - Ισσάρ καὶ Πετριτσίου ἀντέδρασαν μέν, πλὴν ὅμως ἡ ἀντίδρασίς των δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔξουδετερώσῃ ταύτας, διὰ τοὺς ἔξης κυρίως λόγους :

α) Αἱ βουλγαρικὲς συμμορίαι εἰς τὰς ἐν λόγῳ περιοχὰς εἶχον ἀπόλυτον ἐλευθερίαν κινήσεων, λόγῳ τῆς ἀμέσου γειτνιάσεως των πρὸς τὸ βουλγαρικὸν ἔδαφος. Ἡδύναντο νὰ κρύπτωνται, νὰ ἀνεφοδιάζωνται, νὰ ἐνεργοῦν αἱ φυιδιαστικὰς ἐπιθέσεις εἰς χωρία ὅρειν καὶ ἀπομακρυσμένα.

β) Ἕλληνικὰ ἐνοπλα σώματα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ δργανωθοῦν καὶ νὰ δράσουν, ἐφ' ὅσον ἡ ἐπίσημος πολιτικὴ τῆς Ἐλλάδος, μετὰ τὴν κατάπνιξιν τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τὸν ἀτυχῆ ἐλληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1897, ἦτο ἡ ἀποφυγὴ προκλήσεων πρὸς τὴν Τουρκίαν.

5. Π. Τσάμη : Μακεδονικὸς "Αγών, Θεσγύινη 1975. σ. 51 κέ. Ἐπίσης N. Βλάχου : Τὸ Μακεδονικὸν ὡς φάσις τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος. Ἐν "Αθήναις 1935, σ. 36 κέ.

6. Βλ. Β. Λαούδα - Π. Πέννα : 'Αρχεῖον... ἐνθ' ἀνωτ. σ. 109. Ἀρκετοὶ κάτοικοι χωρίων τῶν Καζάδων (ὑποδιοικήσεων) Δεμίρ - Ισσάρ, Πετριτσίου καὶ Μελενίκου εἶχον ἐκβούλγαρισθῇ. Ἐπίσης βλ. τῶν αὐτῶν : 'Ο Μακεδ. ἀγών... ἐνθ' ἀνωτ. σ. 21.

7. Β. Λαούδα - Π. Πέννα : 'Αρχεῖον... ἐνθ' ἀνωτ. σ. 7 καὶ τῶν αὐτῶν : 'Ο Μακεδ. ἀγών... ἐνθ' ἀνωτ. σ. 10.

8. Π. Τσάμη, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 54 κέ.

9. Π. Πέννα : 'Ιστορία τῶν Σερρῶν, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 202 κέξ.

γ) Ἡ τουρκικὴ πολιτικὴ ηῦνόει τὴν σύγκρουσιν μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν τῆς Βαλκανικῆς ἥ καὶ ὑπέθαλπε ταύτην, διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ τυχὸν συνεργασίαν αὐτῶν εἰς βάρος τῆς Τουρκίας.

δ) Τὰ εὑρωπαϊκὰ κράτη, τὰ ὅποια εἶχον ἀλληλοσυγχρουόμενα συμφέροντα εἰς τὴν περιοχὴν, ἡνείχοντο ἥ ὑπεδαύλιζον ἀναστατώσεις, ἔξεγέρσεις καὶ πολεμικὰς συγκρουσίεις καὶ μὲ τὸ πρόσχημα τῆς ἐπεμβάσεως ἐπεδίωκον τὴν ἔξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων των.

Μοναδικὴ ἐλπὶς διὰ τοὺς εἰς δεινὴν θέσιν ενδρισκομένους Ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς ἦτο ἥ Ἐκκλησία¹⁰. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐφρόντισε νὰ πλαισιώσῃ τὰς περιοχὰς ταύτας μὲ Ἱεράρχας δραστηρίους, ἵκανοὺς νὰ ἀποσοβήσουν τὸν κίνδυνον ἐκβούλγαρισμοῦ καὶ νὰ ὑπερασπίσουν τοὺς σκληρῶς δοκιμαζομένους κατοίκους. Καὶ κατ^ε ἀρχὴν μὲν οὗτοι ἐνήργουν μὲ κάθε διακριτικότητα καὶ σύνεσιν καὶ ἐπεδίωκον, μὲ τὴν συνεργασίαν τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, νὰ διασώσουν τοὺς κινδυνεύοντας, νὰ ἔξασφαλίσουν τὴν λειτουργίαν τῶν σχολείων καὶ νὰ διατηρήσουν εἰς χεῖρας των τοὺς ναούς. Ἀργότερον ὅμως (μετὸ τὸ 1904), ὅταν αἱ πιέσεις ἔγιναν ἀσφυκτικῶτεραι, αἱ ἐπιθέσεις καὶ ἔγκληματικαὶ ἐνέργειαι ἀγριώτεραι, δὲν ἐδίστασαν νὰ παρασταθοῦν, ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς πλέον, εἰς τὸ πλευρὸν τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ κακίζουν τὴν μεροληψίαν τῶν Τούρκων. Ἡ πολιτικὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἦτο ἥ εἰρηνικὴ διαβίωσις τῶν Ἑλλήνων ἐντὸς τῆς Τουρκίας, ὡς ὑπηκόων αὐτῆς¹¹.

Βεβαίως ἥ πολιτικὴ αὕτη κατεκρίθη, λαμβανομένων ὅμως ὅπ^τ ὅψιν νῶν συνθηκῶν, ὅπὸ τὰς ὅποιας διετέλει τότε τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Μακεδονίας, δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ὑπῆρξεν ἥ καλλιτέρα δυνατὴ διὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Ἡδύνατο τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον νὰ

10. Π. Τ σάμη : ἐνθ' ἀνωτ. σ. 159 κέ.

11. Ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ Γ', ὡς ἀρχηγὸς τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ἐπεδίωκε τὴν συσπείρωσιν τῶν χριστιανῶν περὶ τὴν ἐπίσημον Ἐκκλησίαν. Οὕτω ἥ κοινοτικὴ ὁργάνωσις, τὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ κάθε ἄλλη δραστηριότης τῶν ὑποδόλων θὰ ἥσαν ὅπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Ἐκκλησίας καὶ θὰ εἰργάζοντο εἰς τὰ πλαίσια τῆς νομιμότητος.

Μὲ τὸ πνεῦμα τῆς μετριοπαθείας καὶ μὲ τὴν συνεργασίαν θὰ ἀπεφεύγοντο αἱ συγκρούσεις μὲ τοὺς Τούρκους. Οἱ Βούλγαροι πρῶτοι ἀντέδρασαν εἰς τὴν πολιτικὴν ταύτην, δημιουργήσαντες τὴν ἀνεξάρτητον ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου Ἑξαρχίαν καὶ διὰ βιαίων μέσων ἀφαρπάσαντες τοὺς ναούς ἀπὸ τὰς Ἑλληνικὰς χεῖρας.

Βλ. σχετικῶς Χρυσ. Καλαφάτη : Ἐκθέσεις περὶ τοῦ Μακεδ. ἀγῶνος, ἐπιμ. Β. Λαούρδα, Θεσ)νίκη 1960, σ. 1β'. Ἐπίσης βλ. Ἐγκύλιον τοῦ Πατρ. Ἰωακείμ πρὸς τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ ὁριερεῖς, εἰς τὴν ὅποιαν μεταξὺ ἄλλων τονίζεται ὅτι «καθιδηγεῖν τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανοὺς εἰς τὴν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὅμοιοίᾳ πρὸς ἄλλήλους καὶ ἐν ὑπακοῇ πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν». (Ἐκκλησ. Ἀλήθεια 14 Νοεμβρίου 1903, σ. 477).

προκαλέση ἐξέγερσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου καὶ μέχρις ἐνδὸς ὅρίου νὰ κατευθύνῃ καὶ ἐνισχύῃ ταύτην. Αἱ συνέπειαι ὅμως ἐνδὸς τέτοιου ἐγχειρήματος θὰ ἥσαν πολὺ δυσάρεστοι διὰ τοὺς πληθυσμούς, ἐφ' ὅσον οὐδεμίᾳ ἐνίσχυσις ἀπὸ τὸ ἐπίσημον Ἑλληνικὸν κράτος θὰ ἀνεμένετο.

Τὸ βάρος τῆς διασώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ὁρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως ἔπεισεν εἰς τὸν ὡμος τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ αὐτὴ τὸ ἐβάστασε. Μέχρι τοῦ 1904 εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Σαντζακίου Σερρῶν ἔδρων περὶ τὰς 10 συμμορίαι βουλγάρων κομιτατζήδων, ἐνῶ μετὰ τὸ ἔτος τοῦτο ηὑξήθησαν σημαντικῶς¹². Ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς οὐδεμίᾳ προσπάθεια δργανώσεως ἐνόπλων ὅμαδων ἔγινε, μέχρι τουλάχιστον τοῦ 1905¹³. Ἐξ αὐτῶν καὶ μόνον τῶν στοιχείων γίνεται ἀντιληπτὸν τὸ βάρος τῆς εὐθύνης, τὸ δποῖον ἐπωμίσθησαν οἱ ιεράρχαι, οἱ διαπιστευθέντες νὰ ποιμάνουν τὰς περιοχὰς Μελενίκου, Δεμίρ - Ἰσάρ καὶ Πετριτσίου.

Ποίαν σημασίαν εἶχον αἱ περιοχαὶ αὗται διὰ τοὺς Βουλγάρους, καταφαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὃτι αὐτὰς πρῶτον ἐπεδίωξαν νὰ κατακτήσουν καὶ ἐκβούλγαρίσουν, διὰ νὰ τὰς χρησιμοποιήσουν ὡς ὁρμητήρια διὰ τὴν κατάκτησιν καὶ τῶν ὑπολοίπων ἔδαφῶν τῆς Μακεδονίας. Γὰν Σεπτέμβριον τοῦ 1902 εἰς τὴν περιοχὴν "Ανω Τζουμαγιᾶς" ἔγινε σύσκεψις τῶν ἀρχηγῶν τοῦ βουλγαρικοῦ κομιτάτου μὲ θέμα τὴν πρόκλησιν ἐξεγέρσεως εἰς Τζουμαγιάν, Πετρίτσι καὶ Μελένικον, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατηγοῦ Τσιόντσεφ. Ἡ προσπάθεια ὅμως ἀπέτυχε, λόγῳ τῆς ἀποδυνατίας τῶν κατοίκων νὰ συμμετάσχουν¹⁴. Ἐκτοτε αἱ πιέσεις τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν πληθυσμῶν ηὑξήθησαν καὶ ἔλαβον τρομοκρατικὴν καὶ ἐγκληματικὴν μορφήν, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ περιβοήτου καταστάντος ἀρχικομιτατζῆ Σαντάνσκυ¹⁵. Παρὰ τὰς πιέσεις, οἱ κάτοικοι τῶν ἐν λόγῳ περιοχῶν οὐδόλως ἐκινήθησαν κατὰ τὴν ψευδοεπανάστασιν τῶν Βουλγάρων τὸν Ιούλιον τοῦ 1903, παραμείναντες πιστοὶ εἰς τὴν ἐθνικήν των συνείδησιν.

Πρώτη συστηματικὴ προσπάθεια ὀργανώσεως τῶν κατοίκων ἔγινε ἀπὸ τὸν "Ιωνα Δραγούμην, κατὰ τὸ δλιγόμηνον διάστημα τῆς παραμονῆς του εἰς τὸ προξενεῖον Σερρῶν (τέλη τοῦ 1903 — ἀρχὰς τοῦ 1904), ἡ δποία ἀπέβλεπε εἰς τὴν ἄμυναν τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων, τὴν περιφρούρησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν Ἑλλήνων¹⁶. Τὸ δὲ 1906 ἡ ὁργάνωσις

12. Π. Πέννα : "Ιστορία τῶν Σερρῶν, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 190.

13. Β. Λαούρδα - Π. Πέννα : "Ο Μακεδ. ἀγών... ἐνθ' ἀνωτ. σ. 10.

14. Π. Τσάμη : ἐνθ' ἀνωτ. σ. 82 κε. καὶ 101 κε.

15. Π. Πέννα : "Ιστορία τῶν Σερρῶν, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 189, ὅπου ἐκτίθενται αἱ τρομοκρατικαὶ καὶ ἐγκληματικαὶ ἐνέργειαι τῶν Βουλγάρων εἰς βάρος τῶν ἀνυπερασπίστων Ἑλλήνων τῆς περιοχῆς.

16. Π. Πέννα : "Ιστορία τῶν Σερρῶν, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 220 κε. Ἐπίσης Π. Τσάμη, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 158 κε. Τὴν πολιτικὴν καὶ πολιτιστικὴν κατάστασιν τῶν πε-

ἔλαβε τὴν ὁριστικήν της μορφήν, ὅταν εὶς τὸ προξενεῖον Σερρῶν ἐτοποθετήθη ὁ Ἀντ. Σακτούρης ως πρόξενος¹⁷ καὶ ὁ Δημοσθ. Φλωριᾶς ως στρατιωτικὸς ἀκόλουθος¹⁸.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ Κέντρον τῶν Σερρῶν εἶχεν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του τοὺς καζάδες (ὑποδιοικήσεις) Μελενίκου, Δεμίρ - Ἰσσάρ καὶ Πετριτσίου, οἱ δυοῖσι ἐκκλησιαστικῶς ἀπετέλουν τὴν μητρόπολιν Μελενίκου, ἐκ τῆς δυοίας ἔξεπορεύθησαν αἱ δημοσιευόμεναι κατωτέρω «Ἐκθέσεις» τῶν δύο μητροπολιτῶν.

2. Ὁ Μητροπολίτης Εἰρηναῖος.

“Οταν εὶς τὴν μητρόπολιν Μελενίκου ἐτοποθετήθη ὁ Εἰρηναῖος (Δεκέμβρ. 1903), ἡ κατάστασις εὶς τὴν περιοχὴν ἦτο δεινή.

Ἡ βουλγαρικὴ καὶ ρουμανικὴ προπαγάνδα, διὰ τῶν πιέσεων καὶ τῆς τρομοκρατίας, ἀλλὰ καὶ διὸ ἐγκληματικῶν ἐνεργειῶν, εἶχον κατορθώσει νὰ ἐνσπείρουν τὸν φόβον εὶς τοὺς κατοίκους, πολλοὺς δὲ ἔξ αὐτῶν, ἀκόμη καὶ δλόκληρα χωρία, νὰ παρασύρουν μὲ τὸ μέρος των. ‘Ο Εἰρηναῖος, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν τακτικὴν τοῦ Οίκουμ. Πατριαρχείου, ἥρχισε νὰ περιοδεύῃ τὰ χωρία καὶ ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὰς τοπικὰς τουρκικὰς ἀρχὰς νὰ κηρύττῃ τὴν εἰρηνικὴν διαβίωσιν καὶ τὴν ἀποφυγὴν ἀντιποίνων. Συγχρόνως ἐμερίμνησε διὰ τὴν ὁργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῶν σχολείων, τῶν ναῶν καὶ τῶν κοινοτικῶν φορέων. Μὲ τὴν παροχὴν ἥμικῆς καὶ ὑλικῆς συμπαραστάσεως πρὸς τοὺς δοκιμαζομένους κατοίκους ἐπέτυχε νὰ ἀναθαρρήσουν οὗτοι καὶ νὰ ἐπανέρχωνται εὶς τὴν φυσικὴν κοίτην των, τὴν Ἐκκλησίαν¹⁹. Ἡ ἐλληνικὴ συνείδησίς των ἐτενώθη, εὶς τρόπον ὥστε αἱ ἔνεις προπαγάνδαι νὰ μὴ εὑρίσκουν ἔδαφος²⁰. Ἐπίστευεν διὰ διὰ τὴν ἐλληνισμὸς μόνον διὰ τῆς συσπειρώσεως περὶ τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τῆς καλῆς ὁργανώσεως καὶ διὰ τῆς παιδείας θὰ δυνηθῇ ἔσωθεν νὰ καταλύσῃ τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν²¹. Γνώστης δὲ καὶ τῆς σλαβικῆς γλώσσης, ἐτήρησε μετριοπαθῆ στάσιν καὶ ἔναντι τῶν βουλγαρικῶν ἀνταρτικῶν ὅμαδων, τὰς δυοίας διὰ τῆς ἀγάπης καὶ ἐπιεικείας

ριοχῶν Μελενίκου, Δεμίρ - Ἰσσάρ καὶ Τζουμαγιᾶς περιέργαψαν ως αὐτόπται μάρτυρες ὁ Ἰων Δραγούμης εὶς «Μαρτύρων καὶ ἡρώων αἴμα» Ἀθῆναι 1914, σ. 103 κέ. καὶ ὁ Γ. Χατζηκυριακοῦ εὶς «Σκέψεις καὶ ἐντυπώσεις ἐν περιοδείας ἀνὰ τὴν Μακεδονίαν» Θεσσαλονίκη 1962, σ. 140 κέ.

17. Β. Λαούρδα - Π. Πέννα : ‘Ο Μακεδ. ἀγών... ἔνθ’ ἀνωτ. σ. 7 κέ.

18. Β. Λαούρδα - Π. Πέννα : ‘Αρχεῖον... ἔνθ. ἀνωτ. σ. 97.

19. «Ἐκκλησ. Ἀγήθεια» 1903 σ. 264 καὶ 1904 σ. 207.

20. Περὶ τῆς ἐν γένει δράσεως τοῦ Εἰρηναίου ως Μητροπολίτου Μελενίκου βλ. Παν. Στάμου : ‘Ο Μητροπολίτης Κασσανδρείας Εἰρηναῖος, Ἀθῆναι 1972, σ. 21 κέ.

21. Π. Στάμου, ἔνθ’ ἀνωτ. σ. 26 κέ. ‘Επίσης βλ. Duglas Dakin : The Greek Struggle in Macedonia 1897 - 1913, Θεσσαλονίκη 1966, σ. 138.

ξπεδίωκε νὰ θέσῃ ὑπὸ τὸν ἔλεγόν του. Καὶ ἐνῷ πολλοὶ τῶν Βουλγάρων τὸν ἔξετίμων, οἱ ἀδιάλλακτοι ἔξ αὐτῶν ἐπεχείρησαν νὰ τὸν ἔξοντάσουν, πλὴν ἀνεπιτυχῶς.

Μετὰ ποιμαντορίαν τριῶν ἐτῶν ὁ Εἰρηναῖος διωρίσθη διευθυντὴς τῆς Θεολ. Σχολῆς τῆς Χάλκης (Αὔγ. 1906), παραιτήθεις ἀπὸ τὴν μητρόπολιν Μελενίκου. Ἡ ἀπομάκρυνσίς του ἀπὸ τὸ Μελένικον δύναται νὰ ἀποδοθῇ ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν ἔντονον ἀντίδρασιν τῶν Βουλγάρων, οἱ δποῖοι ἐφοβοῦντο τὴν ἀποτυχίαν τῶν προσπαθειῶν των λόγω τῆς ἐθνοφελοῦς δράσεως τοῦ μητροπολίτου, ἀφ' ἐτέρου δὲ εἰς μερικοὺς κύκλους τοῦ Φαναρίου, οἱ δποῖοι ἐθεώρουν ἐπικίνδυνον τὴν τακτικὴν του ἔναντι τῶν Βουλγάρων²². Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι ὁ μητροπ. Εἰρηναῖος εἰργάσθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μελενίκου ἐπ²³ ὥφελείᾳ τῶν ἔλληνικῶν συμφερόντων²⁴.

Τοῦτο ἀποδεικνύουν ἔξ ἄλλου καὶ αἱ κατωτέρω δημοσιευόμεναι «Ἐκθέσεις» αὐτοῦ.

3. Αἱ «Ἐκθέσεις» τοῦ μητροπολίτου Εἰρηναίου.

Αἱ «Ἐκθέσεις» αὗται ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ μητροπ. Εἰρηναίου ἢ ὑπὸ τοῦ περιβάλλοντος αὐτοῦ πρὸς τὸν Οἰκουμ. Πατριάρχην Κων)λεως, μὲ σκοπὸν νὰ διαφωτίσουν τὸ Πατριαρχεῖον περὶ τῆς ἐπικρατούσης εἰς τὴν ἐπαρχίαν του καταστάσεως καὶ νὰ ζητήσουν τὴν συμπαράστασιν αὐτοῦ πλησίον τῶν τευρωτικῶν ἀρχῶν. Εἰς τὰς πρώτας ἔξ αὐτῶν δὲν φαίνεται ὑπογράφων αὐτὸς οὕτος ὁ μητροπολίτης. Καὶ τοῦτο γίνεται σκοπίμως, διὰ νὰ ἀποφευχθῇ ἀνάμιξις τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν. «Οταν ὅμως αἱ τρομοκρατικαὶ ἐνέργειαι τῶν Βουλγάρων ὑπερέβησαν κάθε ὅριον, τότε καὶ τὸ Πατριαρχεῖον ἡναγκάσθη νὰ σκληρύνῃ τὴν στάσιν του καὶ ὁ μητροπ. Εἰρηναῖος νὰ ὅμιλῃ μὲ παροησίαν προκινδυνεύων ὑπὲρ τῶν σκληρῶς δοκιμαζομένων καὶ ἐπαπειλούμενων χριστιανῶν του. Διὰ τοῦτο χρησιμοποιεῖ βαρείας φράσεις, ὅταν ὅμιλεῖ διὰ τὴν τακτικὴν τῶν Βουλγάρων καὶ προβαίνει εἰς σκληροὺς χαρακτηρισμοὺς εἰς βάρος αὐτῶν. Ἐξιστορεῖ τὰ γεγονότα ἐν περιλήψει καὶ εἰς τὰ κύρια αὐτῶν σημεῖα καὶ ἐπάγεται ὅτι οἱ χριστιανικοὶ πληθυσμοὶ κινδυνεύουν νὰ ἐκβουλγαρισθοῦν καὶ ἐκρωμούντο. Αἴτιοι τῆς ἀναταραχῆς εἶναι πάντοτε οἱ Βούλγαροι, οἱ δποῖοι ἐπιδιώκουν πολιτικοὺς σκοπούς, ἐνῷ οἱ Ἑλληνες εἶναι φιλήσυχοι καὶ ἀφοσιωμένοι εἰς τὰ πάτρια καὶ εἰς τὰ εἰρηνικά των ἔργα.

Αἱ «Ἐκθέσεις» αὗται ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ ἐν Κων)λει ἐκδιδομένον

22. Π. Σ τάμον, ἐνθ² ἀνωτ. σ. 44 κέ.

23. Περὶ τῆς ἐθνικῆς δράσεως αὐτοῦ βλέπε εἰς Π. Στάμον, ἐνθ² ἀνωτ. σ. 26 κέ., περὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς δραστηριότητός του εἰς σ. 35 κέ., περὶ δὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰς σ. 40 κέ. Ἐπίσης Π. Πέννα: ‘Ιστορία τῶν Σερβῶν, ἐνθ² ἀνωτ. σ. 205 κέ.

περιοδικὸν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἀπὸ τοῦ ἔτους 1904 μέχρι τοῦ 1906, μερικαὶ δὲ ἔξι αὐτῶν εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Παν. Στάμου «‘Ο Μητροπολίτης Κασσανδρείας Εἰρηναῖος».

Ἐθεωρήθη ὅμως σκόπιμον νὰ ἐπανεκδοθοῦν ἐνταῦθα, διὰ νὰ εἶναι εὑχρηστοί εἰς τὸν ἐρευνητήν.

4. ‘Ο Μητροπολίτης Αἰμιλιανός.

Μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Εἰρηναίου ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου ἔξελεξεν ως μητροπολίτην Μελενίκου τὸν μητροπολίτην Νευροκοπίου Θεοδώρητον. Οὗτος ὅμως παρηγήθη τῆς θέσεως ταύτης, θελήσας νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν μητρόπολιν Νευροκοπίου. Κατόπιν τούτου ἔξελέγη μητροπολίτης Μελενίκου δι’ Αἰμιλιανὸς Δάγγουλας (Σεπτ. 1906), τελειόφοιτος τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ τῆς Θεολογ. Σχολῆς Χάλκης²⁴. Ἡ Δημογεροντία Μελενίκου ὑπέβαλε τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου μητροπολίτου. Παρέμεινε δὲ εἰς τὴν θέσιν ταύτην μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου 1911, δοπότε μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Γρεβενῶν²⁵.

Ἡ περίοδος τῆς ἀρχιερατείας του συμπίπτει μὲ τὴν πλέον ταραχώδη ἐποχὴν τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μελενίκου. Ὅταν οὗτος ἦλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, τὰ βουλγαρικὰ ἀνταρτικὰ σώματα εἶχον αὐξηθῆ. Ὅπηροχον εἰς τὸν καζᾶν Μελενίκου 7, τῆς Ἀνω Τζουμαγιδᾶς 5, τοῦ Δεμίρ-Ισσαρὸς 2 καὶ τῆς Πετρίτσης 1²⁶. Ὄμως, παρὰ τὴν δυσμενῆ κατάστασιν καὶ τὰς δυσχερείας, δι’ Αἰμιλιανός, ως καὶ δι’ προκάτοχός του Εἰρηναῖος, ὑπέδειξεν ἰδιαιτέραν δραστηριότητα καὶ συμπαρεστάθη πρὸς τοὺς ἔλληνικοὺς πληθυσμοὺς παντοιοτρόπως. Ἐκ τῶν Ἐκθέσεών του καταδεικνύεται ὅτι οὗτος ἐνεθάρρυνε τοὺς κατοίκους νὰ μὴ πτοοῦνται τοὺς Βουλγάρους, νὰ λαμβάνουν μέτρα αὐτοπροστασίας καὶ νὰ ἐνεργοῦν συλλογικῶς. Ἐπεσκέπτετο καὶ τὰ πλέον ἀπομεμακρυσμένα χωρία, ὑπεδείκνυε τρόπους ἀντιδράσεως κατὰ τῶν βουλγαρικῶν ἐνεργειῶν καὶ συμπαρίστατο ποικιλοτρόπως εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ προβλήματά των. Εἰς τὸ πρόσωπόν του οἱ κάτοικοι ἔβλεπον τὴν

24. «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» 1906, σ. 439. Βλ. σχετικῶς καὶ Θεοκλήτου Φιλιππαίου : «Ἐκκλησίας Κων(υ)λεως Ἐπισκοπαὶ καὶ Ἐπίσκοποι, εἰς περ. «Θεολογία, 1960, σ. 531. Παραδόξως δὲ Π. Σπανδωνίδης (Μελένικος, Θεσσαλονίκη 1930, σ. 48) δὲν ἀναφέρει εἰς τὸν Ἐπισκοπικὸν κατάλογόν του τὸν Αἰμιλιανόν.

25. Βασ. ‘Ατέση : ‘Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι. ‘Ανατύπ. ἐκ τοῦ «Ἐκκλησ. Φάρου», τ. 1974 καὶ 1975, ἐν Ἀθήναις 1975, σ. 243. ‘Ἐσφαλμένως δὲ Th. Vlachos εἰς τὸ βιβλίον του «Die Geschichte der Byzantinischen Stadt Melenikon», Thessaloniki 1969, σ. 93, ἀνατρέψει διτι δι’ Αἰμιλιανὸς ἀπέθανεν εἰς Μελένικον τὸ 1911.

26. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἐδημοσίευσεν ἡ παρισινὴ ἐφημερίς «Le Temps» τὴν 3 Φεβρ. 1907, τὰς δὲ πληροφορίας του ἥντιλησεν ἀπὸ τὰς ἐπισήμους ἐκθέσεις τοῦ γεν. ἐπιθεωρητοῦ Χουσεΐν Χιλμῆ πασᾶ καὶ τῶν ξένων πρακτόρων, πρὸς τὰς κυριεργήσεις τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

παρουσίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας. Οἱ παρασυρθέντες ἀπὸ τὰς ἀντεθνικὰς προπαγάνδας ἥρχισαν ἀθρόως νὰ ἐπιστρέψουν. Ἀκολουθῶν καὶ οὗτος τὴν πολιτικὴν τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου συνίστα ὅχι τὰς ἀντεκδικήσεις καὶ τὴν αὐτοδικίαν, ἀλλὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν συνεργασίαν μὲ τὰς τουρκικὰς ἀρχάς.

Μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς νεοτουρκικῆς ἐπαναστάσεως (1908) καὶ τὴν ἐπιβολὴν συντάγματος εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ ὀθωμ. κράτους, παρετηρήθη νέα ἔξαρσις τῆς βουλγαρικῆς θηριωδίας, μὲ σκοπὸν νὰ ἐμφανισθοῦν αἱ περιοχαὶ Μελενίκου-Δεμίρ²⁷-Ισσάρ καὶ Πετριτσίου ὡς κατοικούμεναι τὸ πλεῖστον ἀπὸ βουλγάρους καὶ ὡς ἐκ τούτου νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ αὐτονόμησίς των. Ἐγιναν διαρπαγαὶ ναῶν καὶ σχολείων, ἡ τρομοκρατία ἐνέσπειρε νέον φόβον, αἱ κακουργίαι ἐπολλαπλασιάσθησαν²⁷. Ὁ Αἰμιλιανὸς ἀπεδύθη εἰς νέον ἀγῶνα, τὴν φορὰν αὐτὴν περισσότερον σύντονον καὶ θαρραλέον καὶ ἐπέτυχε νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ νὰ διασώσῃ τοῦτον. Ἐπέβαλε τὴν διμοψυχίαν εἰς τοὺς Ἑλληνικοὺς πληθυσμούς, ἐτόνωσε τὴν ἐθνικήν των συνείδησιν καὶ ἀνεθέρμανε τὴν θρησκευτικήν των πίστιν. Εἰς αὐτὴν τὴν ἐθνικοθρησκευτικὴν ἔξαρσιν ἀφῆκε τοὺς Ἑλληνας, ὅταν κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν βαλκανικῶν πολέμων ἀνεχώρει ἀπὸ τὴν μητρόπολιν Μελενίκου διὰ νέους ἀγῶνας εἰς τὰ Γρεβενά.

5. Αἱ «Ἐκθέσεις» τοῦ Μητροπολίτου Αἰμιλιανοῦ.

Τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον διεῖδε τὸν κίνδυνον, τὸν ὅποῖον διέτρεχον αἱ ἐπαρχίαι τῆς Μακεδονίας ἐξ αἰτίας τῆς τακτικῆς τῶν Βουλγάρων καὶ διὰ παραστάσεων εἰς τὰς τουρκικὰς ἀρχὰς ἐπεδίωκε νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς τρομοκρατικὰς ἐνεργείας των.

Ο μητροπ. Αἰμιλιανὸς τακτικῶς ὑπέβαλλε πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον «Ἐκθέσεις» περὶ τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ἐπαρχίαν του καὶ ἀμυνόμενος τῶν δικαίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἔζητει τὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων. Μὲ πάθος ψυχῆς διεκτραγωδεῖ τὰ δεινοπαθήματα τῶν Ἑλλήνων, πολλὰς φορὰς ἐμφανίζεται ἀπαισιόδοξος ὡς πρὸς τὴν ἔκβασιν τῶν πραγμάτων, ἀλλοτε πάλιν ἀγανακτεῖ διὰ τὴν ὀλιγωρίαν ἢ καὶ μεροληψίαν τῶν τουρκιῶν ἀρχῶν. Δὲν εὑρίσκει ἀλλην λύσιν εἰ μὴ τὴν ὀργάνωσιν τῶν Ἑλλήνων εἰς ὅμαδας κρούσεως καὶ τὴν ἔνοπλον ἀντίδρασιν αὐτῶν. Περιγράφει τὰς βουλγαρικὰς κακουργίας καὶ τὰ ἐγκλήματα μὲ ἔντονον συναισθηματικὸν τρόπον, διὰ νὰ συγκινήσῃ τὸν πολιτισμένον κόσμον. Οἱ χαρακτηρισμοί, τοὺς ὅποίους ἀποδίδει εἰς τοὺς Βουλγάρους εἶναι βαρεῖς, εἰς σημεῖον, ὥστε νὰ διερωτᾶται κανείς, πῶς εἶναι

27. Π. Πέννα : 'Ιστορία τῶν Σερρῶν, ἔνθ' ἀνωτ. σ. 307 κ.κ. καὶ Π. Τσάμη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 430 κ.κ. Διὰ τὰς ἀρπαγὰς ναῶν καὶ σχολῶν εἰς τὰς ὑπὸ ὅψιν περιοχὰς βλ. «Ἐκκλ. Ἀλήθειαν», 1910, σ. 226.

δυνατὸν νὰ ἔξερχωνται ἀπὸ χεύλη ἀρχιερέως. Ὅτιον μῆσος εἰς τὴν ψυχήν του ἦ ἡ Ἱερὰ ἀγανάκτησίς του εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἀποκορύφωμά της;

Πράγματι, τὰ φρικιαστικὰ ἐγκλήματα εἶχον τόσον πολὺ συγκλονίσει τὴν εὐαίσθητον καρδίαν του, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνθέξῃ πλέον, ἐφ' ὅσον διὰ τῆς συνετῆς καὶ ἀνεξιάκου τακτικῆς του οὐδὲν κατώρθωσε. Παρὰ ταῦτα ὅμως, οὐδέποτε ἔχασε τὸ θάρρος, δὲν ἔπαυσεν ἀγωνιζόμενος, δὲν ἔσταμάτησε διαμαρτυρόμενος διὰ τὴν ἀδικίαν, δὲν ὑπέκυψεν εἰς τοὺς ἔκβιασμούς, δὲν συνεβιβάσθη μὲ τὴν μοῖραν του. Ἐπὶ κεφαλῆς πάντοτε εἰς τὴν ἔπαλξιν τοῦ ἀγῶνος, κατώρθωσε καὶ τοὺς κατοίκους νὰ διατηρήσῃ πιστοὺς εἰς τὴν Ἑλληνορθόδοξον συνείδησίν των καὶ τὴν ἔπαρχίαν του νὰ διασώσῃ ἀπὸ τὴν ἀρπακτικὴν βουλιμίαν τῆς βουλγαρικῆς καὶ ρουμανικῆς προπαγάνδας.

Αἱ «Ἐκθέσεις» του ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν» Κωνσταντινούπολεως κατὰ τὰ ἔτη 1907-1910. Πολλὰ ἀπὸ τὰ γεγονότα, τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς αὐτάς, ἔκτιθενται καὶ εἰς τὰ ἔγγραφα τοῦ προξένου Σακτούρη (28). Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ἐπιβεβαιούνται ταῦτα καὶ ἀπὸ ἄλλην πηγήν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἔκτιμησις καὶ ἀξιοποίησις αὐτῶν γίνεται ἀσφαλεστέρα, ἐφ' ὅσον ἐκφράζουν δύο ἀπόψεις, τὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴς Ἑλληνικῆς Πολιτείας.

Παραλλήλως πρὸς τὰς δημοσιευομένας Ἐκθέσεις τῶν δύο μητροπολιτῶν, ἐθεωρήθη σκόπιμον νὰ παρατεθοῦν εἰς τὸ τέλος καὶ ἄλλαι εἰδήσεις καὶ πληροφορίαι, ἐνδεικτικαὶ τῆς ἐπικρατούσης καταστάσεως εἰς τὰς ὑπὸ ἔξετασιν περιοχάς, κατὰ τὰ ἔτη 1905-1911, καὶ προερχόμεναι ἀπὸ ἐκκλησιαστικὰς ἢ ἄλλας πηγὰς, αἱ ὅποιαι εἴτε δὲν καλύπτουν ὅλον τὸ φάσμα τῶν γεγονότων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς ὡς ἀνω Ἐκθέσεις, εἴτε προσεπικυρώνουν τὰ εἰς αὐτὰς ἔκτιθέμενα.

Πιστεύομεν ὅτι μὲ τὴν δημοσίευσιν τῶν «Ἐκθέσεων» τῶν μητροπολιτῶν Εἰρηναίου καὶ Αἰμιλιανοῦ συμβάλλομεν εἰς τὴν ἴστορικὴν ἔρευναν περὶ τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος εἰς τὰς περιοχὰς Μελενίκου, Δεμίρ—Ισσάρ (Σιδηροκάστου) καὶ Πετριτσίου.

I. A. B.

28. B. Λαούρος - Π. Πέννα: 'Ο Μακεδ. ἀγών... ἐνθ' ἀνωτ.'

'Επίσης D. Dakin, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 306 κέ., ὅπου ἔκτιθεται ἡ γενικὴ κατάστασις εἰς Μακεδονίαν κατὰ τὸ ἔτος 1907. Περὶ δὲ τῆς δραστηριότητος τοῦ Βουλγάρου ἀρχικομιτατζῆ Σαντάνσκου βλ. σ. 386 κέ.

98

A'.
ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

1.

Μελένικον 19 Ιουλίου 1904

Κατόπιν βραχείας χαρᾶς καὶ συγχινήσεως ἐπὶ τῇ διατυμπανισθείσῃ μεταξὺ βουλγαρικῆς καὶ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως τελείᾳ συνεννοήσει, ἐπῆλθεν ἡ ἀπογοήτευσις ἀμέσως, καὶ μαύρη πραγματικότης ἐδίδαξεν ἡμᾶς καὶ πάλιν ὅτι φροῦδαι ἐλπίδες τρέφουσι μὲν τοὺς κενοὺς τῶν βροτῶν, ἀλλὰ δύνανται νὰ βαυκαλίζωσιν ἐπὶ πολὺ καὶ τοὺς πιστεύοντας ὅτι συνεννόησις ἐνώπιον ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ συναπτομένη ἐπιτρέψει τοῖς τέως τεταλαιπωρημένοις σχετικὴν ἄνεσιν. Οἱ μὴ κενοὶ τέως ἐφρόνουν ὅτι καὶ τὰ δείγματα εὔμενίας καὶ τοῦ οἴκτου, ἀτινα ἡ κυβέρνησις τοῦ φιλολάου ἡμῶν ἀνακτος ἐδαψίλευσε πρὸς τοὺς ἀνάμιχθέντας εἰς τὰς ἀνοσίους περισυνὰς ἐν Μακεδονίᾳ ταραχὰς καὶ τὰς ἀσυγχωρήτους κακούργιας, ὅτι τὰ δείγματα ταῦτα ἥθελον διδάξει τοὺς ὁμόφρονας τοῖς κακούργοις καὶ αὐτοῖς τούτοις ὅτι δίδοται καιρὸς αὐτοῖς καὶ βελτιώσεως ἥθικῆς καὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὸν ἀγαθὸν βίον, ὃν ἥκολούθουν βεβαίως πρὸ ἐτῶν. Ἐνταῦτα πᾶσα προσδοκία καὶ κενῶν καὶ μὴ κενῶν διεψεύσθη, καὶ πᾶσα ἐλπὶς ἀπέπτη, καὶ εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν ἐπανήλθομεν, ποὺ μὲν εἰς τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης ἀσχολουμένων ἡμῶν, ὃπου τὴν ζωὴν ἡμῶν καὶ τὴν περιουσίαν ἔξασφαλίζει ὁ αὐτοκρατορικὸς στρατός, ποὺ δὲ λαγὼ βίον ζώντων, κατὰ τὸ τοῦ ἀθηναίου ὦρητορος, ὃπου ὁ στρατὸς ἀναχωρῶν ἀναγκάζεται νὰ μεταβῇ ἀλλαχοῦ.

Τὴν αὐτὴν ἀλήθειαν ἐπαναλαμβάνουσιν ἐκ πολλῶν ἐπαρχιῶν καὶ πολλῶν κωμοπόλεων, ἐφ' ὅσον γείτων χώρα διαρκῶς παράγει κομιτατέηδες καὶ ἀναρχικοὺς καὶ ψευδοπατριώτας, πραγματικοὺς ἄρπαγας καὶ ληστάς.

Δύο μεγάλαι συμμορίαι κυρίως μαστίζουσι τὴν τάλαιναν ἐπαρχίαν Μελένικου, ἡ μὲν διαμένουσα ἐν τῷ καζά τῆς "Ανω Τζουμαγιᾶς, ἡ δὲ ἐν τῷ καζά Μελένικου. Δυστυχῶς κατ' ἀνοχὴν θείαν καὶ θείαν μακροθυμίαν, παρακολούθει τῇ πρώτῃ τούτων ἐξ ἀποστάσεως καὶ ὁ βούλγαρος, ὁ σχισματικὸς δηλ. μητροπολίτης Νευροκοπίου, διαχρινόμενος ἄλλως τε διὰ τὴν θρασύτητα, ἵνα μή τι χεῖρον εἴπωμεν. Κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν τούτου τοῦ ἔτους

ἀνεστάλη, κατὰ διαταγὴν τῆς κραταιᾶς ἀρχῆς, ἐπαρκῶς σπουδασάσης τὸν ἄνθρωπον, ἡ ἐν τῷ καζᾷ "Ανω Τζουμαγιᾶς περιοδείᾳ αὐτοῦ. Πρὸ μηνὸς ὅμως ἐνὸς καὶ ἡμίσεως, ὅτε ὁ ἡμέτερος μητροπολίτης πανιερ. κ. Εἰρηναῖος εὑρίσκετο ἐν τῇ πλησιέστατα τοῖς βουλγαρικοῖς συνόροις κειμένῃ πόλει "Ανω Τζουμαγιᾶ, ὁ λεγόμενος Νευροκοπίου καὶ πάλιν ἐνεφανίσθη, φέρων τὴν φορὰν ταύτην μπουγιουρουλδὶ τοῦ ἔξ. διοικητοῦ Σερρῶν «ῶς ἐρχόμενος ἵνα διανείμῃ τοῖς παθοῦσι βουλγάροις χωρικοῖς ἐλεημοσύνας»· καὶ ὑπὸ τὴν φαιναμενικῶς ἀγαθοεργικὴν αὐτοῦ ταύτην ἰδιότητα ἥδυνατο νὰ διανείμῃ, ἡ δὲ πολιτικὴ ἀρχὴ οὐδὲν ἥδυνατο κατ' αὐτοῦ νὰ ἐνεργήσῃ. Κατ' εὐτυχίαν, ἡ κρυφία αὐτοῦ ἀποστολὴ κατεφωράθη, καταγγελίαι δ' ἐπίσημοι πρὸς τὰς ἀρχὰς ἀπέδειξαν ὅτι ἔξήτει νὰ ἔξαπατήσῃ αὐτάς. Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐν "Ανω Τζουμαγιᾶ διαμείνας ἀπεδείχθη ὅτι οὐδένα μὲν διβολὸν διένειμε, τούναντίον δὲ καὶ εἰς ἀργυρολογίας προέβη, καὶ νύκτωρ ἐτέλεσε λειτουργίας καὶ χειροτονίας, σφετεροίζομενος δικαιώματα ἔνης αὐτῷ πνευματικῆς ἀρχῆς, ὁ δὲ χειριστὸν καὶ πρὸς τὰς φιλανθρώπους ἐπιθυμίας καὶ διατάξεις τοῦ μεγαλειοτάτου ἦμῶν ἄνακτος ἀντικείμενον, ἔκηρυξε καὶ λόγον καὶ συνεβούλευσε χριστιανοὺς φιλησύχους νὰ μὴ ἔρχωνται οἱ τοῦ σχισματικοῦ ἔξαρχου δπαδοὶ εἰς ἐπικοινωνίαν ἢ ληψιδοσίαν πρὸς τοὺς ὅρθιοδόξους, νὰ μὴ εἰσέρχωνται εἰς τὰ καταστήματα αὐτῶν, καὶ ἔξηρέθιεν οὕτω κατ' ἄλλήλων τοὺς ἄλλους ἥρεμοῦντας. Ἡ σεβαστὴ ἀρχή, μαθοῦσα ταῦτα, διέταξεν αὐτὸν ν' ἐπανέλθῃ εἰς Νευροκόπιον, ὁ καὶ ἐγένετο. Τοιαῦτα κηρύγματα τῶν ψευτοπαπάδων τοῦ ἔξαρχου ὑποστηρίζουσιν διὰ τῶν μιαιφονιῶν αὐτῶν αἱ ληστρικαὶ συμμορίαι· τούτων δὲ τὰ κακουργήματα εἰσὶ πολὺ συνεχῆ, διάφορα ὅμως τὰ ἐλατήρια καὶ διαφόρους ἔχοντα τὰς ἀφορμάς.

"Ἐν τῷ καζᾷ Μελενίκου φόνοι κατ' αὐτὰς ἐπανειλημμένοι λαμβάνουσι χώραν, θύματα δὲ γίνονται ἔκεινοι τῶν σχισματικῶν, ὅσοι νομίζονται ὅτι, πρὸς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς συνενοούμενοι, καταγγέλλουσιν αὐταῖς πᾶσαν κίνησιν καὶ πᾶν βῆμα τῶν ληστρικῶν συμμοριῶν, οὕτω δ' ἔκφοβίζονται ἔκεινοι τῶν βουλγάρων, ὅσοι πιστοὶ πρὸς τὴν ὅρθιοδόξον Ἐκκλησίαν μένοντες ἐπηρεάζονται διαρκῶς ὑπὸ τῶν κακούργων ἵνα πρὸς τὸ σχίσμα προσχωροῦντες ἀποπτύσωσι τὴν ὅρθιοδόξίαν, ἢ πρόσκεινται μέχρι σήμερον. Τὴν 8 λόγου χάριν Ἰουνίου, συμμορία φονέων ὑπὸ τὸν Σαντάλωφ ἔξηφάνισεν ἐν Σφογγαρόβῳ τὴν οἰκογένειαν ὀλόκληρον Τιμέλκου, σχιματικὴν οὕσαν, τρεῖς μὲν ἄνδρας διὰ μαχαιρῶν φονεύσασα, δύο δὲ γυναῖκας καὶ τρεῖς παῖδας σὺν τῷ οἴκῳ κατακαύσασα. Ὁ γάλλος συνταγματάρχης τῆς χωροφυλακῆς, εὑρίσκομενος ἐν Μελενίκῳ, καὶ μεταβάς εἰς τὸν τόπον τοῦ κακούργηματος συνεκινήθη μέχρι δακρύων, ἔλαβε δὲ καὶ φωτογραφικὰς ἀπόψεις τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς φοβερᾶς καὶ θηριώδους σκηνῆς. Τὴν αὐτὴν νύκτα ἐν "Ανω Σουσίτσα ἐφονεύθη εἰς τῶν ἄλλοτε φιλορθιοδόξων προκρίτων, διότι οὐδέποτε συνήνεσεν ὅπως εἰς στάσιν ὑποκινήσῃ τοὺς συγχωριανοὺς αὐτοῦ. καθὰ διέτατον

οἱ κομιτατζῆδες, ἀλλὰ καὶ εἰς συνεννοήσεις εὐρίσκετο μετὰ τῶν ἀρχῶν. Ἐν τῷ ὁρθοδόξῳ χωρίῳ Κασσίνᾳ τὴν αὔτην νύκτα ὑπὸ τῶν αὐτῶν κακούργων, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἐφονεύθησαν δύο σχισματικοί, οἵτινες ἦσαν ἡ μάστιγξ τῶν ὁρθοδόξων. Τὴν 16ην Ἰουνίου πρὸς ἑσπέραν, ἐν Πυρίνᾳ ἐφονεύθη βλαχόφωνος παντοπώλης, σχισματικὸς καὶ οὗτος, καθὸ εἰς συνεννόησιν πρὸς τὰς ἀρχὰς εὐρισκόμενος, ὃν οὕτε ἐλήστευσαν οἱ κακοῦργοι, ἀφέντες ἐπὶ τοῦ πτώματος αὐτοῦ δήλωσιν ὅτι τοιοῦτο τέλος ἀναμένει τοὺς δμοίους αὐτῷ. Σημείωμα παρόμοιον ἀφῆκαν οἱ κακοῦργοι, τὴν 21 λήξαντος Ἰουνίου μηνός, ἐπὶ τοῦ πτώματος Ἀναστασίου τινός, ἐν Λιουμπάρκῃ, ὃν ἐφόνευσαν διὰ μαχαιρῶν, οὓς μόνον διότι ἐπίσης ἐφόνευσαν τὴν σύζυγον καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

Καταστήσατε γνωστὰ σύμπαντι τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ — τὰ ἐν Κ' αἰῶνι θρασέως, ἀπανθρώπως, ἀθεοφόβως τελούμενα, καὶ καταριθμήσατε μετὰ τοὺς δέκα κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ διωγμοὺς καὶ τὸν παρόντα, καθ' ὃν ἐπίσης εἴδους παντοίου βασανιστήρια ἐφευρίσκονται, δυστυχῶς ἐπ' ὀνόματι θρησκευτικῆς ἀρχῆς, ἥτις ἔαυτὴν ὀνομάζει ὁρθόδοξον. Κατεφάνη δὲ καθ' ὅλον τοῦτον τὸν διωγμὸν ὅτι ἔξισον πρὸς τοὺς πιστοὺς δπαδοὺς ἀγίας Ἐκκλησίας ἥμῶν καταδιώκονται καὶ οἱ πιστοὶ τῆς Α.Α.Μ. ὑπήκοοι.

2.

Μελένικον 12 Αὐγούστου 1904

Τῆς ἡθικῆς καὶ ὑλικῆς πιέσεως, ὑφ' ἥν ἡ τε πατρὸς ἥμῶν αὔτη καὶ αἱ πέριξ ἐπαρχίαι διατελοῦσιν, ἐπιτρεχόμεναι ὑπὸ δολοφόνων ὑπηρετούντων τῇ ἔργασίᾳ τοῦ δῆθεν ἀρχιποίμενος τῶν Βουλγάρων, τῆς πιέσεως ταύτης τὸ ναδίρ εἴδομεν.

Θέσατε ἀφ' ἐνὸς τὰς πολυαρίθμους καὶ πολυκεφάλους συμμορίας τῶν βουλγάρων ληστῶν, τῶν ἐκ ἔνον μέρους εἰσβαλόντων· λάβετε ὑπ' ὄψιν ὅτι διατρέχουσιν ἀνεμποδίστως ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν ἀτυχῆ πατρίδα, ὡς ἄλλοι κυρίαρχοι· ὅτι δι' ἐπισήμων ἐγκυκλίων ὁρίζουσι τόπους συναθροίσεων, προσκαλοῦντες ἐπὶ συσκέψει τοὺς προκρίτους τῶν χωρίων, ὁρθοδόξους τε καὶ σχισματικοὺς ἀδιαφόρως, ἀπειλοῦντες τοὺς ἀπειθοῦντας· ὅτι συγκροτοῦσι πρὸ τῶν προθύρων τῶν κέντρων τῶν ὑποδιοικήσεων πολυπληθεῖς συνελεύσεις, χορηγοῦντες ἐν μέσῳ γενικῆς εὐωχίας τοῖς προκρίτοις ὅδηγίας, ἐπὶ κακῷ πάντοτε.

Θέσατε ἀφ' ἑτέρου σχισματικοὺς ἰερεῖς καὶ βουλγάρους δῆθεν διδασκάλους, διερχομένους τὰ βουλγαρόφωνα χωρία μετὰ μίσους καὶ φανατισμοῦ καὶ διαδίδοντας ἀντιχριστιανικὰς καὶ βλασφήμους σπερμολογίας κατὰ τῆς ἐκχριστιανισάσης καὶ σωσάσης τὸν ἀγνώμονα λαὸν αὐτὸν Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τοῦ φωτίσαντος αὐτοὺς Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀνάπτοντας

τὰ πάθη τὰ ἔθνολογικά, σπείροντας καὶ τὸν τρόμον καὶ τὸ πρὸς ἄλλήλους μῆσος καὶ καταγγέλοντας πάντας τοὺς πρὸς τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ἀντιτιθεμένους, δρθιδόξους τε καὶ σχισματικοὺς ἀδιαφόρως.

Πρό τινων ἡμερῶν, ἀγνοοῦμεν τίνων ἔνεκα λόγων, δὲν Δεμίρ—⁷Ισσάρ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἔξαρχου κληρικός, δῆθεν ἵερεύς, κατήγγειλε πρὸς τὸν ὑποδιοικητὴν δύο τῶν αὐτόθι διδασκάλων, χαρακτηρίσας αὐτοὺς ὡς κακούργους, ὡς σκοπὸν ἔχοντας ἵν⁸ ἀνατινάξωσὶ τὸ διοικητήριον διὰ δυναμίτιδος.

Ἐπὶ τῇ διενεργούμενῃ κατ’ αὐτὰς πωλήσει τῆς δεκάτης πλεῖστοι τῶν δρθιδόξων προκρίτων, ἔλλήνων καὶ βουλγάρων, διαιμένοντες ἐν ταῖς ἔδραις τῶν ὑποδιοικήσεων Μελενίκου, Δεμίρ—⁹Ισσάρ, Πετρίτσης κλπ. ἔλαβον ἐπιστολὰς τῶν ἀρχηγῶν τῶν συμμοριῶν ἀπειλούσας θάνατον, ἐρήμωσιν, καταστροφὴν κτημάτων ἀκινήτων καὶ κινητῶν, δλιγοτίμων καὶ πολυτίμων ἐν ᾧ περιπτώσει ἀγορασθῶσιν ὑπ’ αὐτῶν, ὡς συνήθως γίνεται. ¹⁰Ἐντεῦθεν οὐδεὶς δρθιδόξων ἥγορασε τοιαύτας.

Ἡμεῖς δὲ στρατιῶται ἁπλοὶ τρέμομεν εἰς τὸ ἄκουσμα καὶ μόνον τῆς λέξεως ἔγκλημα καὶ οἱ μητροπολῖται ἡμῶν καὶ ἵερεῖς διαρκῶς κηρύττεουσιν ἐμποδίζοντες ἡμᾶς ἀπὸ πάσης αὐτοδικίας. Παραινοῦσιν ἡμᾶς ὑπομονήν, διάσκοντας ἀνοχὴν καὶ μακροθυμίαν.

Ἄλλὰ τῶν χριστιανικῶν τούτων ἀρετῶν τὸ συμπέρασμα εἰσέτι δὲν εἴδομεν. ¹¹Ἐξακολουθοῦσιν ἐλπίζοντες εἰς προσεχῆ λῆξιν τῶν ἔγκλημάτων καὶ τιμωρίαν αὐτῶν ὑπὸ τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως. ¹²Ἐσμὲν ὑπήκοοι τοῦ κράτους ἀφωσιωμένοι. Συμμօρφούμεθα τοῖς κειμένοις ἐν αὐτῷ νόμοις. ¹³Ὑπήκομεν ταῖς διαταγαῖς ταῖς δικαίοις. Καλλιεργοῦμεν τὰς πρὸς ἄλλήλους ἀδελφικὰς σχέσεις. Συνεισφέρομεν ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῶν ἵερῶν τε καὶ τῶν θύρα-θεν. Καὶ ἀπέναντι τούτων διατὶ ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς ἄλλαχόθεν ἐπιτρέχοντας τὴν χώραν ἡμῶν νὰ ἐρημώνωσιν αὐτὴν ἀτιμωρητεί, διαφθείροντες τὰ πάντα θρησκευτικῶς, ἥθικῶς, κοινωνικῶς καὶ κυβερνητικῶς;

3.

Μελένικον 11 Οκτωβρίου 1904

Ἐπιστέλλων καὶ πάλιν περὶ τῶν καθ’ ἡμᾶς, ἔχω ν’ ἀναγγείλω νέας κακουργίας καὶ δηώσεις.

Τῇ πρώτῃ τοῦ μηνὸς Οκτωβρίου βούλγαροι κομιτατζῆδες ἐπυροβόλησαν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἐκ Πυρίνης Βλάχου, τὸν διποῖον τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔφόνευσαν¹⁴ δέκα δὲ ἡμέρας πρὸ τούτου κατεκρεούργησαν καὶ ἐτέρους δύο βλαχοφώνους ἔλληνας ἐν Τσερεβίστη, πολεμοῦντας ἐπὶ πολὺ τὰ καταχθόνια σχέδια αὐτῶν. Τὰ βουλγαρικὰ κομιτᾶτα τῶν σχισματικῶν διαπράττουσι σχεδὸν καθ’ ἑκάστην φόνους καὶ προβαίνοντας εἰς δηώσεις κτημάτων.

Κατ’ αὐτὰς, ἐνεργείαις ἀνενδότοις τῆς ἵερᾶς μητροπόλεως Μελενίκου,

κατεκυρώθη ἡ δεκάτη τῶν σταφυλῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως Μελενίκου. Διὰ δὲ τῆς ἐν λόγῳ κατακυρώσεως οἱ δυστυχεῖς χριστιανοὶ Μελενίκου οὐ μόνον τῶν περισυνῶν πρὸς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς διαφωνῶν ἀπηλλάγησαν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς τριακοσίας λίφας ὠφελήθησαν. ³Ἐν τούτοις αὐστηραὶ καθ' ἔκαστην ἀπαγορεύσεις ὑπὸ τῶν κομιτατζήδων ἀπεστέλλοντο, καταστροφὰς κτημάτων καὶ ἐπαγωγὰς καὶ φόνους ἀπειλούντων, ἐν περιπτώσει ἀγορᾶς τῆς δεκάτης ὑπὸ τῶν χριστιανῶν.

Οἱ κακοῦργοι τῆς βουλγαρικῆς σχισματικῆς ἐξαρχίας περιτρέχουσιν ἀνενόχλητοι τὴν ὕπαιθρον χώραν, ἀπαγορεύουσι δὲ τὴν ἀγορὰν καὶ συλλογὴν τῶν σταφυλῶν χριστιανικῶν καὶ ὁδωμανικῶν κτημάτων ἀδιακρίτως, καὶ πᾶσαν τὴν ἐσοδείαν ἔχουσι σκοπόν, ὡς λέγεται, νὰ καταστρέψωσιν.

4.

Μελένικον 20 Ιανουαρίου 1905

³Ἐν τῇ ἀπὸ 14 παρελθόντος μηνὸς ἐπιστολῇ μον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐγγνώριζον ὑμῖν τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν, ἐν ᾧ διατελοῦσιν οἱ ὁρθόδοξοι τοῦ καζᾶ Πετρίτσης. Οἱ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀρχιερατικὸς ἀντιπρόσωπος ὁς καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν ὁρθοδόξων κατοίκων αὐτῆς δὲν τολμῶσιν ἵνα ἐξέλθωσιν οὐδὲ εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ ἀμπέλους αὐτῶν ἐκ φόβου μὴ φονευθῶσιν ὑπὸ τῶν αἱμοβόρων ληστανταρτῶν, οἵτινες καταλλήλως διεβίβασαν αὐτοῖς τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν ταύτην.

Τὴν Κυριακὴν 12ην Δεκεμβρίου περὶ τοὺς ἑκατὸν λησταντάρται εἰσελθόντες τὸ τρίτον εἰς τὸ ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν λαμπρὸν καὶ ἐπίζηλον χωρίον Στάρτσοβον ἐζήτησαν παρὰ τῶν χωρικῶν τὴν εἰς αὐτὸὺς παράδοσιν πρὸς φόνον τοῦ ἔλληνος διδασκάλου καὶ τῆς διδασκαλίσσης. ³Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀξιέπαινοι χωρικοὶ ἀντέστησαν εἰπόντες ὅτι προτιμῶσι νὰ σφαγῶσι δέκα ἐξ αὐτῶν παρὰ οἱ διδάσκαλοι, οἱ λησταντάρται κατὰ πλειονψηφίαν ἀπεφάσισαν ἵνα ἀφήσωσιν αὐτοὺς ζῶντας ἐπὶ τῷ ὅρφῳ ὅμως πρὸ τῶν Χριστουγέννων ἀποδιωχθῶσιν οἱ διδάσκαλοι, ἐπιδοθῆντες δὲ τῶν χωρικῶν ἀμέσως ἀναφορὰ τῷ ὑποδιοικητῇ Πετρίτσης αἰτούντων δηλαδὴ τὴν ἔκουσίαν καὶ αὐτοπροαίρετον προσέλευσιν εἰς τὴν Ἐξαρχίαν, καὶ καταβληθῆντες δέ τοις ποσὸν ἑκατὸν λιρῶν τουρκικῶν εἰς τὸ τῶν κομιτατζήδων ταμεῖον. Τοῦ δρου τούτου ἐξ ἀνάγκης δεκτοῦ γενομένου, ἔφυγον οἱ ἀθλιοὶ ἀπειλούντες γενικὴν σφαγὴν ἐν περιπτώσει ἐμμονῆς τοῦ χωρίου ἐν τῇ δροθοδοξίᾳ.

Ἡ ιερὰ μητρόπολις Μελενίκου μόλις πληροφορηθεῖσα τὸν ἀκούσιον ἐκβουλγαρισμὸν τοῦ χωρίου καὶ τὴν λύπην, ἦν ἐξεδήλωσαν οἱ χωρικοὶ κατὰ τὴν ἀποπομπὴν τῶν διδασκάλων, ἀμέσως ἐπεμψε πρὸς τὸν ὑποδιοικητὴν Πετρίτσης λεπτεμερῇ ἐκθεσιν, ἐν ᾧ ἐκτιθεμένη τὰς ἐν τῷ χωρίῳ βιασιοπραγίας τῶν ληστανταρτῶν ἐζήτει ὅπως μὴ γίνῃ ἀποδεκτὴ ἡ διὰ βίας ὑπογραφεῖσα

πρὸς ἔκβούλγαρισμὸν ἀναφορὰ καὶ ἀσφαλισθῆ τὸ χωρίον δι' ἵσχυρᾶς στρατιωτικῆς δυνάμεως ἀπὸ πάσης ἀνταρτικῆς ἐπιδρομῆς. Ἐπειδὴ δὲ τὸ διάβημα τοῦτο ἐθεωρήθη ἀνεπαρκές, μετέβη αὐτοπόσωπως παρὰ τῷ διοικητῇ Σεργῶν ὁ μητροπολίτης Μελενίκου κ. Ἐληγναῖος καὶ ἐκθέσας τὰ πάντα ἐξήτησεν ὅπως, πρὸς σωτηρίαν καὶ ἔξασφάλισιν ἐν τῷ μέλλοντι τοῦ χωρίου, πρὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων ἀποσταλῇ ἵσχυρὸν στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα, ὃ εὐγενέστατος μουτεσαρίφης μετ' ἴδιαζούσης προσοχῆς ἀκούσας τοὺς λόγους τοῦ μητροπολίτου διεβίβασεν ἀμέσως οἵς ἔδει τὰς δεούσας διαταγάς, συνεπίᾳ τῶν ὅποιων στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα ἐξ 80-90 ἀνδρῶν νυκτὸς κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, ἄνευ οὐδεμιᾶς προειδοποιήσεως, περιεκύκλωσε τὸ χωρίον· κατὰ δυστυχίαν ὅμως οὐδεὶς τῶν ληστανταρτῶν εὑρέθη ἐν αὐτῷ. Τὸ χωρίον ἔκτοτε διατελεῖ οὕτως ἀγρύπνως φρουρούμενον.

Τὴν 17ην Ἱανουαρίου, πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἀγαθῶν χωρικῶν καὶ ἐγκατάστασιν τῶν ἑλλήνων διδασκάλων ὁ μητροπολίτης Μελενίκου, ἀκολουθούμενος ὑπὸ ἑνὸς ἐφίππου στρατιώτου, τοῦ διακόνου αὐτοῦ καὶ ἑνὸς διδασκάλου ἐκ Μελενίκου, μετέβη εἰς τὸ Στάρτσοβον ἄνευ προειδοποιήσεως, διασχίζων παχύτατον στρῶμα χιόνος καὶ ἐπὶ ἐπτὰ ὥρας δερόμενος ὑπὸ σφραγίδοτάτου ἀνέμου. Εὗτυχῶς οἱ ὑπὲρ δύναμιν μόχθοι καὶ κόποι τοῦ μητροπολίτου ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐκτάκτου ἐπιτυχίας. Μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν χωρικῶν ἡδη ἀφ' ἐσπέρας ἐπῆλθε πλήρης συνεννόησις, διὸ τὴν πρωΐαν ὁ μητροπολίτης ἐτέλεσεν ἀρχιερατικὴν λειτουργίαν, ἐν ᾧ παρευρέθησαν πάντες οἱ ἐν τῷ πολυανθρώπῳ χωρίῳ χριστιανοί, οἱ δὲ χωρικοὶ ἐπεμψαν ἵππους εἰς τὴν 2^½ ὥρας ἀπέχουσαν Πετρίτσαν πρὸς παραλαβὴν τῶν ἑλλήνων διδασκάλων, οὓς πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἀπέστειλεν ἐκεῖ πρὸς διαμονήν. Κατὰ τὴν λειτουργίαν ὁ μητροπολίτης ὡμίλησε σλαβωνιστὶ περὶ τῶν ἀγώνων καὶ διωγμῶν, οὓς ὑπέστη ὁ μέγας Ἀθανάσιος ὑπὲρ τῆς ὁρθοδοξίας, προτρέψας τοὺς δακρυβρέκτους τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἔχοντας χωρικοὺς πρὸς μίμησιν τοῦ παραδείγματος τοῦ μεγάλως ὑπὸ αὐτῶν τιμωμένου ἀγίου πατρός.

Μετὰ τὴν λειτουργίαν ἐγκατάστησας ὁ πανιερός Μελενίκου διέταξεν τοὺς διδασκάλους ἐν τῇ ὑπὸ τῶν ληστανταρτῶν βεβηλωθείσῃ σχολῇ καὶ εὐλογήσας τοὺς μετ' ἄκρου σεβασμοῦ ἀσπαζομένους τὴν χεῖρα αὐτοῦ χωρικούς, οἵτινες διεβεβαίουν αὐτὸν ὅτι θὰ προτιμήσωσι τὴν ἔκχυσιν τοῦ λοιποῦ τοῦ αἷματός των, παρὰ τὴν ἔκπτωσιν ἀπὸ τῆς ὁρθοδοξίας, ἐν μέσῳ γενικῶν δακρύων ἀπεχωρίσθη, διευθυνθεὶς εἰς Πετρίτσαν καὶ τὴν ἐπομένην ἐκεῖθεν εἰς Μελένικον.

5.

Τὸ ἐν Ἀγωνορρωΐοις ρωμουνικὸν ζήτημα ἔχει ἀπὸ μηνός, ἀγαπητέ,
7

ἀπερροφημένην τὴν προσοχήν μου δεινὴ συκοφαντία ἔξυφανθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀσυνειδήτων Ρωμούνων κατ' ἐμοῦ, ὅτι δῆθεν ἐγὼ προσποιούμενος ὅτι ἔχω ἄνα γεῖρας σχετικὴν διαταγὴν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ ἔζητον διὰ διαφόρων εἰέσεων καὶ βιαιοτήτων νὰ μεταβάλω τοὺς Ρωμούνους εἰς Ἑλληνας λέγων, ὅτι θὰ σχίσω τὸ στόμα παντός, ὅστις θὰ μεταχειρισθῇ ἐστω καὶ μίαν λέξιν βλαχικὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ σχολῇ, ἐξηνάγκασάν με, ἵνα μεταβῶ τὴν 21ην φθίνοντος διά τινας ἡμέρας εἰς Θεσσαλονίκην. Ἐκεῖ τῇ βοηθείᾳ τοῦ κ. Δέμερικ λίαν καλῶς διηνθετήθησαν τὰ πράγματα ἔξασφαλισθείσης διὰ παντὸς τῆς ἡσυχίας τῶν ἡμετέρων, ὡς προσεχῶς ἐν ἐκτάσει θὰ γράψω πρὸς τὴν Α.Θ.Π.

(Ἐπιστολὴ τοῦ μητροπ. Μελενίκου Εἰρηναίου πρὸς τὸν Ἀρχιγραμματέα τῆς Ι. Συνόδου Ἀθαν. Πιπέραν, ὑπὸ ἡμερ. 29 Μαρτίου 1905).

6.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἡ τῶν κατοίκων τῆς ταπεινῆς μου Ἐπαρχίας ἀπογραφὴ ἔχρησίμευσεν ὡς σύνθημα γενικῆς ἔξεγέρσεως τῶν ὀπαδῶν τῆς κατηραμένης βουλγαρικῆς ἔξαρχίας κατὰ τῶν γνησίων τέκνων τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

Πλεῖσται ὅσαι μικροσυμμορίαι διασχίζουσιν ἵδια τὸν καζάν Δεμίρ-Ισσαρίου καὶ διὰ βιαιοτάτων μέσων ἐπιδιώκουσι τὸν ἐκβουλγαρισμὸν τῶν Ὁρθοδόξων. Τὸ θράσος αὐτῶν ἔφθασεν εἰς τοιοῦτο σημεῖον, ὥστε καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀγορὰς Δεμίρ-Ισσαρίου, Μελενίκου καὶ Πετρίτσης, εἰσέρχονται ἐπιτηροῦντες τὰ διαβήματα τῶν χωρικῶν καὶ τιμωροῦντες δι' ἀσπλάγχνων ξυλισμάτων καὶ θανάτουν τοὺς τολμῶντας, ὅπως παρὰ τὴν αὐστηρᾶν ἀπαγόρευσιν τοῦ Κομιτάτου συναλλάσσονται μετὰ τῶν ἡμετέρων. Διὰ τῶν πολλῶν αὐτῶν κατασκόπων πληροφορούμενοι τὴν ἀπονοσίαν τοῦ στρατοῦ ἀπὸ τούτους ἡ ἐκείνου τοῦ χωρίου εἰσέρχονται εἰς αὐτὸν καὶ προσκαλούμενοι τοὺς προκρίτους τῶν χωρικῶν ἀναγκάζουσιν, ὅπως ἐπὶ τῆς σταυροειδῶς κειμένης εἰς τὸ μέσον των σπάθης καὶ πυροβόλου δρκίζωνται, ὅτι θ' ἀπαρνηθῶσι τὴν Μεγ. Ἐκκλησίαν καὶ θ' ἀσπασθῶσι τὸ Βουλγαρικὸν Σχίσμα καὶ ἀντὶ τῆς Ὁθωμανικῆς Ἀρχῆς θὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν Βουλγαρικὴν ἐν Μακεδονίᾳ διοργάνωσιν, εἰς ἥν καὶ μόνην θὰ πληρώνωσι φόρους. Μετὰ δακρύων οἱ δυστυχεῖς χωρικοὶ ἐρχόμενοι εἰς τὴν Ιεράν Μητρόπολιν διμολογοῦσιν, ὅτι ὁ φόροις τῶν δέκα-δεκαπέντε πυροβόλων τῶν ἑτοίμων πρὸς ἐκπυρσοκρότησιν καὶ ἔχόντων τὰ στόματα ἐστραμμένα κατ' αὐτῶν ἀναγκάζει πολλάκις αὐτοὺς νὰ ἀρνῶνται τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Τὴν 30ην Ἰουνίου, ἔορτὴν τῶν Αγίων Αποστόλων, περὶ ἥλιου δυσμάς, εἰσελθόντες εἰς τὸ μόλις ἐν ἀποστάσει 20 λεπτῶν ἀπὸ Δεμίρ-Ισσαρίου

χωρίον Ράδοβον καὶ εὑρόντες τέσσαρας τῶν προκριτοτέρων καὶ μᾶλλον ἀφωσιωμένων εἰς τὴν δρυθοδοξίαν χωρικῶν ἐντὸς παντοιοπλείου ἔξυλοκόπησαν ἀνηλεῶς, εἰς τρόπον ὥστε οἱ δύο, Μίτας Μελαδίν καὶ Ἀθανάσιος Παντοιπώλης, διατρέχουν σοβαρὸν κίνδυνον, ἐνῷ οἱ ἔτεροι δύο, Βάντης ὁ Γραμματικὸς καὶ Γερο-Ἀθάνας, φέρουσιν λάσιμα τραύματα, διατάξαντες δὲ αὐτούς, ὅπως ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν ἀποπέμψωσι τὸν δρυθόδοξον Ἱερέα, ὃν ἐζήτησαν ἵνα κακοποιήσωσι καὶ οὐχ εὔρον καὶ ἀπειλήσαντες ὅτι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει τοὺς μὲν προκρίτους θὰ φονεύσωσι, τὸ δὲ χωρίον θὰ ἀποτεφρώσωσιν, ἀπῆλθον. Τὸ χωρίον σήμερον ταῖς ἐνεργείαις τῆς Ἱ. Μητροπόλεως εὑρίσκεται ὑπὸ ἴσχυρὰν ἐξ 70 στρατιωτῶν φρουράν, πλὴν οἱ χωρικοὶ κατέχονται ὑπὸ ἀπεριγράπτου πανικοῦ.

Τὴν στιγμὴν ταύτην πληροφοροῦμαι τηλεγραφικῶς παρὰ τοῦ ἐν Πετρίσῃ ἀντιπροσώπου μου, ὅτι τὸ ἐνδοξὸν χωρίον Στάρτσοβον ὑπέστη νέαν ἀποδεκάτωσιν τῶν τετιμημένων τέκνων αὐτοῦ. Χθὲς δηλ. περὶ τὴν 11ην τουρκιστί, καθ' ἣν ὕσταταν ἐξ τῶν γενναίων αὐτοῦ τέκνων ἡτοιμάζοντο ἵνα δι' ἀμαξῶν μεταφέρωσι χόρτον εἰς τὸ χωρίον, συνελήφθησαν ὑπὸ τῆς παρὰ τὸν Στρυμόνα ἐνεδρευούσης βουλγαρικῆς συμμορίας, ἐδέθησαν καὶ ἦχθησαν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ. Ἐκεῖ δὲ οἱ μὲν πέντε διὰ λογχῶν διετρυπήθησαν καὶ ποικιλοτρόπως μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς ἔβασαν ίσθησαν, ὁ δὲ ἔκτος, μάρτυς γενόμενος τῆς θηριώδους σκηνογραφίας, ἐστάλη εἰς τὸ χωρίον, ὅπως ἀφηγηθῇ τοῖς χωρικοῖς τὰ διατρέξαντα καὶ προτρέψῃ αὐτοὺς νὰ ἀσπασθῶσι τὸ σχίσμα ἀν δὲν ἐπιθυμῶσι νὰ ὑποστῶσι παρομοίαν τύχην. Αὔριον πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ παρηγορίαν τῶν χωρικῶν θὰ μεταβῶ εἰς Στάρτσοβον καὶ Πετρίτσαν, περὶ τὴν ὁποίαν καθημερινῶς διενεργοῦνται πολυπληθεῖς φόνοι.

Ἐπὶ τούτοις κατασπαζόμενος τὴν ἀγίαν Ὅμον δεξιὰν καὶ ἐξαιτούμενος τὰς θεοπειθεῖς Ὅμον εὐχὰς πρὸς ἐνίσχυσίν μου, διατελῶ

Τῆς Ὅ. Θ. Π. ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
καὶ ὀλοπρόθυμος θεράπων
‘Ο Μελενίκου Εἰρηναῖος

Ἐν Μελενίκῳ τῇ 6 Ιουλίου 1905

7.

Μελένικον 9 Αὐγούστου 1905

Δὲν ἔσβεσθη ὁ κατὰ Χριστὸν ζῆλος, δὲν ἔξελιπε τὸ ζώπυρον τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις τῶν σημερινῶν χριστιανῶν. Κατόπιν ἀπὸ τόσα κακουργήματα, κατόπιν τῶν θιρυβωδῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ νέου συστήματος τῶν μιαιφόρων σχισματικῶν, ἥτοι τῆς διαδόσεως φοβερῶν φημῶν περὶ ἐπικειμένων ἐπιδρομῶν κατὰ τῶν δρυθοδόξων ἐκ μέρους τῶν κακούργων καὶ τῆς ἔξοντάσεως παντὸς τῇ ἀγιωτάτῃ μητρὶ τῶν δρυθοδόξων Μ. Ἐκκλησίᾳ προσ-

κειμένου, τὰ πράγματα δεικνύουσιν ὅτι πάντα προδυμοῦνται νὰ ὑπομένωσιν οἱ ὁρθόδοξοι μὴ ἀποσκιρτῶντες ἀπ' αὐτῆς.

Οσοι θρηνοῦσι διὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, ἂς ἔλθωσι νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς ὁρθόδοξους ἐν τῇ Μακεδονίᾳ μητροπόλεις, ἵνα γνωρίσωσι τόσους «τῇ προαιρέσει μάρτυρας», συγκινοῦντας ἡμᾶς διὰ τῶν ποταμηδὸν χεομένων δακρύων, διὰ τῶν ἐνθερμοτέρων ὑπὲρ τοῦ Πατριαρχείου λόγων.

Ἐν τούτοις, ἡ ἀπογοήτευσις ἐνίστε παρεισδύει καὶ παρὰ τοῖς θερμοτέροις τὸ αἰσθημα καὶ τὴν ἀφοσίωσιν, ὅταν βλέπωσιν ἀναφανδὸν ἀνθρώπους δυναμένους νὰ φανῶσι προστάται τῶν πασχόντων ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν καὶ νὰ βοηθήσωσι τῇ κεντρικῇ Ἀρχῇ ἐν ταῖς ἐνεργείαις πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ τιμωρίαν τῶν κακούργων, ὅταν βλέπωσιν αὐτοὺς οὐδεμίαν μὲν ὑπὲρ τῶν σφαγιαζομένων λέξιν λέγοντας, φανερὰ δὲ λαμβάνοντας τὸ μέρος τῶν κακούργων.

Ἐτι δὲ μᾶλλον ἡ θλίψις πιέζει τὰ στήθη τῶν πασχόντων καὶ καταδιωκομένων καὶ ἡ ἀπογοήτευσις αὐξάνει, ὅταν γινώσκωσιν ὅτι ὑπάρχουσιν οἱ τοιοῦτοι ὁστοῦν ἐκ τῶν ὁστέων ἡμῶν, ἐκ γενετῆς ἀνήκοντες εἰς τὴν ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὴν δοπίαν ἐκλέισαν οἱ Βασίλειοι καὶ οἱ Ἀμφιλόχιοι καὶ οἱ Φιρμιλιανοί.

Λέγονται πολλὰ περὶ τοιούτων ἀνθρώπων, καὶ οἱ φρόνιμοι τῶν ὁρθόδοξων οἱ μὴ θέλοντες νὰ πολυπραγμονήσωσι τὸν ἐν γένει βίον καὶ τὴν οὕχιστιαν πρέπουσαν πολιτείαν, οἱ τὴν κρίσιν αὐτῆς ἀπὸ τῆς θείας δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμενοι, κατακρίνουσι τὴν διαγωγὴν παντὸς τὰ κοινὰ διαχειρίζομένου καὶ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης τάχα σκοπὸν ἔχοντες τῆς εἰς τὰ μέρη ἡμῶν δράσεως.

Ἐὰν ἀκούωμεν ἔτι καὶ ὁρθόδοξοι εἶναι καὶ λέγονται μάλιστα ὄμογενεῖς, ἔτι περισσότερον θλιβόμεθα καὶ τείνομεν εἰς τὸ νὰ πιστεύσωμεν τὸ διαθρυλούμενον, ὅτι αὐτοὶ ὑπεκίνησαν τὸν οἰκονομικὸν κατὰ τῶν ἑλλήνων ἐμπόρων πόλεμον, ὅτι αὐτοὶ ἔξηνάγκασαν τοὺς ὑπηρετοῦντας παρὰ τοῖς ἐν Δεμιό-Χισσάρ βουλγαροφόνοις κηπουροῖς ν' ἀφήσωσιν ἀποτόμως τοὺς κήπους πρὸς μεγάλην ὑλικὴν ζημίαν τῶν ἡμετέρων κηπουρῶν, ὅτι αὐτοὶ προσκαλοῦντες τοὺς βουλγαροφόνους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ οἰκημα τοῦ ἔξαρχικοῦ ἀντιπροσώπου παραπείθουσιν αὐτοὺς ὅπως (ἀπογραφῆς τώρα γινομένης καὶ ἐνταῦθα) καταγράψωσιν ἔαυτοὺς ὅχι «ρούμ» ἀλλὰ «μπουλγάρ».

Ἐλπίζομεν ὅμως, ἔρειδόμενοι ἐπὶ τὸ φιλοδίκαιον τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως τοῦ φιλολάου ἡμῶν Ἀνακτος, ὑπὲρ οὖν νυχθμερὸν δεόμεθα, ὅτι μαθοῦσα ταῦτα λεπτομερέστερον, καὶ πληροφορουμένη τοὺς τῶν ἀδικουμένων γογγυσμούς, θέλει ἀρει πᾶν πρόσωπον, ἀντιστρατευόμενον ἀναφανδὸν εἰς τὰς ὑπὲρ τῶν πιστῶν τοῦ Ἀνακτος ὑπηκόων πατρικὰς Αὔτοῦ βουλὰς καὶ διαταγάς.

8.

Γράφουν ἐκ Μπαρακλῆ Τζιουμᾶ (Κάτω Τζουμαγιᾶς) ὅτι ὁ μητροπολίτης Μελενίκου Εἰρηναῖος, περιοδεύων τὴν ἐπαρχίαν του ἀφίχθη ἔκει καὶ ἐγένετο δεκτὸς μετὰ τιμῶν. Μετὰ δὲ τὴν θείαν λειτουργίαν συνεκέντρωσε τοὺς πολίτας εἰς τὸ ἐν τῇ Ἀστικῇ Σχολῇ ἀναγνωστήριον καὶ συνεζήτησε διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πόλεως. Διεπίστωσεν ὁ μητροπολίτης ὅτι τὰ σχολικὰ πράγματα βαίνουσιν ἴκανοποιητικῶς. Τὰ σχολεῖα λειτουργοῦν μὲν ἔξι διδασκάλους καὶ τέσσαρας διδασκαλίσσας, φοιτῶσι δὲ εἰς αὐτὰ 500 μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι. Συγχρόνως δέ, διενεργηθέντος ἔδρανου, εἰς τὸν ὄποιον πρῶτος ὁ μητροπολίτης εἰσέφερε δέκα λίρας, συνεκεντρώθη ποσὸν 50 λιρῶν διὰ τὴν ἀνέγερσιν γυμναστηρίου.

('Ανταπόχρισις δημοσιευθεῖσα εἰς τὰς ἔφημερίδας τῆς Θεσσαλονίκης τὴν 19 Μαρτίου 1906)

9.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἡ ἀγριότης καὶ πρὸς τὸ κακουργεῖν τάσις τῶν ἀξιούντων, ὅπως κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον τῶν φώτων καὶ τῆς προόδου ἐπικρατήσωσι καὶ ἀρξωσι τῆς μεγάλης γενετείρας τῶν Ἀλεξάνδρων καὶ Ἀριστοτελῶν, τῶν ἀνεφίκτων τῇ κακίᾳ σχισματικῶν, αὐξάνει κατ' εὐθεῖαν ἀναλογίαν πρὸς τὰς ἀποτυχίας καὶ σοβαρὰς καταστροφάς, ἃς ὑφίστανται καθ' ἐκάστην ὑπὸ τοῦ γενναίου αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ.

Τὴν Παρασκευὴν πρὸ τῆς Ἀγίας Πεντηκοστῆς 19 περιππεύσαντος μηνὸς βιούλγαροι κομιτατζῆδες, συνοδευόμενοι καὶ ὑπὸ τινῶν νεοφωτίστων ρωμουνιστῶν, ἐπιτεθέντες κατὰ καραβανίου ἐξερχομένου μετὰ φορτωμάτων καπνοῦ ἐκ τῆς Ἀνω Τζουμαγιᾶς, πολλὰ μὲν φορτώματα καπνοῦ ἔρριψαν εἰς τὸν Στρυμόνα, τὸν δὲ νεαρὸν καὶ συμπαθῆ δύογενη τοῦ καραβανίου ἀρχηγόν, τὸν μόλις πρὸ πέντε μηνῶν ἐκ φιλανθρωπίας νυμφευθέντα δρφανὴν μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ ἀπροστάτευτον μελενικίαν κόρην, Σταῦρον ὀνόματι, πλείσταις πολυκρότου βολαῖς διατρήσαντες τὸ στῆθος, ἔρριψαν ἀπνούν ἐκτάδην ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ. Καὶ διατί; Διότι πρὸς συντήρησίν του μετέφερεν ἀπὸ τῆς Τζουμαγιᾶς εἰς τὸν σταθμὸν Δεμιρ-Ισσαρίου καπνὰ Ὁθωμανῶν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀνω Τζουμαγιᾶν ἐμπορεύματα Ἑλλήνων, οἵτινες κατὰ τὸ πρόγραμμα τῶν Βουλγάρων καὶ Ρωμούνων ἀνάγκη ἵνα ἔξαφανισθῶσιν ἐκ Τζουμαγιᾶς.

Τῇ 20ῇ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς παρὰ τὸ Μελένικον κατ' ἔτος συγκροτουμένης ἐμπορικῆς πανηγύρεως Τορίτσας εἰς τὸ ὑπὸ τὸ τρομακτικὸν βασίλειον τῶν βουλγάρων κομιτατζῆδων διατελοῦν Κρούσοβον τὸν δρυόδοξον Βέλιον Δημητρίου Μητσκάρην κυριολεκτικῶς μετὰ μεγάλα βασφ

νιστήρια ἐπριόνισαν, διότι ἀνήκων οὗτος εἰς τὴν δρυόδοξον μερίδα, παρὰ τὰς συγνάτας προτροπάς, ἀπειλάς καὶ ποικίλους ἐκφοβισμούς, δὲν συγκατετίθετο, ἵνα ὑπαχθῇ ὑπὸ τὸν βεβαιημένον καὶ βεβαμένον ὑπὸ πολλῶν αἵματων τοῦ ἐπαράτου βουλγαρικοῦ σχίσματος ζυγόν. Ἀλλ' ὁ τραγικώτερος πάντων ᾧτο διὰ διστόμων μαχαιρῶν διενεργηθεὶς θάνατος κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην, δην τρέχοντος, τοῦ πολυκλαύστου Σπάση Κοτζάμπαση, τοῦ ὑπὲρ τὰς 230 οἰκογενείας ἀριθμοῦντος καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς μεταξὺ Σερρῶν καὶ Δεμίρ-Ισσαρίου ἐμπορικῆς ὁδοῦ κειμένου χωρίου Σαβιάκου, ὡς καὶ τοῦ φύλακος τῆς Μονῆς Κούλιας Μήτα Κέπα ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου καταγομένου.

⁹Ἐπέστρεφον, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἐπέστρεφον ἐκ τοῦ παζαρίου Σερρῶν οἱ δύο οὗτοι βουλγαρόφωνοι δρυόδοξοι καὶ περί τὴν δεκάτην καὶ ἥμισειαν τουρκιστὶ ἔφθασαν πρὸ τοῦ χωρίου Μελνικίτης. Τί ἀκριβῶς συνέβη ἐκεῖ οὐδείς οἶδε· τὸ μόνον βέβαιον εἴναι, δτι τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης εὐρέθησαν ὑπὸ διερχομένων στρατιωτῶν τὰ σώματα τῶν νέων τούτων μαρτύρων τῆς Ὁρθοδοξίας πλέοντα ἐν τῷ ἰδίῳ αἷματι καὶ διάτρητα ὑπὸ μαχαιρῶν. Οἱ ἀπάνθρωποι φονεῖς ἐν μεγίστῃ φαίνεται πληθύ, καθ' ὅσον ἀμφότεροι οἱ φονευθέντες ἥσαν ἀνδρες ἀτρόμητοι, ὑπὸ τὸ πρόσχημα φίλων παρηκολούθησαν αὐτοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς Σερρῶν· ἰδόντες δὲ ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην οὕτε προεπορεύοντο οὕτε ἥκολούθουν ἔτεροι δρυόδοξοι, ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀνυπόπτων θυμάτων αὐτῶν ὡς ἀληθεῖς δολοφόνοι καὶ διὰ μαχαιρῶν, ὅπως μὴ διὰ τοῦ κρότου τῶν τυφεκίων ἢ πολυκρότων λάβωσι γνῶσιν τοῦ κακουργήματος οἱ ἐν μικραῖς ἀποστάσεσιν ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς σφαγῆς θερίζοντες τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν χωρικοί, ἀπετελείωσαν τὰ θύματα αὐτῶν.

¹⁰Ἐκ τῆς πληθύος τῶν τραυμάτων καὶ τῆς δρμῆς, μεθ' ᾧς κατεφέροντο αἱ μάχαιραι, αἵτινες διερχόμεναι τὸ στῆθος καὶ τὴν ράχιν, εἰσήρχοντο εἰς τὴν γῆν, ὡς ἔξαγεται ἐκ τῶν ἐπ' αὐτῆς ὀπῶν, καταδεικνύεται ἡ λύσσα, μεθ' ᾧς αἱ αἵμοβόροι τίγρεις ἐπετέθησαν κατὰ τῶν πολυκλαύστων θυμάτων.

Γενικῶς ἀποδίδεται ὁ φόνος εἰς τοὺς σχηματισμοὺς τοῦ αὐτοῦ χωρίου, καθ' ὅσον, ἀν ἥσαν βούλγαροι λησταντάρται, θὰ ἐποιοῦντο χρῆσιν μάλινχερ ἢ πολυκρότων· εἴτα δέ, ἀν ἥρχετο μακρόθεν ἢ ἔστι ω καὶ ἐκ μικρᾶς ἀποστάσεως ὁ ἔχθρος, ὁ ἀτρόμητος Μήτας φέρων πάντοτε μεθ' ἔαυτοῦ πολύκροτον, δὲν θὰ ἴστατο ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγήν. ¹¹Ο νεκρὸς τοῦ Μήτα φέρει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν κτύπημα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρός, ὅπερ μαρτυρεῖ, δτι ἐπεχείρησε μὲν μετὰ τὴν σύλληψιν ἵνα ποιήσηται χρῆσιν πολυκρότου, πλὴν ἡ κατὰ τῆς χειρός καταφορὰ τῆς μαχαίρας καὶ ἡ πληθὺς τῶν ἐπιτεθέντων σχισματικῶν παρημπόδισαν αὐτόν.

¹²Ἐν γένει, Παναγιώτατε, ἡ πρὸς τὸ κακουργεῖν τάσις τῶν σχισματισμῶν δὲν ἔχει ὅρια· οἱ περισσότεροι φόνοι διὰ διαφόρους λόγους διενεργοῦνται μεταξὺ αὐτῶν τῶν ἰδίων. ¹³Ἐν τοῖς ἐσχάτοις ὁ ἄλλοτε παρουσιαζόμενος ἐνώπιον τῶν χωρικῶν ὡς κήρυξ τοῦ Εὐαγγελίου, τῆς ἡθικότητος, τοῦ δικαίου

καὶ τῆς φιλανθρωπίας, πολυμήχανος Σανδάλσκης, κατεκρεούργησε πολλοὺς χωρικοὺς ἐκ τοῦ χωρίου Πιρίνη, διότι ἐδέχθησαν ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐτροφοδότησαν τοὺς τοῦ ἀντιθέτου βουλγαρικοῦ κόμματος· πολλοὺς χωρικοὺς ἦνάγκασεν ἵδιαις χερσίν, ἵνα ἀνοίξωσι τοὺς ἔαυτῶν τάφους καὶ εἴτα φονεύσας ἔρριψεν αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς !!! Οὐδεμίᾳ ἡλικίᾳ ἢ γένος ἀπολαύει συμπαθείας παρ’ αὐτῷ. Γυναικες ἐν γαστρὶ ἔχουσαι διὰ μαχαιρῶν διασχίζονται τὴν κοιλίαν ἢ εἰς τὸ πῦρ φίπτονται, παῖδες ἀπανθρωπότατα λιανίζονται.

‘Απὸ τοῦ ἀγίου Πάσχα μέχρι σήμερον πολλαὶ συμμορίαι βουλγαρικαὶ ἐν τῇ ταπεινῇ μου ἐπαρχίᾳ κατεκόπησαν· ἡ δὲ τῆς ἀνταρσίας “Υδρα ἀπώλεσε τρεῖς σημαίνούσας κεφαλάς, τὸν αἵμοβόρον Μπακάλτσεφ, τὸν ἐγγηρά· σαντα ἐν τῷ ληστρικῷ βίῳ Ρίζον, δοτις διενήργησεν ἄλλοτε πολλὰς ἀπαγγάλις καὶ καταστροφὰς Μελενικίων, καὶ τὸν εὐγενῆ τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ συνταγματάρχην Γιαγκώφ.

Κύριος ὁ Θεός, πέποιθα, ὅτι ἀπαλλάξει ἡμᾶς καὶ τῆς ἐναπολειπομένης ἀλλώπεκος, τοῦ δεινοῦ Σανδάλσκη, θεοπειθέσιν εὐχαῖς τῆς ‘Υ.Θ.Π., ἥς διατελῶ

ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
καὶ δλοπρόθυμος θεράπων

‘Ο Μελενίκου Εἱρηναῖος

Ἐν Δεμίᾳ—Ισσαρίῳ τῇ 16ῃ Ιουνίου 1906.

104

B'.
ΕΚ ΘΕΣ ΣΕΙΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ

1.

Τῇ 2 Νοεμβρίου, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐν τῇ κωμοπόλει Δεμίῳ - Χισσαρίου ἀφίξεως τοῦ νέου μητροπ. Μελενίκου κ. Αἰμιλιανοῦ, τρεῖς βούλγαροι κομιτατζῆδες, ἐπιπεσόντες, κατὰ τὴν 10ην ὥραν τουρκιστὶ τῆς ἡμέρας, κατὰ τοῦ Μανουὴλ Γεωργίου, προέδρου τῆς Δημογεροντίας Μελενίκου, ταμίου τῆς κοινότητος, εὑρισκομένου ἐν τῷ ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως κειμένῳ ἀγρῷ αὐτοῦ, κατεκρεούργησαν θηριωδῶς αὐτόν, κατενεγκόντες εἴκοσι τραύματα διὰ μαχαίρας.

Οἱ κακοῦργοι διαφεύγουσιν εἰσέτι τὰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης.

2.

Νέαν θλιβεράν εἰδησιν ἐκ Μελενίκου μεταδίδωσιν ἡμῖν ὁ πανιερ. μητροπολίτης κ. Αἰμιλιανός. Τρίτος, ἐντὸς δέκα δικτὼ μόλις ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἀφίξεως τοῦ μητροπολίτου, χριστιανὸς δρυθόδοξος, ἀφωσιωμένος εἰς τὰ πάτρια, πιστὸς ὑπήκοος τῆς κραταιᾶς ἡμῶν βασιλείας, φιλήσυχος οἰκογενειάρχης, οἵοι εἰσὶ πάντα τὰ θύματα τῶν ληστανταρτῶν βουλγάρων, ἐφονεύθη εἰς ἀπόστασιν πέντε λεπτῶν ἀπὸ τῆς κωμοπόλεως, δῶς ἐκ Μελενίκου ἀγγέλλει τηλεγράφημα τῆς 28 λήξαντος μηνός, σημειοῦν δὲ καὶ ἔνα συνοδίτην τοῦ θύματος ἐπλήγωσαν βαρέως. Μόλις ἐξηράνθη τὸ αἷμα τοῦ ἀειμνήστου προκρίτου καὶ δημογέροντος Μελενίκου Ἐμμανουὴλ (Μάνου) Γιούρη καὶ τοῦ ἐπίσης χρηστοῦ πολίτου Κων(νου) Σταμπουλῆ, σφαγέντος καὶ τούτου δίκην ἀψινίου εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τοῦ Μελενίκου, προστίθεται τρίτον θῦμα τῆς εἰς τὴν δρυθόδοξον πίστιν ἀφοσιώσεως, τρίτος μάρτυς τῆς στοργῆς τῶν εὐσεβῶν μακεδόνων πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν. Καὶ πυροβολοῦνται τὰ θύματα ἐξ ἀποστάσεως καὶ συμπληρωοῦνται διὰ μαχαιρῶν ἡ κρεούργησις ἐκ τοῦ σύνεγγυς. Καὶ οἱ ζῶντες αἰσθάνονται τὰ ἄγνα τῆς ὑπηκοότητος αἰσθήματα θερμαίνοντα τὴν καρδίαν αὐτῶν, καὶ

ζητοῦντες ἀρωγὴν ἐξ Ὅψους καὶ βοήθειαν ἀπὸ τοῦ κραταιοτάτου ἄνακτος καὶ προστασίαν ἀπὸ τῶν ἵσχυρῶν τῆς γῆς, ἐγκαρτεροῦσι καὶ θέλουσιν ἔγκαρτερεῖ, τεκμήριον θερμῆς πίστεως παρεχόμενοι καὶ δεικνύοντες εἰς πάντας ὅτι καὶ τὴν ὑπομονὴν ἔχουσιν ἀνεξάντλητον καὶ τὴν εὐσέβειαν θερμὴν καὶ τὴν φιλογένειαν ἀμείωτον. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἀρετὰς ταύτας εἰσὶν ἄξιοι νὰ ζήσωσιν ἥρεμοι, τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύοντες ὅσων οἱ ἀλλαχοῦ δμογενεῖς, οἵ ὑπὲρ τῶν πασχόντων συμπαθοῦντες καὶ τὸ δυνατὸν ὑπὲρ αὐτῶν πράττοντες.

3.

Παναγιώτατε δέσποτα,

Χθές, μικροῦ δεῖν, στῖφος Βουλγάρων ληστανταρτῶν, ὑπὸ τὸν διαβόητον ἀρχηγὸν αὐτοῦ Σαντάνσκην, ἐπωφελούμενοι τῆς πυκνῆς ὁμίχλης, ἥτις κατὰ μικρὰ διαλείμματα ἐκάλυπτε τὴν πόλιν Μελενίκου, τοὺς πέριξ αὐτῆς λόφους καὶ ἀρκετὴν περιοχὴν, θὰ ἐπειθετο κατ' αὐτῆς τῆς πόλεως καὶ θὰ ἐπέφερεν ἴσως τὴν τελείαν καταστροφὴν αὐτῆς, τῆς μόνης, μονωτάτης, νησίδος ὅρθιοδόξου ἐν μέσῳ ὕκεανοῦ σχισματικοῦ. Ὡς στρατηγικὸν δὲ μέσον ἔξελεξαν, ὅπως, ἐπιτιθέμενοι τοῦ κατὰ τὴν 12ην ὥραν τῆς ἑσπέρας τουρκιστὶ ἐπιστρέφοντος ἐκ Σερρῶν καὶ ἐκ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Δεμίδ—Ισαρίου κερβανίου τῆς πόλεως, τοῦ τροφοδοτοῦντος καὶ αὐτὴν καὶ τὰ πέριξ χωρία, φονεύσωσι τοὺς κυρατζῆδες καὶ ἐπὶ τῶν ζώων, 40·50 τὸν ἀριθμόν, ἵππεύοντες νὰ εἰσέλθωσιν ὡς ἀγωγιᾶται, ὑπὸ τὴν ὁμίχλην καὶ τὸ σκότος, εἰς τὴν πόλιν καὶ παραδώσωσιν αὐτὴν εἰς τὰς φλόγας καὶ εἰς τὴν σφαγὴν. Διότι, περὶ τὴν 12¹/₂ ὥραν τῆς ἑσπέρας, μόλις πέντε λεπτὰ ἔξω τῆς πόλεως, τρία δὲ μόλις ἀπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ σταθμοῦ, πολυάριθμοι ἐπέπεσαν κατὰ τῶν κυρατζῆδων, ἀλλ᾽ εὐτυχῶς δύο μόνον προσέβαλον, ἐξ ὧν ὁ εἷς, Ἰωάννης Στόικος Μπεχλεβᾶνος ὀνόματι, ἐπεσεν ἀμέσως νεκρός, ὁ δὲ ἔτερος Χρήστος Τσέκος, καιρίως τραυματισθείς, πνέει τὰ λοισθια, τῶν λοιπῶν διὰ τῆς φυγῆς σωθέντων καὶ εἰσελθόντων εἰς τὴν πόλιν. Ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ κρότου τῶν δπλων, ἡ πόλις ἀπασα κατελήφθη ὑπὸ πανικοῦ καὶ δὲν ἐγνώριζε τις τίνα νὰ ἔνθαρρύνῃ καὶ παρά τίνος νὰ μάθῃ τὰ διατρέχοντα. Μόλις δὲ μετὰ παρέλευσιν ἀρκετῆς ὥρας κατωρθώθη νὰ ἀποσταλῇ μικρὸς ἀριθμὸς στρατιωτῶν, πρὸς καταδίωξιν τῶν κακούργων, ἀλλὰ καὶ οὗτοι, ἐκ τοῦ πυρὸς τῶν πολυαριθμων κομιτῶν, ἥναγκάσθησαν νὰ στρέψωσιν δπίσω, ἀφίσαντες ἀνενοχλήτους αὐτοὺς νὰ ἀναχωρήσωσιν.

Ίδού, Παναγιώτατε, ὁ λόγος δι' ὃν ἐτηλεγράφησα τὴν πρωῖαν ἐπικαλεσάμενος τὴν ἀμεσον προστασίαν τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας.

Ἄπὸ τῆς αὐγῆς σήμερον, ἡ ταπεινὴ του Μητρόπολις κατεκλύζετο ὑπὸ χριστιανῶν κατεπτομένων καὶ ἐπικαλουμένων τὴν βοήθειαν καὶ προστασίαν μον. Διὰ ταριχίου ἑζήτησα ὅπως τοῦντεῦθεν οἱ κυρατζῆδες συνοδεύωνται

ύπὸ στρατιωτῶν καὶ χωροφυλάκων καὶ μοὶ ὑπεσχέθησαν ὅτι θὰ ἐκτελέσωσι τὴν παράκλησίν μου.

Μόλις δὲ μετὰ τὴν αηδείαν τοῦ ὡς ἀνω λεχθέντος θύματος τῆς θηριωδίας τῶν ἔχθρῶν τῆς Ὁρθοδοξίας μακαρίτου Ιωάννου Στοίκου, τελεσθεῖσαν περὶ τὴν 10 ὥραν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν διὰ τοῦ ἐπικηδείου, προσεπάθησα οὐχὶ ὅπως θρηνήσω τὸν νεκρὸν ἢ παραστήσω τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, ἀλλ ἵνα δι' ἐπιχειρημάτων ἐκ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν θρησκείας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἰστορίας παρηγορήσω καὶ ἐνθαρρύνω τοὺς Μελενικίους, ὡχροὺς πάντας οὐχὶ τόσον ἐκ τῆς ἀδίκου ἀπωλείας ἐνὸς ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ, ὃσον ἐκ τοῦ θράσους καὶ τῆς τόλμης τῶν ἀνταρτῶν εὑρισκομένων εἰς τὰ πρόθυρα τῆς πόλεως, διελύθησαν τὰ πλήθη μὲ τὴν χρηστὴν ἐλπίδα ὅτι, ἡ φιλόστοργος μήτηρ Ἐκκλησία δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ πιστὰ αὐτῆς καὶ ἀφωσιωμένα τέκνα εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἔχθρῶν αὐτῆς, ἀλλά, τῇ πατρικῇ προστασίᾳ τοῦ μεγαθύμου Ἀνακτος ἡμῶν, θὰ φροντίσῃ περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν.

³Ἐπὶ τούτοις κτλ.

ἐλάχιστος καὶ ταπεινὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
καὶ προθυμότατος θεράπων
‘Ο Μελενίκου Αἰμιλιανὸς

³Ἐν Μελενίκῳ τῇ 27 Νοεμβρίου 1906

4.

Εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις τῆς Ὅμ. προσκυνητῆς μοι Παναγιότητος ἀναχωρήσας ἀπὸ τῆς 8ης τρέχ. ἐκ Μελενίκου, ἔνθα διέμεινα ἐπὶ μῆνα σχεδὸν καὶ, κατὰ τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις, προσεπάθησα νὰ ἐνθαρρύνω καὶ ἐνισχύσω ἐν τῇ πίστει τῶν πατρώων δογμάτων καὶ τῶν παραδόσεων τῆς μητρὸς Μεγ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τοὺς Μελενικίους, συστήσας ἐκεῖ φιλόπτωχον ἀδελφότητα «ἡ Ἀγάπη», ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς διοίας ἐπικαλοῦμαι τὰς εὐχὰς τῆς Ὅμ. Παναγιότητος, καὶ διὰ ταχριδίου καὶ ἀναφορᾶς πρὸς τὸν ὑποδιοικητὴν Μελενίκου καὶ πρὸς τὸν γενικὸν ἐπιθεωρητὴν Χιλιμῆ πασᾶν ἔξαιτησάμενος τὴν κατασκευὴν ἀμαξιτῆς ὄδοῦ, ἥτις ἀμαξιτὴ ὄδος μεγάλως θὰ συντελέσῃ εἰς εὐημερίαν τοῦ τόπου καὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτοῦ κατὰ τῶν κακοβούλων ἔχθρῶν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐφθασα, μετὰ πεντάωρον ὄδοιπορίαν, εἰς Πετρίτσαν, τρίτον τμῆμα τῆς ταπεινῆς ἐπαρχίας μου.

Μετὰ χαρᾶς, ὡς καὶ χθὲς ἐτηλεγράφησα, ἀναγγέλλω εἰς τὴν Ὅμ. Παναγιότητα, ὅτι δύο χωρία τῆς περιοχῆς Πετρίτσης, τὸ Μίτινο ἐκ 40 οἰκιῶν συνιστάμενον καὶ τὸ Συρπάνι ἐξ 60, οἰκείᾳ βουλήσει προσῆλθον πρὸς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν καὶ ἐπέδωκαν ἀναφοράν, νομίμως ὑπογεγραμμένην καὶ σεσημασμένην διὰ τῆς σφραγῖδος τοῦ χωρίου, δι' ἣς ἀναγνωρίζουσι τὸν Οἰκουμενι-

κὸν Πατριάρχην καὶ τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Μελενίκου ὡς πνευματικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν ἀρχήν. Τοιαύτας ἀναφορὰς ἐπέδωκαν καὶ τῷ ὑποδιοικητῇ Πετρίτσης, εἰς τὸν ὅποιον καὶ ἔγὼ διὰ τακριδίου ἀνήγγειλα τὸ εὐχάριστον γεγονός. Πλὴν τῶν δύο ἀνωτέρω χωρίων, πιστεύω, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ὅψιστου καὶ ταῖς εὐχαῖς τῆς Ὑμ. προσκυνητῆς Παναγιότητος, θὰ προσέλθουν καὶ ἔπειρα τινα 2—3 χωρία, περὶ τῶν ὅποιων ἐγκαίρως θὰ εἰδοποιήσω τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν.

Γεννᾶται ὅμως, Παναγιώτατε, καὶ τὸ ζήτημα τῆς εὑρέσεως Ἱερέων, διότι πάντα ταῦτα στεροῦνται Ἱερέως. Ἐν Πετρίτσῃ ὑπάρχει εἰς Ἱερεύς, Παπαγεώργης ὀνόματι, ὅστις δίς ἐπυροβολήθη καὶ δὲν δύναται πλέον, ὅχι μόνον νὰ ἔξελθῃ ἐκτὸς τῆς Πετρίτσης, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ ἀπὸ τῆς 11ης ὥρας τουρκιστὶ κλείεται ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ καὶ ἔχερχεται τῇ ἐπιούσῃ περὶ τὴν 3ην τῆς πρωΐας.

Πλησίον τῆς Πετρίτσης ὁρθόδοξα ὑπάρχουσι δύο ἔπειρα χωρία, Κάμενα καὶ Κολάροβο ἐκ 40 καὶ 25 οἰκιῶν, τὰ ὅποια στεροῦνται Ἱερέων καὶ διδασκάλων· καὶ Ἱερεῖς μὲν δὲν ἔχω, διδασκάλους ὅμως δὲν μοὶ ἐπιτρέπει ὁ διοικητὴς νὰ στείλω, λέγων ὅτι, ἐπειδὴ τὰ εἰδημένα χωρία δὲν εἶχον ἀνέκαθεν σχολεῖα, διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖται προηγουμένη ἄδεια πρὸς ἀνοιγμα σχολείων, περὶ τῶν ὅποιων θερμῶς παρακαλῶ τὴν Ὑμ. Παναγιότητα νὰ διαθέσῃ ὅλιγα λεπτὰ τοῦ πολυτιμοτάτου καὶ ἐν εὐεργεσίαις δαπανωμένου χρόνου Αὐτῆς.

Ἐχω ὅμως ἀπόλυτον ἀνάγκην Ἱερέων. Τὰ ἐν Πετρίτσῃ, φαίνεται, χωρία ἀπηλλάγησαν, ἀν ὅχι δλοτελῶς, ἀλλ᾽ ἐν μέρει, τῆς τυραννίας καὶ τῆς δολοφονικῆς ἐπιβουλῆς τῶν κομιτῶν καὶ διὰ τοῦτο, ἐλεύθερα ἥδη ἀφεθέντα, τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἀλλού καταφεύγουσιν εἰς τὴν ὁρθόδοξίαν. Πόσον δὲ ἀθῶι εἶναι οἱ δυστυχεῖς χωρικοί, οἱ ὅποιοι, προσερχόμενοι, ὅμολογοῦσι τὰ δεινοπαθήματα αὐτῶν, τὴν βίαν, τὴν δολοφονίαν, τὰς χρηματικὰς ἀφαιμάξεις τῶν κομιτῶν καὶ ἐπὶ τέλοντος κλαίοντες λέγουσιν ὅτι ἡμεῖς ἐπανερχόμεθα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ καλοῦ ἥματος πατρός, τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ μητροπολίτου μας, διὸ ποιοῖς ἥτο πατὴρ τῶν πατέρων μας καὶ μᾶς ἔκτισε καὶ τὰς Ἐκκλησίας, ἐν αἷς ἥδη προσευχόμεθα, διότι σχεδὸν οὐδεμία ἐκκλησία παρὰ τῆς Ἐξαρχίας ἔκτισθη. Οἱ ἐκ τοῦ χωρίου δὲ Μίτινο εἶχον καὶ τὴν ἀφέλειαν νὰ μὲ παρακαλέσουν νὰ μὴ ζητήσω παρ' αὐτῶν 11ετῇ ἐπιχορήγησιν, τὴν ὅποιαν δὲν ἔπληρωσαν, διότι δὲν εἶχον ἔνεκα τῆς φοβερᾶς φορολογίας ὑπὸ τῶν κομιτατζῆδων· ὡς νὰ ἥτο δυνατὸν νὰ διέλθῃ κάν τῆς διανοίας μου τοιαύτη ἰδέα.

Εἶναι φοβερὰ ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν χωρικῶν, Παναγιώτατε· τὸ κομιτᾶτον, ἢ μᾶλλον τὰ ὅργανα αὐτοῦ, ὅχι μόνον ἔξήντλησαν αὐτοὺς χρηματικῶς, ἀλλὰ τοὺς ἐθανάτωσαν, διότι ὅχι μόνον τὰ σκεύη, τὰ ἐπιπλα, τούς ἀροτῆρας βοῦς ἐπώλησαν πρὸς φορολογίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πενιχρότατα ἐνδύματά των καὶ πολλάκις προέτρεπον αὐτοὺς πρὸς κλοπὴν χάριν φορολ-

γίας. ³ Ιδού οί σωτήρες τοῦ βουλγαρικοῦ δῆθεν λαοῦ, ίδού οί μέλλοντες ἔλευθερωταὶ αὐτῶν ἀπὸ τῆς τυραννίας τῶν ἐκ Φαναρίου ἀρχιερέων.

⁴ Εὖν ἀποφασίσῃ τις νὰ στείλῃ ἀνθρώπον πρὸς ἔξετασιν τῶν βιασμῶν, τῶν κακουργιῶν, τῶν πιέσεων, τῶν δολοφονιῶν μεταξὺ τῶν ἔξαρχικῶν χωρίων, ὥπ' αὐτῶν τῶν κομιτῶν, θὰ φρίξῃ. ⁵ Ο, τι δὲν θὰ κατώρθουν τύραννος φοβερός, ὅ, τι δὲν θὰ κατώρθουν μία μεγάλη πυρκαϊὰ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους τῆς Μακεδονίας μέχρι τοῦ ἄλλου γενική, ἢ δποία νὰ κατακαύσῃ οἰκίας, ἀγοράς, δάση, ζῷα καὶ ἀνθρώπους, τὸ κατώρθωσαν οἱ ἀπληστοί, οἱ κερδοσκόποι καὶ οἱ αἰμοβόροι Κομιτατζῆδες....

⁶ Επὶ τούτοις κτλ.

⁷ Εν Πετρίτσῃ τῇ 14 Δεκεμβρίου 1906

Υ. Γ. Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν μετὰ τὴν πρώτην μου λειτουργίαν, ἐν πανδήμῳ τελετῇ, ἐτέθη καὶ ὁ Θεμέλιος λίθος πρὸς ἀνέγερσιν σχολῆς ἀρρένων Πετρίτσης.

5.

Σήμερον, ἐπιστρέψας ἐκ τῆς ἀνὰ τὰ χωρία ⁸ Ανω Πορροία, Μπάτσοβον, Μπαχτιάρ καὶ Ράμνας—ἐν οἷς λειτουργήσας ἐδεήθην ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεως καὶ τῆς πολυτίμου ὑγείας τοῦ γαληνοτάτου καὶ φιλολάου ἡμῶν ⁹ Ανακτος καὶ τοῦ ἀνωτάτου ἡμῶν πνευματικοῦ πατρὸς καὶ Πατριάρχου—περιοδείας μου, σπεύδω νὰ γράψω πρὸς τὴν ¹⁰ Υ. Θ. Π. ὡς καὶ τηλεγραφικῶς ἀνήγγειλα, ὅτι ὁ ἀπὸ διετίας καὶ ἐπέκεινα ἰερεὺς παπὰ Στέργιος, δύο ἀζάδες καὶ ἔφοροι τῆς Σχολῆς καὶ εἴκοσιν οἰκεγένειαι τῆς ρωμουνιζούσης κοινότητος ¹¹ Ανω Πορροία, ἐκ τῶν τύψεων τοῦ συνειδότος ἐνοχλούμενοι, μετὰ δακρύων μοὶ ἐπληροφόρησαν, ὅτι ἐπανῆλθον εἰς τὰ πάτρια καὶ δι' ἀναφορᾶς αὐτῶν πρὸς τὴν Μητρόπολιν ὁμολογοῦσι τὴν διὰ δολίων μέσων ἀποπλάνησιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν δργάνων τῆς ρουμανικῆς προπαγάνδας καὶ ἐπικαλοῦνται τὴν συγγνώμην τῆς Μητρὸς Μ. τοῦ Χριστοῦ ¹² Ἐκκλησίας καὶ ἀναγνωρίζουσιν αὐτὴν ὡς ἀνωτάτην αὐτῶν πνευματικὴν ¹³ Αρχήν.

Δεύτερον δέ, ἀπαντῶν, οὗτως εἰπεῖν, εἰς τοὺς θέλοντας διὰ διαφόρων ἔκνομων μέσων καὶ διαστροφῶν τῆς τε ἴστορίας καὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Κουτσοβλάχων καὶ διὰ λόγους ὑστεροβούλους ἀπὸ ἐτῶν ματαίως καταγινομένους νὰ μεταβάλωσι τὴν προγονικὴν αὐτῶν ἐλληνικὴν ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν, πληροφορῶ τῇ ¹⁴ Υ. Θ. Π. ὅτι εἰς ἀπαντα τὰ χωρία, ἐν οἷς οἰκοῦσι ἐλληνόβλαχοι, τῆς ταπεινῆς ἐπαρχίας μου καὶ ἀπάσης τῆς Μακεδονίας, ὅχι μόνον ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐτῶν γλῶσσα εἶναι ἡ ἐλληνική, ἀλλὰ καὶ ἀπασα ἡ ποιητικὴ αὐτῶν γλῶσσα εἶναι ἐπίσης ἐλληνική. Διότι καὶ τὰ εἰδυλλιακὰ καὶ τὰ ἡρωϊκὰ καὶ τὰ γαμήλια καὶ τὰ θρηνώδη ἡ ἐπικήδεια αὐτῶν ἀσματα εἶναι

ἄπαντα ἔλληνικά, τὰ δποῖα διετηρήθησαν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν μέχρι σήμερον, εἰς μαρτύριον καὶ ἀπόδειξιν τῆς ἀρχαίας ἔλληνικωτάτης αὐτῶν καταγωγῆς. Οἱ κοπτόμενοι ὑπὲρ τῆς μεταβολῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτῶν γλώσσης, διότι λέγουσι δὲν ἐννοοῦσιν αὐτήν, διατί δὲν προσπαθοῦσι νὰ ἀλλάξωσι τὴν ἀσματολογίαν αὐτῶν καὶ ἀνέχονται αὐτοὺς εὐθυμοῦντας νὰ τραγωδῶσιν ἔλληνιστί, θλιβομένους ἐπίσης νὰ ψάλλωσιν ἔλληνιστί, καὶ βόσκοντας ἀκόμη τὰ ποίμνια αὐτῶν νὰ ἐξυμνῶσι τὴν φύσιν καὶ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Δημιουργοῦ ἐπίσης ἔλληνιστί; Ἄλλὰ μήπως ἡ λαλουμένη αὐτῶν γλῶσσα εἶναι ξένη πρὸς τὴν ἔλληνικήν; Ἐκ τῶν ἐκατὸν λέξεων τὰς ὅποιας προφέρουσι, αἱ 80% εἶναι ἔλληνικαί, εἰς τὰς ὅποιας προσθέτουσι ξένας καταλήξεις.

Ἐπὶ τούτοις κτλ.

Δεμίρ - Χισάρ 26 Φεβρουαρίου 1907.

6.

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΩΝ

Κοινότητος Ἀνω Πορώϊας τῆς ἐπαρχίας Μελενίκου.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Οἱ βαθυσεβάστως ὑποφαινόμενοι κάτοικοι τοῦ χωρίου Ἀνω Πορώϊα τῆς Θεοσώστου ἐπαρχίας Μελενίκου πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι ὑπήκοοι τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Κραταιοτάτου Ἀνακτος ἡμῶν Σουλτάνου Ἀβδούλ Χαμίτ Χάν, δρθόδοξοι δὲ καὶ πιστὰ τέκνα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διὰ τῆς ταπεινῆς ἡμῶν ταύτης καθυποβάλλομεν τῇ Ὅμηρῷ. Θειοτάτη Παναγιότητι δτὶ ἀνέκαθεν ἐν τε τῇ σχολῇ ἡμῶν καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, χρώμεθα τῇ ὑπὸ τῶν προγόνων ἡμῶν καθιερωμένῃ ἔλληνικῇ γλώσσῃ. Καίτοι δέ, ὡς Ἑλληνόβλαχοι, διμιούμεν γλωσσικόν τι ἔλληνοβλαχικὸν ἰδίωμα, δλως ὅμως ἀνόμοιον τῇ ρωμουνικῇ γλώσσῃ, διακηρύττομεν, δτὶ ἀπ' αἰώνων ἐσμὲν Ἑλληνες Ὁρθόδοξοι καὶ οὐχὶ Ρωμοῦνοι, τέκνα πνευματικὰ πιστὰ καὶ εὐπειθέστατα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί, ἀκραδάντως εἰς τὰ πάτρια ἐμμένοντες, ἀποκρούομεν ἐντόνως πάσας τὰς ἐνεργείας τῶν εὐαρίθμων ἀργυρωνήτων δργάνων τῆς ρωμουνικῆς προπαγάνδας, ἀτινα ἀσυνειδήτως θέλουσι νὰ εἰσαγάγωσιν ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ καὶ τῇ σχολῇ ἡμῶν τὴν ρωμουνικὴν γλῶσσαν, ητις τυγχάνει δλως ξένη πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀκατάληπτος καὶ διὰ τῆς ὅποιας μόνον ζιζάνια καὶ ταραχαὶ καὶ σύγχυσις θέλει ἀναφυῆ ἐν τῇ φιλησύχῳ ἡμῶν κοινότητι.

Οδεν καθικετεύοντες τὴν Ὅμηρο Θ. Παναγιότητα, ἵνα εὐδοκήσῃ νὰ λάβῃ ὑπὲρ ὅψιν τὴν διακήρυξιν καὶ διαμαρτύρησιν ἡμῶν ταύτην καὶ ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς τῶν περισπασμῶν τὰς ὅποιας μηχανᾶται νὰ παράσχῃ ἡμῖν ἡ ρωμουνικὴ

προπαγάνδα, διατελοῦμεν κατασπαζόμενοι τὴν χαριτόβρυτον Αὐτῆς δεξιὰν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ.

⁷Ἐν Ἀνω Πορωῖος τῇ 15 Ἀπριλίου 1907

Οἱ κάτοικοι Ἀνω Πορωῖης

Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ καὶ σφραγίδες τοῦ Ἱεροῦ κλήρου καὶ ἀπασῶν τῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν.

7.

Διὰ νεωτέρας ἐπιστολῆς του ὁ Μητροπολίτης Μελενίκου πληροφορεῖ ὅτι, συνεπείᾳ συκοφαντικῆς καταγγελίας τῆς ρουμανικῆς καὶ βουλγαρικῆς προπαγάνδας ὅτι ἡ εἰς τὰ πάτρια ἐπάνοδος τοῦ Ἱερέως, τῶν ἀζάδων, ἐφόρων καὶ εἴκοσι οἰκογενειῶν τῆς τέως ρουμανιζούσης κώμης Ἀνω Ποροίας ὠφείλετο εἰς τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰ ἐκβιαστικὰ μέσα, ἀπερ ἔχρησιμοποίησεν ὁ Μητροπολίτης Μελενίκου, μετέβη εἰς τὸ Μουδιριέτι Κάτω Ποροίας ὁ ὑποδιοικητὴς Πετρίτης, ὅστις καί, καλέσας τοὺς μησθέντας κατοίκους, ἐξήτασεν αὐτούς, ἐμπεριστατωμένως καὶ ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ, ἀν εἰχετο ὑποστάσεως ἡ καταγγελία περὶ ἐκβιαστικῆς προσελεύσεως αὐτῶν εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν ἀλλ ἡ διμόφωνος ἀπάντησις ἀπάντων ἦτο ὅτι ὅχι μόνον ἡ καταγγελία ἦτο συκοφαντική, ἀλλὰ πρὸς τούτους καὶ ὅτι ὁ Μητροπολίτης Μελενίκου ἤγγονει ἀπολύτως τὰς διαθέσεις ταύτας τῶν κατοίκων μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς πρὸς τὴν Μητρόπολιν παρουσιάσεως αὐτῶν, ἥς ἐπίσης οὐδεμίαν εἶχεν αὐτῇ ἐκ τῶν προτέρων εἰδησιν. Προσέθηκαν δὲ οἱ ἐξεταζόμενοι ὅτι ἡ εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν ἐπάνοδός των ἦν ὅλως αὐθόρμητος καὶ ἐκουσία πρᾶξις, ὑπαγορευθεῖσα ὑπὸ τῆς φωνῆς τῆς συνειδήσεώς των.

Ἐνώπιον τῶν σαφῶν καὶ κατηγορηματικῶν τούτων δηλώσεων, τῶν διασκεδαζουσῶν τὰς συκοφαντικὰς καταγγελίας, ὁ ὑποδιοικητὴς ἀφῆκε τοὺς προσκληθέντας ἐλευθέρους νὰ ἐπανακάμψωσιν εἰς τὰς ἐστίας των. Ἐν τέλει δὲ πληροφορεῖ ὁ Μητροπολίτης, ὅτι παρεμφερεῖς συκοφαντικαὶ καταγγελίαι διενεργοῦνται πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ παρακωλυθῇ ἡ εἰς τὸ χωρίον Χατζῆ Βεϊλίκι μετάβασίς του, ὅπου ἐκλιπαρεῖται νὰ μεταβῇ παρὰ πολλῶν οἰκογενειῶν ποθουσῶν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐξ ἣς βίᾳ καὶ ἀπειλῇ τῶν βουλγαρικῶν σωμάτων ἀπεσκίρησαν πρό τινος χρόνου.

8.

Ἀπὸ 19 Μαρτίου ὁ πανιερος μητροπολίτης Μελενίκου πληροφορεῖ ὅτι εἰς τὰ πολυειδῆ βάσανα καὶ τὰς θλίψεις τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ προσετέθησαν καὶ ἔτεραι ἐκ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως προερχόμεναι.

Καὶ ἐν πρώτοις, δὲ ἐπὶ 4μηνον ἐπικρατήσας παγετώδης βιορρᾶς κατέστρεψε τά τε πρώιμα σπαρτὰ καὶ τὸ μέγιστον μέρος τῶν νεογνῶν προβάτων καὶ αἴγαν.

Κατὰ τὰς τελευταίας δὲ ταύτας ἡμέρας, ραγδαῖοι ὅμβροι, κατακλύσαντες τὴν χώραν, κατεκάλυψαν τὰ ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Στρυμόνος 11 χωρία τῆς ἐπαρχίας Μελενίκου, τῶν κατοίκων τῶν διποίων ἀγνοεῖται ἡ τύχη, διακοπεῖσῶν τῶν μετ' αὐτῶν συγκοινωνιῶν.

‘Η θέσις καὶ ἡ κατάστασις τῶν χωρικῶν κατέστη ὀξειδάκρυτος, ἐφ’ ὃ καὶ ἐκλιπαρεῖται ἡ Ἐκκλησία ὅπως, ἐν τῇ φιλανθρωπίᾳ καὶ τῇ στοργῇ πρὸς τὰ πνευματικὰ αὐτῆς τέκνα, διενεργήσῃ συνεισφοράν τινα ὑπὲρ αὐτῶν, διατρανοῦσα οὕτω τὸ μητρικὸν ἐνδιαφέρον πρὸς τὰ δεινῶς δοκιμασθέντα τέκνα αὐτῆς.

9.

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΩΝ

Κοινότητος Βαρακλῆ Τζουμαγιᾶς τῆς ἐπαρχίας Μελενίκου.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

‘Η ἡμετέρα Κοινότης ἐπὶ μῆνας παρίσταται ἐνώπιον πρωτοφανοῦς καὶ ἀπαραδειγματίστου διαγωγῆς ἀτόμων ἐλθόντων ἐν μέσῳ ἡμῶν ἐπὶ τῷ προφανεῖ σκοπῷ τῆς δημιουργίας σκανδάλων, καὶ ἡ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν παράτασις τῆς ἀκατανοήτου ἀνοχῆς ἀναγκάζει ἡμᾶς ἵνα γνωρίσωμεν τὸ συμβαῖνον τῇ Ἀγίᾳ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ.

‘Απὸ τοῦ παρελθόντος Ὁκτωβρίου ἐπεφάνησαν ἐνταῦθα δύο ρωμούνοδιδάσκαλοι μετὰ τοῦ συνοδεύοντος αὐτοὺς φρουροῦ, αὐτόκλητοι ἐλθόντες, μὴ ὑφισταμένης ἐν τῇ κωμοπόλει ἡμῶν μηδὲ σκιᾶς κανὸν ρωμουνικῆς κοινότητος, ὅπως αὗτη, κατὰ τύπον τούλαχιστον, μετακαλέσηται αὐτοὺς καὶ προκαλέσῃ τὴν ἄφιξίν των, μηδένα δὲ ἔχοντες μαθητήν, καὶ αὐτοὶ μόνοι ὅντες οἱ μοναδικοὶ ἐν τῇ κωμοπόλει Ρωμοῦνοι. Καίτοι δὲν ἔχομεν ἀξιώσεις ὅτι γινώσκομεν ἐπακριβῶς τὰς τῶν νόμων λεπτομερείας, νομίζομεν δὲ τοις ἀκούομεν, ὅτι τότε μόνον θεωρεῖται ὅτι ὑφίσταται ἐν τινι συνοικισμῷ φυλετικὴ ἡ θρησκευτικὴ κοινότης ἐπισήμως ἀναγνωριζομένη, ὅταν συγκεντρωθῶσιν 20–25 τούλαχιστον οἰκογένειαι πρεσβεύουσαι τὰ τῆς φυλῆς ἡ θρησκεύματος ἔκείνου καὶ δηλώσωσιν ἔαυτὰς ὡς τοιαύτας τῇ Ἀρχῇ, αὗτη δὲ δι^επιτοπίου ἔξελέγχεως πεισθῆ περὶ τῆς ἀκριβείας τῆς δηλώσεως. Ἀλλ’ οὐδὲν τοιοῦτον ἐνταῦθα προηγήθη τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν ρωμουνοδιδασκάλων, οὕτε ἀναφορὰ πολιτῶν πρὸς τὴν Ἀρχὴν δηλούντων ἔαυτοὺς ὡς Ρωμούνους, οὕτε ἀποστολὴ ἔξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς παρὰ τῆς Ἀρχῆς πρὸς ἔξακρίβωσιν τῆς

νπάρξετος Ρωμούνων· ἀπλῶς δὲ δύο σχισματικοί, δηλώσαντες ἔαυτοὺς ὡς Βουλγάρους ἐπὶ τῆς ἀπογραφῆς καὶ ἔξακολουθοῦντες αὐθίς νὰ ἀνήκωσιν εἰς τὴν βουλγαρικὴν ἐνταῦθα κοινότητα, αὐτοὶ καὶ μόνοι ἔκινήθησαν, παρουσιαζόμενοι διφυεῖς ὡς Βούλγαροί τε καὶ Ρωμοῦνοι οἱ αὐτοὶ καὶ ἀναπληροῦντες τὴν ἀνύπαρκτον ρωμουνικὴν κοινότητα, καὶ δορυφοροῦντες, δίκην ξεναγῶν, τοὺς Ρωμούνους διδασκάλους. Μὴ ὑπάρχοντος ἐν τῇ κωμοπόλει κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, μηδὲ ἡμίσεος κἄν Ρωμούνου, οἱ νεήλυνδες, ἀποφευγόμενοι παρὰ πάντων ὡς ἀλιτήριοι καὶ ὡς λυμεῶνες, ἔχουσι μόνην τὴν συναναστροφὴν τῶν Βουλγάρων ιερέων καὶ διδασκάλων· ἀπερχόμενοι δὲ διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀργίας ἀνίαν καὶ ἐπανερχόμενοι αὐθίς, δπως ὑπομιμήσκωσι τῷ ἀποστρεφομένῳ αὐτοὺς κόσμῳ τὴν καταπεφρονημένην των ὑπαρξιν, σοβιοῦσιν, ὑποθέτοντες μὲν ἵσως ὅτι ἔξωτερικεύουσι τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν αἴγλην τῶν μεγαλοπλούτων ἀποστολέων των, πράγματι δημως καταγγέλλοντες τὴν βδελυρίαν καὶ τὴν ποταπότητα τῶν μισθοδοτούντων αὐτούς, οἵτινες, ὑπολαμβάνοντες ὡς ὀνητὸν τὸ κατ' ἔξοχὴν ἀτίμητον μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν, τὴν ἐθνικούθρησκευτικὴν συνειδησιν, συνέλαβον οἱ δεῖλαιοι καὶ ἀχαρακτήριστοι τὴν ρυπαρωτάτην πασῶν τῶν ἰδεῶν, ὅσαι ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἔκυοφρογήθησαν ἀπὸ διαινοιῶν νοσουσῶν, τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ χαλκεύσωσιν ἐκ τοῦ μὴ δύντος ρωμουνικὴν ἐθνικότητα, ἐν μέσῳ πληθυσμοῦ μυσαττομένου αὐτούς, διὰ τῆς αἰσχρᾶς μεθόδου τῆς διὰ χρυσίου ἔξαγορᾶς τῶν συνειδήσεων. Ἀδυνατοῦντες νὰ πλησιάσωσιν αὐτοὶ οἰνοδήποτε, ἀτε τεθωρακισμένων ἀπάντων ἥμῶν διὰ τῆς πρὸς αὐτοὺς περιφρονήσεως, διὰ τῶν ὀλίγων Βουλγάρων διαβιβάζουσι τὰς περὶ παροχῆς μηνιαίων ἐπαγγελίας των εἰς τοὺς ἐνδεεστέρους μεταξὺ ἥμῶν, οὓς μᾶλλον ἐλπίζουσι νὰ δελεάσῃ ἡ λάμψις τοῦ χρυσοῦ των ἀποκρουμένων δὲ πάντοθεν τῶν κακοήθων προσφορῶν των, ἔξακολουθεῖ μὲν ἡ μόνωσις αὐτῶν καὶ ἡ ἐν τῇ ἀπραξίᾳ σῆψις των, παρατείνουσιν δημως τὴν ἐν τῇ κωμοπόλει διατριβήν, ὅτε μὲν ἔαυτῶν, ὅτε δὲ τοῦ ἐκπροσωποῦντος αὐτοὺς φρουροῦ των, ἐπὶ τῇ ἀνηθίκῳ προσδοκίᾳ ὅτι θὰ εὑρεθῶσιν ἐπὶ τέλους χαρακτῆρες οὐτιδανοί, οἷοντις ἀναζητοῦσι νὰ ἀλιεύσωσι, καὶ ὅτι οὕτοι κατακαμπτόμενοι, εἴτε ὑπὸ τῆς ταπεινότητος τοῦ ἔαυτῶν ἥθους εἴτε ὑπὸ τῆς πενίας των, θὰ διατεθῶσι νὰ πωλήσωσιν ἔαυτοὺς εἰς αὐτούς, ἵνα οὕτως ἔχωσιν αὐτοὶ νὰ ἐπιδεικνύσωσιν καὶ ἐνταῦθα ρωμουνικὴν τινὰ κοινότητα, οἰανδήποτε, ἔστω καὶ μικροσκοπικήν.

Διὰ τῆς ἐλεεινότητος ταύτης, ἔξικνουμένης εἰς ἀναίδειαν κυνικὴν καὶ ἀποτελούσης πρόκλησιν κατὰ τῆς ἡμετέρας φιλοτιμίας, οἰονεὶ συνέστη ἐν μέσῳ Βαρακλῆ-Τζουμαγιᾶ, ὑπ' αὐτὰ τῆς Κυβερνήσεως τὰ δηματα, εἴδος πρακτορείου σωματεμπορικοῦ, ὑποδεικνύοντος ὡς δέλεαρ τὸ ἔαυτοῦ χρῆμα, καθ' ὃν τρόπον ἄλλοτε οἱ σωματέμποροι τὰ ἀθύρματα εἰς τοὺς μαύρους, καὶ καραδοκοῦντες πότε θὰ κλίνωσί τινες, δι' οἰανδήποτε αἰτίαν καὶ θὰ δεχθῶσι

νὰ πωληθῶσιν, ἵνα σπεύσῃ νὰ ἀγοράσῃ αὐτοὺς καὶ ἵνα διὰ τῶν ὠνίων τούτων ἀνθρωπίνων σαρκῶν παραστήσῃ ὡς ὑπάρχουσαν, πάντως, τὴν ἀνύπαρκτον ρωμουνικὴν ἐθνικότητα. Ἐν ᾧ ἀπαγορεύεται βεβαίως κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους ἡ ἐπαράτου μνήμης σωματεμπορία, ἡ πανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἐκριζωθεῖσα, ἐγκαθιδρύονται ἐν τούτοις ξένοι σκευωροί, ὃν αἱ ἐνέργειαι εἰς τοῦτο κατατείνουσι τὸ ἀνήκουστον, εἰς τὴν διαφθορὰν καὶ ἀγορὰν συνειδήσεων.

Καὶ οὕτως ἐγκαθιδρύονται οἱ βδελυροὶ ἐκφαυλισταί, οἱ ζητοῦντες νὰ κιβδηλοποιήσωσι τὰ πάντα, ἀζήτητοι καὶ ἀπρόσκλητοι, ὃν ἡ ἔλευσις οὐδαμῶς ἐπεζητήθη ὑπὸ τοῦ τόπου, καὶ ὃν ἡ διατριβὴ οὐδεμίαν ἔχει δικαιολογίαν, ἅτε μηδενὸς τῶν κατοίκων ἐνταῦθα ρωμουνίζοντος, καὶ συνεπῶς μὴ ἔχοντων τίνα νὰ φωτίσωσι καὶ ἀναμενόντων ἐπὶ τοσούτους μῆνας νὰ καθίσῃ, δοτισδήποτε, ἐπὶ τῶν κενῶν θρανίων των, ἵνα εἰσδεχθῇ τὸν φωτισμόν των.

Ομολογοῦμεν ὅτι ἡ ἐνδεικτικὴ αὐτὴ παραμονὴ τῶν νέων τούτων προσηλυτιστῶν ἐκπλήσσει ἡμᾶς, καίτοι διαθρόπτει τὴν φιλοτιμίαν τῆς πτωχῆς ἡμῶν Κοινότητος, τὸ διαπιστωθὲν γεγονός, ὅτι ἀνθρωπάρια χαμερπῆ ἥλθον νὰ ἐνεργήσωσι μεταξὺ ἡμῶν ἀνθρωπαγοράς, καὶ ὅτι, παρὰ τὴν πτωχείαν ἡμῶν, δὲν εὑρέθη οὐδεὶς καὶ σὺν Θεῷ οὔτε θὰ εὑρεθῇ, διατεθειμένος νὰ δειχθῇ ἐπιλήσμων τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας καὶ νὰ πωληθῇ.

Ἄσμενοι δὲ δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας, δπως ἐπαναλάβωμεν αὖθις πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, ἥν καὶ ἄλλοτε κατ' ἐπανάληψιν ὑπεβάλομεν Αὔτῃ ἐκφρασιν τῆς ἀδιασέστου ἡμῶν πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ πανσέβαστον ἡμῖν Πατριαρχεῖον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ πρὸς τὰς πατρίους ἡμῶν παραδόσεις. Ἐδραίαν φέρομεν ἐν ἑαυτοῖς τὴν συνείδησιν, ὅτι ἔχομεν γνησίαν ἐλληνικὴν τὴν καταγωγὴν καὶ ἀποστρέφομεν μετὰ περιφρονήσεως τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῶν ἴδιοτελῶν κηρυγμάτων τῶν προπαγανδῶν, τῶν ἀγωνιζομένων νὰ πείσωσιν ἡμᾶς δπως ἀναλάβωμεν τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Ρωμούνου ἢ τοῦ Βουλγάρου. Οὐδενὶ ἐπιτρέπομεν νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὰ ζητήματα τῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἡμῶν συνειδήσεως καὶ νὰ θέτῃ ἐν ἀμφιβόλῳ τὴν ἐλληνικὴν ἡμῶν καταγωγὴν, ἥν ἀνακηρύσσει καὶ διμολογεῖ ἡ ἐνδόμυχος ἡμῶν πεποίθησις.

Ἄξιοῦμεν αὐτοδικαίως παρὰ πάντων νὰ σεβασθῶσι τὴν ἔλευθέραν ἡμῶν θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν διμολογίαν, ὡς ἡ Κυβέρνησις αὐτὴ ἐσεβάσθη καὶ σέβεται αὐτήν. Κατεξανιστάμεθα ἐν ἀγανακτήσει κατὰ τῶν τολμώντων νὰ ἀμφισβητήσωσι τὸν ἐλληνισμόν ἡμῶν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐν τῇ πολυγλωσσίᾳ ἡμῶν λαλοῦμεν καὶ ἰδίωμά τι παρεμφερές πως πρὸς τὸ τῆς ἑαυτῶν γλώσσης, πλὴν οὐσιωδῶς διάφορον τῆς γλώσσης ἐκείνων, γλώσσης παντάπασι ξένης ἡμῖν. Αἱ 700 ἐλληνικαὶ οἰκογένειαι τῆς κωμοπόλεως γενικῶς, καὶ αἱ μεταξὺ ἡμῶν 500 ἐλληνοβλαχικαὶ οἰκογένειαι ἴδιαιτέρως, διακηρύσσομεν ὅτι τὸ ἐλληνοβλαχικὸν ἴδιωμα οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν ρωμουνικὴν γλώσ-

σαν, διτι ή ρωμουνική γλῶσσα εἶναι ἄγνωστος ήμπον καὶ διτι οὐδεμίαν ἔχομεν δόρεξιν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὰ φῶτα τῆς δύνείας ρωμουνικῆς γλώσσης καὶ παιδείας, ἐν ὃ πρόκειται ήμπον ἀκένωτος πηγὴ φωτισμοῦ ή προγονικὴ ήμῶν, ή Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ παιδεία. Θέλομεν καὶ τῷ Θεῷ ήμῶν νὰ λατρεύωμεν καὶ τὰ τέκνα ήμῶν νὰ μορφῶνται ἐν τῇ πατρίῳ ήμπον, ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἐν ή ἀπὸ αἰώνων οἱ ήμέτεροι πατέρες καὶ τὴν λατρείαν ἑαυτῶν διεξήγαγον καὶ τῶν ἀγαθῶν μορφώσεως ὑπερόχου ἀπῆλαυσαν.

Καταγγέλλομεν ὡς ἀσεβοῦντας κατὰ τῆς Ἰστορίας, ὡς διαστρεβλοῦντας δὲ καὶ τοῦ παρόντος τὰ τεκμήρια, τοὺς πειρωμένους νὰ παραστήσωσιν ήμᾶς ὡς ἄλλο τι ἢ "Ἐλληνας" Ορθοδόξους, οἵοι ἔκπαλαι ὑπήρξαμέν τε καὶ ὑπάρχομεν, καὶ οἵους συναισθανόμεθα-έαυτοὺς ἀδιστάκτως. Ἰδίᾳ οἱ Ἑλληνόβλαχοι αηρύσσομεν διτι μάταιον ἥθελεν εἰσθαι νὰ διακρίνῃ τις ήμᾶς τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, ὃν ὑπάρχομεν ἀχώριστοι ἀδελφοί· διτι ματαιοπονοῦσιν οἱ ἐπιχειροῦντες νὰ διαιρέσωσιν ἀδελφούς, οὓς κοιναὶ παραδόσεις, κοινὴ δρᾶσις, κοινὴ σταδιοδρομία καὶ μυρίοι δεσμοὶ εὐγενεῖς συνέδεσαν ἀδιαρρήκτως διὰ τῶν αἰώνων· διτι εἴμεθα Ἑλληνικῶτεροι, εἰ θεμιτὸν εἰπεῖν, καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλληνοφώνων ἀδελφῶν ήμῶν· καὶ διτι ἀποστρεφόμεθα μὲν καὶ τοὺς λοιποὺς προπαγανδιστὰς πάντας, ἀλλ' ἴδιᾳ ἔχθαίρομεν τοὺς ἀποστόλους τῆς ρωμουνικῆς προπαγάνδας, ὡς ὅργανα τῆς ἐσχάτης εὐτελείας καὶ ἔξουθενώσεως, ὡς ἐκζητοῦντας τὴν ἔξαχρείωσιν τῶν χαρακτήρων, ὡς τιθέντας εἰς ἐνέργειαν τὸ ἀναξιώτατον τῶν μέσων, τὸ μέσον, οὗ τὴν χρῆσιν οὐδέποτε ἥθελον ἐπιδοκιμάσῃ ἀνθρώποι σεβόμενοι ἔαυτοὺς καὶ διασώζοντες τὴν συνείδησιν τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀξίας, τὸ μέσον τῆς διὰ χρημάτων ἀγορᾶς διπαδῶν.

Μετὰ τῶν αἰσθημάτων τούτων τῆς ἀκραδάντου ἔμμονῆς εἰς τὰς πατρίους παραδόσεις, καθυποβάλλομεν, ἐν σεβασμῷ βαθυτάτῳ, τὴν ἀπεριόριστον ήμῶν εὐλάβειαν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸ προσκυνητὸν ήμπον πρόσωπον τῆς Ὅμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος σὺν τῇ ἀναλοιώτῳ ήμῶν ὑποταγῇ καὶ εὑπειθείᾳ πρὸς τὸν Γεραρὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἔξαιτούμενοι ὑπὲρ τῆς εὐσεβοῦς ήμῶν κοινότητος τὰς Θεοπειθεῖς τῆς Ὅμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἱερᾶς Συνόδου εὐχὰς καὶ εὐλογίας.

*En Βαρακλῆ-Τζουμαγιᾶ τῇ 25 Ἀπριλίου 1907

"Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ καὶ αἱ σφραγίδες τοῦ ἰεροῦ, ακλήρου, τῆς Ἐφοροεπιτροπῆς, τῆς μικταροδημογεροντίας, τοῦ Προεδρείου τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφοτητος καὶ τῶν Προεδρείων τῶν συντεχνιῶν, οἵον ἔμπορορραπτῶν, παντοπωλῶν, ὑποδηματοποιῶν, ἔνοδοχων, κηπουρῶν κτλ.

10.

Μετὰ λύπης καὶ φρίκης μεγάλης φέρω εἰς γνῶσιν τῆς Ὅμετέρας προσκυνη-

τῆς μοι Παναγιότητος τὸ ἔξῆς συμβάν, τὸ δποῖον εὔτυχῶς δὲν ἔσχε δυσάρεστα ἀποτελέσματα.

Τὴν παρελθοῦσαν Μεγάλην Παρασκευήν, περὶ τὴν 8ην ὥραν τῆς νυκτός, στῖφος κομιτατζήδων συναθροισθέντων ἐκ τῶν πέριξ χωρίων, περὶ τοὺς 250-300, ἐπετέθη κατὰ τοῦ χωρίου Λιπόφρα, δύο μόλις ὥρας ἀπέχοντος τοῦ Μελενίκου, μὲ σκοπὸν νὰ καύσωσι τὸ χωρίον καὶ τοὺς κατοίκους αὐτοῦ νὰ διαπεράσωσι διὰ στόματος μαχαίρας, καθ' ὅσον τὸ χωρίον τοῦτο δὲν δέχεται τὴν ληστρικὴν ἔξουσίαν τοῦ διαβοήτου Σαντάνσκη. Οἱ χωρικοί, ἔχοντες ὑποψίας, ἐνωρίτερον τοῦ συνήθους ἔξηλθον τῆς ἐκκλησίας των καὶ ἐκ τῶν ὑλακῶν τῶν κυνῶν πληροφορηθέντες τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἀγρίων θηρίων μετὰ τοῦ ἐκεῖ διαμένοντος ἀνδρείου αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ ἀντέστησαν ἐπὶ ἔξάωρον ἐναντίον τῶν αίμοχαρῶν ἀντιχρίστων, οἵτινες, ἐπιφωσκούσης πλέον τῆς αὐγῆς, διελύθησαν χωρὶς νὰ κατορθώσωσι τι, εἰμὴ νὰ καύσωσι μίαν οἰκίαν, ἐκ τῶν 80 τὰς δποίας ἔχει τὸ ρηθὲν χωρίον, ἔγκαταλιπόντες ἐκεῖ δώδεκα δοχεῖα ἐκ λευκοσιδήρου, ἐντὸς τῶν δποίων φυλάσσονται πυριτιδοβολαί, δύο ὅμοια πετρελαίου, δύο λάμπας καὶ ποσότητα βάμβακος, ἥτις, ἐμβαπτιζομένη ἐντὸς πετρελαίου, θὰ ἐχρησίμευεν αὐτοῖς πρὸς μετάδοσιν τοῦ πυρός εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ χωρίου.

'Ἐπὶ τούτοις κτλ.

Μελένικον 29 Ἀπριλίου 1907

11.

Καὶ ἄλλην συμφορὰν μετὰ λύπης μου μεγάλης εὑρίσκομαι εἰς τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην νὰ ἀναγγείλω τῇ ᾧ. Θ. Π. δφειλομένην καὶ ταύτην εἰς κακοῦργον καὶ ἀνόσιον βουλγαρικὴν χεῖρα, ὑποστηριζομένην νῦν καὶ ὑποβοηθουμένην ὑπὸ τῆς φουμανικῆς προπαγάνδας.

Ἡ ἐν Ἀνω Πορρωΐοις ἑλληνικὴ ὅρθόδοξος ἐκκλησία τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ δλοσχερῶς κατεκάη. Τὸ πῦρ ἔξερράγη περὶ τὴν 2αν ὥραν τῆς νυκτὸς τουρκιστὶ ἀπὸ τοῦ γυναικωνίτου, ἔνθα ὑπῆρχε παράθυρον χαμηλὸν ἀνευ ράβδων σιδηρῶν, δπόθεν καὶ ἐρρίφθη τὸ πετρέλαιον, τοῦ δποίου ἡ δσμὴ διεδόθη εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἀνὰ τὴν κωμόπολιν καὶ τοῦ δποίου τὸ δοχεῖον εὑρέθη ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας· καὶ τὸ μᾶλλον πειστικώτερον εἶναι ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ ρύακος τοῦ διερχομένου παρὰ τὴν ἐκκλησίαν μετοχετεύθη ἄλλαχοῦ, διὰ νὰ καταστῇ ἀδύνατος ἡ κατάσβεσις τοῦ πυρός. Οἱ δυστυχεῖς Πορρωΐοι ἥγωνισθησαν μεγάλως διὰ νὰ σώσωσι τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ σβέσωσι τὸ πῦρ, διότι ἀστραπιαίως διεδόθη ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. Ὁλίγα μόνον ἵερὰ ἀμφια καὶ σκεύη ἔσωσαν, ὡς καὶ τὸν κώδικα τῆς ἐκκλησίας, μὲ προφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς των.

Ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχει μία καὶ μόνη ἐκκλησία, διὰ τοῦτο συνέστησα νὰ ἐπιστεγάσωσι προχείρως αὐτὴν καὶ ἐπὶ ιεροῦ ἀντιμηνσίου νὰ τελῶσι τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι, τῇ βοηθείᾳ τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τῇ ὑψηλῇ προστασίᾳ τοῦ μεγαλουργοῦ Πατριάρχου μας, θὰ ἀνεγερθῇ ἔτι καλλιτέρα τῆς πυρπολυθείσης· καὶ δικαίως. Καθ' ὅσον παρὰ τοῖς ἀτρομήτοις Πορρωΐνοις πᾶν ἄλλο ἥ κατάπτωσις τοῦ φρονήματος παρατηρεῖται ἐκ τῆς ἐν λέγῳ συμφορᾶς. Πρὸς ἀνέγερσιν τῆς ἐν λόγῳ ἐκκλησίας ὑπεραρκοῦσι τριακόσιαι λίραι, ὅταν δὲ σὺν Θεῷ, κατὰ Ἰούλιον ἥ Αὔγουστον, θὰ μεταβῶ ἐκεῖ, θὰ γράψω λεπτομερέστερον περὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

Ἐπὶ τούτοις κτλ.

Μελένικον 3 Μαΐου 1907

12.

Γνωστὸν βεβαίως τυγχάνει τῇ Υ. Θ. Παναγιότητι ὅτι τὸ μόνον γεωργικὸν προϊὸν τῆς κωμοπόλεως Μελενίκου ἔξ οὖ καὶ μόνον ἀποζῆ, καταστραφέντος ἔνεκα τῶν καιρικῶν περιστάσεων τοῦ ἀρχαίου καὶ μεγάλου αὐτῆς ἐμπορίου, δι' οὗ διετηρήθη μέχρι σήμερον σχετικῶς ἀκμαία, παρὰ τὰς ἀντιξόους καὶ δυσμενεῖς συνθήκας τοῦ βίνυ τῶν μερῶν ἐκείνων, εἶναι ὁ οἰνος, ἀποτελεῖ δέ, φυσικῶς, τὸ μονοπωλεῖον, οὗτως εἰπεῖν, αὐτοῦ καὶ προμηθεύει καὶ παράγει οἴνον καθ' ἀπασαν τὴν βόρειον καὶ ἀνατολικὴν Μακεδονίαν.

Ἀκριβῶς τὸ προϊὸν τοῦτο τῶν φιλοτίμων Μελενικίων, τὸν μόνον πόρον τῆς ζωῆς αὐτῶν, τὴν ἐλπίδα τῆς διατηρήσεως αὐτῶν, ἥ κακούργος βουλγαρικὴ διάνοια ἐπενόησε νὰ καταστρέψῃ καὶ ἔθεσεν εἰς κίνησιν ἀπαισίας βουλγαρικὰς χεῖρας πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Τὴν νύκτα δηλ. τῆς παρελθούσης Τρίτης 1 καὶ 2 Μαΐου, χωρικοὶ ἔξελθόντες κατὰ διάδας ἐκ τῶν πέριξ βουλγαρικῶν χωρίων, διεσπάρησαν ἀνὰ τὰς ἀμπέλους τῶν Μελενικίων καὶ διὰ τοῦ ἔξης τρόπου ὑπὸ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἐπετέλεσαν τὴν καταστροφὴν τῶν ἀμπέλων. Δέσαντες δηλ. δέσμας κλάδων ἔξ ἀκανθῶν ἔξ ἐκείνων τὰς ὅποιας μεταχειρίζονται οἱ γεωργοὶ πρὸς φραγμὸν τῶν ἀμπέλων καὶ τῶν χωραφίων αὐτῶν καὶ σύροντες μεθ' ὅρμης τὰς δέσμας ταύτας τῶν κλάδων μεταξὺ τῶν κλημάτων, ἐπέφερον τὴν τελείαν καταστροφὴν τῶν τρυφερῶν εἰσέτι βλαστῶν αὐτῶν καὶ μετ' αὐτῶν, κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰδημόνων, τὴν παντελῆ ἀποτύφλωσιν τῶν κλημάτων, διότι, ὡς λέγουσιν οὗτοι, τὸ κλῆμα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀποτυφλούμενον δὲν δύναται οὕτε τὸ δεύτερον, ἀλλ' οὕτε τὸ τρίτον ἔτος νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀνθηφάν κατάστασιν.

Αἱ χρηματικὰi ζημίαι, τὰς ὅποιας αἱ βουλγαρικαὶ χεῖρες ἐπέφερον, εἶναι ἀνυπολόγιστοι, καθ' ὅσον οἱ φιλόπονοι καὶ ἔργατικοι Μελενίκιοι, διὰ τῆς ἐμφύτου αὐτοῖς πρὸς τὴν ἐργασίαν κλίσεως, κατώρθωσαν ὅχι μόνον

τὰ πεδινὰ καὶ τὰ ὅμαλὰ μέρη τῶν πέριξ τοῦ Μελενίκου λόφων νὰ μεταβάλωσιν εἰς ἀνθηρὰς ἀμπέλους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς βράχους καὶ τὰς μᾶλλον ἀποτόμους κλιτύας τῶν λόφων, τὰς ὅποιας ἐκ τῶν κατοικιδίων ζώων μόνον ἡ αἴξ δύναται νὰ ἀνέλθῃ. Ἡ παρελθόντα Τετάρτη καὶ Πέμπτη, καθ' ὃς ἐγένετο γνωστὸν τὸ φοβερὸν δυστύχημα εἰς τὴν πόλιν, ἥσαν ἡμέραι γενικῆς συμφορᾶς καὶ πανδήμου θρήνου καὶ κοπετοῦ, καθ' ὃσον, ὡς λέγουσιν οἱ δυνάμενοι νὰ κρίνωσι μετ' ἐπιγνώσεως καὶ κύρους τὰ πράγματα, καὶ γενικὴ ἦν συνέβαινε πυρκαϊὰ δὲν θὰ ἀντικαθίστα τὰς ἀνυπολογίστους ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀμπέλων ζημίας.

Κατὰ πρόγραμμα κακοῦργον ἡ καταστροφὴ αὗτη ἐβυσσοδομεῖτο ἀπὸ ἔτῶν.

Πρὸ τοιῶν ἔτῶν δὲν προσῆλθον οἱ συνήθεις ἐργάται Βουλγαροί διὰ νὰ καλλιεργήσουν τὰς ἀμπέλους· πρὸ ἔτῶν δύο ἀπεποιήθησαν νὰ προσέλθουν εἰς τὸν τρυγητὸν αὐτῶν. Ἰδόντες ὅμως ὅτι οἱ ἀτρόμητοι Μελενίκιοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἔδιοι ἐργαζόμενοι καὶ διὰ ἐργατῶν διθωμανῶν καὶ ἀθιγγάνων ἔξετέλεσαν μετὰ περισσοτέρας ἐπιτυχίας τὴν ἐργασίαν ἔκεινην, πρὸ ἐπτὰ μηνῶν ἔφονευσαν τὸν ἀτυχῆ ταμίαν τῆς δημογεροντίας Μελενίκου μακαρίτην Μάνον Γιούρην πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐκφοβίσουν τοὺς Μελενικίους νὰ μὴ ἔξεργωνται εἰς τοὺς ἀγρούς· ἀποτυχόντες δὲ εἰς πάσας τὰ βδελυφὰς καὶ ἀποτροπαίους αὐτῶν ἀποπείρας πρὸς παρακώλυσιν πάσης ἐκ τῶν ἀμπέλων προσγινομένης ὠφελείας τοῖς Μελενικίοις, κατέφυγον τώρα εἰς τὸ τελευταῖον τραῦμα, εἰς τὴν γενικὴν καὶ παντελῆ καταστροφὴν τῶν ἀμπέλων.

Ὦς δρᾶσται τῆς φοβερᾶς ταύτης καταστροφῆς, κατὰ γενικὴν ὑποψίαν, θεωροῦνται οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωρίων καὶ διὰ τοῦτο κατόπιν ἴδιαιτέρας συσκέψεως κατηγγέλθησαν οὗτοι καὶ εἰς τὴν ὑποδιόκησιν Μελενίκου καὶ εἰς Θεσ/νίκην καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπικαλούμεθα τὴν ἄμεσον ἀρωγὴν καὶ προστασίαν τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὅ. εὐσπλαγχνικωτάτης Παναγιότητος, ὅπως τὸ κακὸν μέχρι τοῦ σημείου τούτου σταματήσῃ καὶ μὴ ἐπεκταθῇ ἐπὶ τῶν δλίγων ἐκ τῆς γενικῆς καταστροφῆς περισωθεισῶν ἀμπέλων καὶ εἰς ἀποζημιώσεις καταδικασθῶσιν οἱ μυσαροὶ οὗτοι κακοῦργοι, οἵτινες, ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, εἶναι οἱ πέριξ χωρικοὶ τῶν χωρίων Ἀνω καὶ Κάτω Σουσίτσας, Μαντζόβου, Δερέϊ-μουσλήμ καὶ Χιρσόβου, καθ' ὃσον μόνον γνῶσται τῶν ἐνταῦθα μερῶν ἡδύνατο νὰ καταστέψωσι τὰς ἴδιοκτησίας τῶν δρυδοδόξων, τὰς δὲ ἐν τῷ μεταξὺ τοιαύτας τῶν Βουλγάρων οὖδε κατ' ἐλάχιστον νὰ βλάψωσι.

Ἐπὶ τούτοις καὶ πάλιν τὴν προστασίαν καὶ βοήθειαν τῆς Ὅ. φιλοστόργου Παναγιότητος ὑπὲρ τῶν σκληρῶς δοκιμαζομένων, γενναίως δὲ ἀμυνομένων καὶ σκοπὸν ἔχοντων ἀτρόμητοι καὶ ἀκλόνητοι ὑποστηρικταὶ καὶ φύλακες τῶν πατρίων νὰ μείνωσι πνευματικῶν Αὐτῆς τέκνων ἀτυχῶν Μελενικίων κτλ.

13.

Μετὰ χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως ἀναγγέλλω τῇ "Υ. Θ. Π. διτὶ ἡ ἐν τῷ ἔλληνοβλαχικῷ χωρίῳ Ράμνα τῆς ταπεινῆς μου ἐπαρχίας ρωμουνίζουσα μερὶς ἄπασα, συνισταμένη ἐξ ἐπτὰ μέν, ἀλλὰ πολυσυνθέτων, ὡς εἴδισται εἰς τὰ ἐδῶ μέρη, οἰκογενειῶν, ἀποτελουμένη δὲ ἐκ πεντήκοντα καὶ πλέον προσώπων, «συναισθανθεῖσα, ὡς λέγει ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν ἀναφορᾷ αὐτῆς, τὴν πλάνην αὐτῆς καὶ ὑπὸ τῶν τύψεων τοῦ συνειδότος ἐνοχλουμένη, μεταμεληθεῖσα ἐκ ψυχῆς καὶ καρδίας ἐπὶ τοῖς μέχρι τοῦδε ἀμαρτήμασιν αὐτῆς, ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀναγνωρίσασα καὶ πάλιν ὡς καὶ πρότερον ὡς ἀνωτάτην πνευματικὴν αὐτῆς "Αρχὴν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Μελενίκου».

"Ἐπὶ τούτοις κτλ.

2 Αὐγούστου 1907.

14.

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΩΝ

Κοινότητος Ράμνας

τῆς Ἐπαρχίας Μελενίκου

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Οἱ βαθυσεβάστως ὑποσημειούμενοι κάτοικοι τοῦ χωρίου Ράμνας τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας Μελενίκου, πιστὰ καὶ ἀφωσιωμένα τέκνα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ πιστοὶ ὑπῆκοοι τῆς Α.Α.Μ. τοῦ Κραταιοτάτου ἡμῶν "Ανακτος Σουλτάν "Άβδούλ Χαμήτ Χάν, διὰ τῆς ταπεινῆς ἡμῶν ταύτης καθυποβάλλομεν τῇ "Υμ. Θειοτάτῃ Παναγιότητι, διτὶ ἀνέκαθεν ὑπὸ τὴν κραταιὰν αἰγίδα τοῦ "Ανακτος καὶ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς φιλοστόργου ἡμῶν Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πιστοὶ ἐμμένοντες εἰς τὰ πάτρια, καίτοι ἐν τοῖς οἴκοις ἡμῶν, ὡς ἔλληνόβλαχοι, διμιοῦμεν ἔλληνοβλαχικόν τι γλωσσικὸν ἴδιωμα ὅλως ἀνόμοιον τῇ ρωμουνικῇ γλώσσῃ, ἐν τε ταῖς σχολαῖς ἡμῶν, ἀπ' αἰώνων, καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ταῖς κατ' οἶκον Ἱεραῖς τελεταῖς χρώμεθα μόνη τῇ ὑπὸ τῶν σεπτῶν Πατριαρχείων καθιερωμένῃ ἔλληνικῇ γλώσσῃ.

Κατὰ συνέπειαν, διακηρύττοντες ἡμᾶς αὐτοὺς "Ελληνας ὁρθοδόξους (Ρούμ) καὶ βεβαιοῦντες τὴν ἀκράδαντον ἡμῶν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ τὰς πατρικὰς παραδόσεις, ἀποκηρύττομεν δημοσίᾳ τὰς ἀνοσίους ἐνεργείας τῆς ρωμουνικῆς προπαγάνδας, ἥτις, διὰ τῶν ἐπὶ τῶν δακτύλων ἀριθμουμένων δργάνων της, προσπαθεῖ νὰ εἰσαγάγῃ, ἐν τε τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ σχολῇ ἡμῶν, τὴν ρωμουνικὴν γλῶσσαν, ἥτις ὅλως ξένη καὶ ἀκατάληπτος τυγχάνει εἰς ἡμᾶς καὶ διὰ τῆς ὅποιας μόνον ζιζάνια καὶ ταραχαὶ καὶ σύγχυσις θέλει ἀναφυῆ μεταξὺ ἡμῶν πρὸς ζημίαν τῶν τε ἐκκλη-

σιαστικῶν καὶ τῶν ὑψηλῶν τοῦ σεβαστοῦ ὁθωμανικοῦ Κράτους συμφερόντων.

Καθικετεύοντες τὴν 'Υμ. Θ. Παναγιότητα, ἵνα λάβῃ ὑπὸ ὅψιν τὴν διακήρυξιν καὶ τὴν διαμαρτυρίαν ἡμῶν ταύτην καὶ φροντίσῃ Αὗτη ὅπως ἀπαλλαγῶμεν τῶν ἀνιαρῶν ἐνοχλήσεων τῶν ἀργυρωνήτων ὁργάνων τῆς ρωμουνικῆς προπαγάνδας, ἀσπαζόμεθα υἱικῶς τὴν παναγίαν Αὕτης δεξιὰν καὶ διατελοῦμεν τέκνα πιστὰ καὶ ἀφωσιωμένα.

*Ἐν Ράμνᾳ τῇ 15 Φεβρουαρίου 1907

Οἱ κάτοικοι Ράμνας

"Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ καὶ σφραγίδες
τοῦ Ἱεροῦ κλήρου, τῆς μικταροδημογεροντίας,
τῆς ἐφοροεπιτροπῆς καὶ 78 ἐγκρίτων κατοίκων.

15.

Τὴν 31ην παρελθόντος μηνὸς Ἰουλίου συμμορία βουλγαρική, ἀποτελουμένη ἐκ τριάκοντα ὄλων προσώπων, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν βουλγάρου ἀξιωματικοῦ, Τσοδομίῳ καλουμένου, ἐκρύπτετο ἐν τῷ σχισματικῷ χωρίῳ Δερέϊ Μουσλήμ, μόλις μίαν ὥραν ἀπέχοντι τοῦ Μελενίκου· ἐννοηθεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ πολιορκηθεῖσα ὑπὸ αὐτοῦ, κατεστράφη καθ' ὅλοκληρίαν. Πρὸς ἔξέλεγχον δὲ τῶν ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς γενομένων ζημιῶν μετέβησαν ἐπὶ τόπου ὃ τε Γάλλος ἀξιωματικὸς M. Sarrou καὶ ὃ ἐν Δεμίῳ—"Ισσάρ στρατιωτικὸς διοικητής, ὀνόματι Χαμδῆ ἐφέντης· ὃ δεύτερος ἐπανελθὼν εἰς Δεμίῳ—"Ισσάρ ἐπληροφόρησέ με ὅτι οἱ κακοῦργοι βουλγαροαντάρται, πλὴν τῶν ἄλλων σχεδίων τὰ δποῖα εἶχον νὰ ἐκτελέσωσιν, εἶχον καὶ τὸν σκοπὸν νὰ μὲ δολοφονήσωσι, μαθόντες ὅτι κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας θὰ μετέβαινον εἰς Μελενίκον πρὸς ἐπιτέλεσιν τεσσαρακονθημέρου μνημοσύνου Μελενικίου τινὸς Γεωργίου Βοεβόδα καλουμένου, διὰ διαθήκης κληροδοτήσαντος εἰς τὴν κοινότητα μίαν οἰκίαν καὶ 40 λίρας.

"Ἐπειδὴ δέ, Παναγιώτατε, δὲν εἴναι ἡ πρώτη φορὰ καθ' ᾧ μανθάνω ὅτι οἱ κακοῦργοι καὶ δολοφόνοι Βούλγαροι ἐνεδρεύουσι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μὲ φονεύσωσι, διὰ τοῦτο, παρακαλῶ Αὕτην ὅπως εἰδοποιήσῃ τὸ τοιοῦτον τῇ σεβ. Αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει καὶ ἔξαιτήσηται παρὸς Αὕτης τὴν, κατὰ τὸ δυνατόν, προστασίαν καὶ ἔξασφάλισίν μου, εἰ καὶ ὡς στρατιώτης τῆς "Εκκλησίας καὶ πιστὸν καὶ ἀφωσιωμένον τέκνον αὐτῆς, ὑπακούσας εἰς τὴν φωνὴν Αὕτης καὶ ἀναλαβὼν τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν τῆς ἐπικαίρου καὶ ἐπικινδύνου ἐπαρχίας Μελενίκου, εἶχον ὑπὸ ὅψει ὅφείλω νὰ προκινδυνεύσω ἐν τῇ προασπίσει καὶ ὑποστηρίξει τῶν θρησκευτικῶν καὶ πνευματικῶν συμφερόντων αὐτῆς.

*Ἐν Δεμίῳ—"Ισσάρ τῇ 9 Αὐγούστου 1907.

16.

Ἐπιθέσεις καὶ φόνοι
διαπραγμάτες ὑπὸ τῶν Βουλγάρων
εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μελενίκου
κατ' Ὁκτωβρίου 1907

- 16 Ὁκτωβρίου (1907). Μεταξὺ Ὑσμανὶ καὶ Πετριτσίου, Βούλγαροι ἐφόνευσαν τὸν ἔξ Ὑσμανὶ καταγόμενον μωαμεθανὸν Ἀχμὲτ μετὰ τῆς συζύγου του, μεταβαίνοντας εἰς Πετρίτσι.
- 18 Ὁκτωβρίου Παρὰ τὸ χωρίον Κονάρεζι (καζᾶ Πετριτσίου) ἐφονεύθησαν ὑπὸ βουλγαρικῆς συμμορίας 3 μωαμεθανοί.
- 19 Ὁκτωβρίου Εἰς τὸ χωρίον Δεσποτίτσα τῆς Ἀνω Τζουμαγιᾶς ἐδολοφονήθη ὁ διδάσκαλος Νικόλαιος.
- 20 Ὁκτωβρίου Συμμορία ἐκ Βουλγαρίας προέβη εἰς ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ ἐλληνοβλαχικοῦ ποιμενικοῦ συνοικισμοῦ τοῦ Βαζόβου, τοῦ τμήματος Μελενίκου.
— Βούλγαροι κομπίται μεταβάντες εἰς τὸ ἐν τῇ ὑποδιοικήσει Πετριτσίου χωρίον Σμολάρ, οἰκούμενον ἔξ ὁρθοδόξων καὶ ὅθωμανῶν, ἐφόνευσαν τρεῖς ὅθωμανούς.

17.

Μετὰ βαρυαλγούσης ψυχῆς καὶ καρδίας, βαρυνθεὶς πλέον νὰ διαπαντῷ δυστυχήματα ἐκ τῆς αἵμοσταζούσης ταπεινῆς ἐπαρχίας μου, ἀγγέλλω τῇ Ὅ.Θ.Π. δτὶ ὁ τέως διδάσκαλος ἐν τῷ ἀρρεναγωγείῳ Μελενίκου καὶ ἱεροψάλτης τῆς ἐκκλησίας τῆς Μητροπόλεως ἀείμνηστος Εὐάγγελος Γεροβασιλείου, νεωστὶ δὲ διορισθεὶς ἐν Β. Τζουμαγιᾶ ὡς διδάσκαλος, τὴν προπαρελθούσαν Πέμπτην Ι τρέχοντος ἀναχωρήσας ἐκ Β. Τζουμαγιᾶς περὶ ὥραν 3ην τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ διαμενούσης ἐν Πετρίτσῃ, δὲν ἐφθασεν εἰς τὸν πρὸς δὸν ὄρον. Μετὰ δέκα πέντε δὲ ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐξαφανίσεως αὐτοῦ, εὑρέθη ὁ νεκρὸς αὐτοῦ μεταξὺ τοῦ χωρίου Σπατόβου καὶ Β. Τζουμαγιᾶς, εἰς τόπον πολὺ συχναζόμενον καὶ ὑπὸ τῶν ἐπισκεπτομένων τὰ ἄνω μέρη καὶ ὑπὸ τῶν ἐξερχομένων χωρικῶν πρὸς ἐργασίαν ἀνὰ τοὺς ἀγρούς, ἀλλ᾽ οὐδεὶς εἶδε μέχρι τοῦδε αὐτὸν, καίτοι πολλοὶ διηλθον ἐκεῖθεν. Φαίνεται λοιπὸν δτὶ ὁ ἀρχαῖος καὶ εὐδοκιμώτατος σκαπανεὺς τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων ἀοίδιμος Ε. Γεροβασιλείου, αἰχμαλωτισθεὶς καθ' ὅδον ὑπὸ τῶν μυσαρῶν ὅργανων τῆς θηριώδους βουλγαρικῆς προπαγάνδας, μένεα πνεούσης κατὰ τοῦ φιλογενεστάτου καὶ τὰ πάτρια ἀγρύπνως φρουροῦντος ἐθνομάρτυρός μας καί, ἀπαχθεὶς εἰς χρυσφύγετόν τι αὐτῶν, ἐκραιτήθη ἐκεὶ ἐπὶ 10–12 ἡμέρας, ἀγρίως καὶ ἀπανθρώπως κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο δερό-

μενος καὶ βασανιζόμενος· καθ' ὅσον οἱ ὑπὸ τῆς σεβ. Ἀρχῆς ἀποσταλέντες ἵατροὶ πρὸς ἔξετασιν τοῦ νεκροῦ διεπίστωσαν ὅτι ὁ θάνατος ἐπῆλθε πρὸ μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν οὐχὶ δὲ ἐκ πληγῆς μαχαίρας ἢ ἄλλου ὅπλου, ἀλλ' ἐκ διαρκῶν καὶ βαναύσων ξυλοκοπημάτων, καὶ κατόπιν ἐρρίφθη ἐκεῖ πρὸς παραπλάνησιν τῆς δικαιοσύνης.

Ο ἀλήστου μνήμης ἔθνομάρτυς, Παναγιώτατε, ἐκ Λιτοχωρίου τῆς ἐπαρχίας Κίτρους ὁρμόμενος καὶ ἀπὸ δεκαπενταετίας ἐν διαφόροις πόλεσι τῆς ἐπαρχίας Μελενίκου καὶ ἐν τισι γειτονικαῖς μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως διδάξας, ἐπεδείξατο αὐταπαρησίαν καὶ φιλογένειαν ἀπεριόριστον, προθυμότατος πάντοτε νὰ συμβουλεύῃ τὴν νεολαίαν καὶ ὑπερασπίζῃ μετ' αὐτοθυσίας τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον πάσης Κοινότητος ἐν ἣ ἐκαλεῖτο νὰ διδάξῃ ἢ διευθύνῃ τὰς σχολὰς αὐτῆς. Νυμφευθεὶς δὲ ἀπὸ δωδεκαετίας ἐν Πετρίτσῃ καὶ ἐγκατασταθεὶς ἐν αὐτῇ, ἐμόχθησεν ὑπερανθρώπως πρὸς ἀναδιοργάνωσιν καὶ ἀναμόρφωσιν τῆς ἐκεῖσε Κοινότητός μας, ἀγαπήσας αὐτὴν ὡς ἄλλην πατρίδα του, ἐν ἣ ἐγκαταλείπει πέντε ἀνήλικα δρφανὰ τέκνα, ὃν τὸ μεγαλύτερον μόλις ἄγει τὸ 10ον ἔτος.

Ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ, Παναγιώτατε, διὰ τὴν ἐπαρχίαν Μελενίκου εἴναι μεγίστη, καθ' ὅσον ὁ πολύκλαυστος Εὐάγγελος Γεροβασιλείου διεκρίνετο ὅχι μόνον ὡς δόκιμος ἱεροψάλτης καὶ διδάσκαλος, ἀλλ' ὡς μετὰ φλογεροῦ αἰσθήματος προσπαθῶν νὰ μεταδῷ εἰς τὰς ἀπαλὰς τῶν παίδων καρδίας τὴν ἀγάπην καὶ τὸν ἔρωτα πρὸς τὰ ἔλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν προγονικὴν ἡμῶν σοφίαν. Ἡ θυσία αὐτοῦ εἴναι θυπέα μεγάλη, τὸ αἷμα αὐτοῦ εἴναι αἷμα πολύτιμον, καὶ εἴθε δι' αὐτοῦ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἡ θεία Πρόνοια πλέον ἀγρίων καὶ δολοφόνων ἐχθρῶν καὶ νὰ σώσῃ ἀπὸ τῆς βαναυσότητος καὶ κακουργίας αὐτῶν τὸ ἐπὶ τόσα ἔτη δεινῶς δοκιμαζόμενον εὔσεβες ἡμῶν Γένος.

Ἐπὶ τούτοις κτλ.

Δευτέρ—Ισσάρ 15 Νοεμβρίου 1907

18.

Ἐν τῇ πρὸς τὴν "Υ.Θ.Π. τελευταίᾳ μου, σχετικῶς πρὸς τὸν κατόπιν ἀνηκούστων κακώσεων καὶ βασάνων μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου Εὐαγγέλου Γεροβασιλείου, ἔλεγον ὅτι ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ δι' ἡμᾶς εἴναι μεγίστη καὶ τὸ αἷμα πολύτιμον καὶ τηῦχόμην ὅπως ἀπαλλαγῇ τὸ εὔσεβες ἡμῶν γένος βαναύσων, ἀγρίων καὶ αἵμοχαρῶν ἐχθρῶν, τῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας.

Δυστυχῶς ὅμως, Παναγιώτατε, αἱ ἐλπίδες καὶ ἡ εὐχή μου ἐκείνη διεψεύσθησαν ὑπὸ τῶν πραγμάτων, ὡς δῆλον γίνεται ἐκ τοῦ ἐσωκλείστου καταλόγου τῶν ἐπιθέσεων, τῶν βιαιοπραγιῶν καὶ τῶν ἀπανθρώπων κακουργημάτων, τῶν κατὰ τὸν ἐκπνεύσαντα ἥδη μῆνα Νοέμβριον διαπραγμάτων ἐν

τῇ ἐπαρχίᾳ μου ὑπὸ τῶν βεβήλων ἔχθρῶν τῆς Ὀρθ. Ἐκκλησίας καὶ αὐτῆς τῆς Αὐτοκρ. Κυβερνήσεως.

Ἡ ἀσφάλεια, Παναγιώτατε, ἐν τῇ ταπεινῇ μου ἐπαρχίᾳ, δύναται διεσυλεύθη, διότι, καὶ αὐτῶν τῶν πολιτικῶν τε καὶ στρατιωτικῶν Ἀρχῶν τοῦ τόπου μαρτυρουσῶν τὸ τοιοῦτον, πάντες σχεδὸν οἵ τὸ ὄνομα τοῦ Βουλγάρου φέροντες, ἀνεξαιρέτως ἡλικίας καὶ τάξεως, μετεβλήθησαν εἰς δημίους ἐπιδιώκοντας τὴν ἀνηλεῆ σφαγὴν καὶ ἔξαφάνισιν Ὁρθοδόξων καὶ Ὁθωμανῶν. Οἱ ἄγριοι οὖτοι ἀνθρωποι ἀποδεικνύονται ὡς ἔχοντες τὰ ἔνστικτα τῶν τίγρεων καὶ ἡ θέα τοῦ ρέοντος αἷματος καθιστᾶ ἀυτοὺς ἐτί περισσότερον μανιώδεις. Αἱ ἔξωθεν τοῦ Μελενίκου καὶ Δεμίρ - Ἰσσαρίου λαβοῦσαι χώραν ἐπιθέσεις ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὰ τέρατα ταῦτα δλονὲν πρὸς τὰ κέντρα τῶν πόλεων προσεγγίζουσι καὶ πανικὸς ἐπικρατεῖ μεταξὺ τοῦ ὁρθοδόξου πληρώματος, τοῦ δοποίου ἡ πρὸς τὰ πάτρια ἀφοσίωσις καὶ τὸ πρὸς τὴν ὁρθόδοξον πίστιν ζωηρὸν πῦρ δὲν θὰ δυνηθῇ οὖδε χείμαρρος αἷματος νὰ διασαλεύσῃ ἢ κατασβέσῃ.

⁷Ἐπὶ τούτοις κ.τ.λ.

⁷Ἐν Δεμίρ - Ἰσσαρίῳ 1 Δεκεμβρίου 1907

19.

Κ Α Τ Α Λ Ο Γ Ο Σ

τῶν ἐπιθέσεων καὶ φόνων τῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων διαπραγμέντων κατὰ τὸν μῆνα Νοέμβριον 1907 ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μελενίκου.

1. Ἐξωθεν τῆς Β. Τζουμαγιᾶς ἐφονεύθη ὁ διδάσκαλος Εὐάγγελος Γεροβασιλείου.

6. Εἰς τὸ χωρίον Γάβριντσα τῆς ὑποδιοικήσεως Πετρίτσης, δύο Ὁθωμανοί.

14. Ἐπίθεσις εἰς τὸ χωρίον Ὅρμαν Τσιφλίκ τρεῖς ὥρας ἀπέχοντος τοῦ Μελενίκου καὶ φόνος 8 Ἀλβανῶν καὶ 10 ἀθιγγάνων Ὁθωμανῶν.

15. Ἐπίθεσις καὶ πυρπόλησις πέντε οἰκιῶν τοῦ χωρίου Μαρικώστενας τῆς ὑποδιοικήσεως Μελενίκου, μετὰ φόνου 2 ἀνδρῶν καὶ μιᾶς γυναικός.

22. Φόνος ἐνὸς ἐκ τοῦ ὁρθοδόξου χωρίου Ράμνης, δύναματι Μιχαήλ, καὶ τραυματισμὸς ἑτέρου, δύναματι Γεωργίου, παρὰ τὸ Ἑρνίκιον τῆς διοικήσεως Σερρῶν.

25. Ἐπίθεσις καὶ πυροβολισμὸς ἔξωθεν τοῦ Μελενίκου εἰς δεκάλεπτον ἀπόστασιν, εὔτυχῶς ἀνεπιτυχῶς, κατὰ τοῦ Γεωργίου Κεσσίπη.

29. Φόνος δύο ἀγροφυλάκων τοῦ χωρίου Σφετιβράτης, δύο ὥρας ἀπέχοντος τοῦ Μελενίκου.

⁷Ἐν Δεμίρ - Ἰσσαρίῳ τῇ 1 Δεκεμβρίου 1907

20.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μελενίου διαπραχθέντων κακουργημάτων τῶν μελῶν τοῦ βουλγαρικοῦ κομιτάτου κατὰ τὸν μῆνα Δεκέμβριον 1907.

- 1 Δεκεμβρίου. Ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Ἱωάννου Ἀλεξίου Σαμαρᾶ, κατοίκου Κρουσόβου, τρίωρον ἀπέχοντος τοῦ Δεμίρ - Ἰσσαρίου, εὐτυχῶς ἀνεπιτυχής, ὑπὸ πέντε Βουλγάρων ἀνταρτῶν παρὰ τὸ χωρίον Γεορμάνιον, ἡμίωρον ἀπέχον τοῦ Δεμίρ - Ἰσσαρίου, καὶ φόνος τοῦ βουλγάρου Ἀθανασίου Γκιούρα ὑπὸ τῆς αὐτῆς συμμορίας, διότι δὲν ἔμαρτυρησεν οὗτος εἰς τοὺς κακούργους τὴν ταυτότητα τοῦ ἄνω λεχθέντος Ἱωάννου Ἀλεξίου Σαμαρᾶ, εἰπὼν ὅτι δὲν τὸν γνωρίζει.
- 2 Δεκεμβρίου. Ἐπίθεσις, εὐτυχῶς καὶ πάλιν ἀνεπιτυχής, ὑπὸ 15μελοῦς βουλγαρικῆς συμμορίας ἐναντίον τοῦ προύχοντος τοῦ χωρίου Σερπανίου Ἑλληνος δροθοδόξου Σφέτκου.
- 11 Δεκεμβρίου Καταδίωξις τῶν ποιμένων Νάκη Κώστα Γιώτη καὶ Στεργίου Κώστα Γιώτη ἐκ τοῦ δροθοδόξου χωρίου Ράμνας ὑπὸ 10μελοῦς βουλγαρικῆς συμμορίας καὶ ἀρπαγὴ πεντήκοντα αἰγῶν αὐτῶν.
- 15 Δεκεμβρίου. Ἐπίθεσις ὑπὸ αἵμοβόρου βουλγαρικῆς συμμορίας ἐν τῷ χωρίῳ Μανδιρτζίκη, παρὰ τὰ Πορρώια, καὶ φόνος τεσσάρων χριστιανῶν δροθοδόξων μιᾶς οἰκογενείας, ἦτοι πενθερᾶς 50 ἑτῶν, γαμβροῦ 28 ἑτῶν καὶ δύο θυγατέρων 8 καὶ 4 ἑτῶν.
- 20 Δεκεμβρίου. Ἐπίθεσις κατὰ τῆς οἰκίας τοῦ ἐν Θεσσαλίῃ διαμένοντος ἐξ Ἀνω Πορρώιων δρυμωμένου Στεργίου ἦ Γήσου Ἱωάννου Τζαμπάση, ὑπὸ δργάνου τοῦ βουλγαρικοῦ κομιτάτου, Σλογιὰν Πέτρε δνόματι, τραυματίσαντος, εὐτυχῶς ἀκινδύνως, τὸ θῦμα του.

21.

Ἐπιθέσεις καὶ φόνοι
διαπραχθέντες ὑπὸ βουλγαρικῶν συμμοριῶν
ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μελενίου
κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον 1908

- 1 Ἰανουαρίου. Ἐπίθεσις ἐν Γενῆ-Τζιφλίκ Μελενίου ὑπὸ 10μελοῦς βουλγαρικῆς συμμορίας, ἥτις ἐπὶ 6 $\frac{1}{2}$ ὥρας ἐπολεμεῖτο ὑπὸ τῶν ἐντὸς τοῦ τσιφλικίου, καὶ ἥτις ἀπώλεσε (;) ἐκ τῶν μελῶν

αὐτῆς, ὡς δύναται τις εἰκάσαι ἐκ τῶν ἵχνῶν τοῦ αἴματος, τὰ δόποια ἔφθασαν μέχρι τοῦ χωρίου Καπατόβου καὶ ἡτοις ἀνεχώρησε πυρπολήσασα τὴν ἀποθήκην τοῦ σίτου καὶ ἀραιούσιτον.

1 Ἰανουαρίου. Εἰς τὸ χωρίον Βίσμε Πετρίτσης ἐφονεύθη ὑπὸ βουλγαρικῆς συμμορίας εἷς ἔξαρχικός, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, ἐνῷ ἦτο χωροφύλαξ, δὲν παρεῖχε τὰς ὑπὸ τοῦ κομιτάτου ἐπιβεβλημένας ὑποχρεώσεις.

1 Ἰανουαρίου. Εἰς τὸ τσιφλίκιον Καρᾶ-Σοῦ τῆς Ἀνω Τζουμαγιᾶς βούλγαροι χωρικοὶ ἐφόνευσαν τὸν ἑλληνόβλαχον Κώσταν.

5 Ἰανουαρίου. Πενταμελής βουλγαρικὴ συμμορία εἰς τὸ χωρίον Μέτσκεβον Μελενίκου περιεκυλώθη ὑπὸ τοῦ στρατοῦ, ἀλλά, τῇ παρεμβάσει τῶν χωρικῶν, διέφυγεν, ἔνεκα τῆς νυκτός, τὴν σύλληψιν.

5 Ἰανουαρίου. Ἐτέρα βουλγαρικὴ συμμορία ἐφόνευσεν ἐν τῷ χωρίῳ Δελῆ-Χασάν-Μαχαλέ, τὸν χωρικὸν Βάνε.

5 Ἰανουαρίου. Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν δέ, ὑπὸ τῆς Ἰδίας συμμορίας, κατὰ τὴν θέσιν Ἀκίντζαλη, δύο ὥρας μόλις ἀπέχουσαν τοῦ ἀνωτέρῳ χωρίου Δελῆ-Χασάν-Χαχαλέ, ἐρρίφθη βόμβα κατὰ τῆς σιδηροδρομικῆς ἀμάξιστοιχίας, εὐτυχῶς ἀνεπιτυχῶς.

8 Ἰανουαρίου. Ὑπὸ 10μελοῦς βουλγαρικῆς συμμορίας ἐπυρπολήθησαν 20 βλαχοποιμενικαὶ καλύβαι ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἀνω Τζουμαγιᾶς.

14 Ἰανουαρίου. Εἰς τὸ χωρίον Λίτσε τῆς περιφερείας Ἀνω Τζουμαγιᾶς 7μελής συμμορία, ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν Χρῆστε, ἐφόνευσε τὴν σύζυγον Νάτσου τινός, ἀφ' οὗ ἐκόρεσε τὰ ἀσελγῆ πάθη τῆς ἐπ' αὐτῆς.

15 Ἰανουαρίου. Παρὰ τὴν θέσιν Γράτζην, μεταξὺ Ἡγουμένισας καὶ Κάτω Ρίβνιτσας, τῆς περιφερείας Πετρίτσης, βούλγαροι λησταντάρται ἐφόνευσαν τρεῖς χωρικοὺς ὁδωμανούς.

16 Ἰανουαρίου. Εἰς τὸ χωρίον Κύρονοβον, τῆς ὑποδιοικήσεως Πετρίτσης, ἐφονεύθη ὑπὸ βουλγάρων εἷς ἔξαρχικός.

20 Ἰανουαρίου. Εἰς τὸ χωρίον Σμολάρι, τῆς περιφερείας Πετρίτσης, ἐφονεύθη ὁ ἀρχαῖος διδάσκαλος καὶ κατόπιν ἀντάρτης σχισματικὸς Κωνσταντῖνος, ὑπὸ σχισματικῶν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ γνῦ βουλγαροδιδασκάλου, υἱοῦ τοῦ ἐκ Πετρίτσης Θεοδώρου "Αλγού.

24 Ἰανουαρίου. Οκταμελής βουλγαρικὴ συμμορία, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἐκ Κολεσόβου Στόγιου, συνεπλάκη μετὰ τοῦ στρατοῦ παρὰ τὸ χωρίον Τσερβίστα τῆς ὑποδιοικήσεως Δεμήτριος Ισσάρη κατε-

- σχέθησαν πολλὰ πολεμοφόδια καὶ ἔγγραφα ἐπιλήψιμα.
- 27 Ἰανουαρίου. Ἐν τῷ χωρίῳ Μποντόβι τῆς περιφερείας Μελενίκου, ἐξηφανίσθη ὁ μελενίκιος Ἀνδρέας Χασάπης, 28 ἑτῶν, ἔγγαμος μετὰ τριῶν τέκνων.
- 27 Ἰανουαρίου. Ἐν τῷ χωρίῳ Καλημάντζα τῆς ὑποδιοικήσεως Μελενίκου, ὁ αὐτοκρατορικὸς στρατὸς συνέλαβε χωρικὸν μεταφέροντα χοίρινον κρέας, ἐντὸς δὲ τοῦ κρέατος εὗρε διάφορα ἐπιλήψιμα ἔγγραφα.
- 28 Ἰανουαρίου. Συμμορία βουλγαρικὴ ἔκανε τὰ λουτρὰ μετὰ τοῦ χανίου τῆς Μαρικώστενας.

22.

Ἐπιθέσεις καὶ φόνοι
διαπραγμάτευσεντες ὑπὸ βουλγαρικῶν συμμοριῶν
κατ' Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων, Ὁθωμανῶν καὶ Βουλγάρων Ἐξαρχικῶν
ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μελενίκου
κατὰ Φεβρουαρίου 1908

Τῇ 7 Φεβρουαρίου ἐπετέθη κατὰ τοῦ παραστρυμονίου χωρίου Τοπόλνιτσα, τῆς περιφερείας Πετρίτσης, ὁ λησταντάρτης Κῶτσος μετὰ ἐξ ὀπαδῶν αὐτοῦ ἀλλ ἔγκαιρως λαβὼν γνῶσιν τοῦ γεγονότος ὁ αὐτοκρ. στρατός, τὸν μὲν Κῶτσον καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ φεύγοντας ἐφόνευσε, πολλὰ δὲ ἐπ' αὐτῶν ἐπιλήψιμα ἔγγραφα κατέσχε.

Αὐθημερόν, ληστανταρτικὴ βουλγαρικὴ συμμορία, ἐξ 22 κακούργων συγκειμένη καὶ σχεδιάζουσα νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος Πετρίτσης, συνηντήθη μετὰ στρατοῦ παρὰ τὸ χωρίον Κάτω Ρίβνιτσα, τῆς περιφερείας Πετρίτσης, καὶ κατεστράφη δλοτελῶς μετὰ τῶν δύο αὐτῆς ἀρχηγῶν Μανῆς ἐκ Στνίκιοϊ καὶ Βασίλη ἐκ Μάλεσλη. Ἐν τῇ συναφθείσῃ μάχῃ ἐπεσαν μαχόμενοι δύο στρατιῶται καὶ εἷς μιλαζίμης ἐπληγώθη. Οἱ ἐξ ἐκ τῶν 22 δὲν ἀνεγνωρίσθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ κατήγοντο ἐκ Στρουμνίτσης καὶ Κιοπρούλή, μεταξὺ τῶν δποίων δύο ἐν ἐνεργείᾳ διδάσκαλοι Πετρίτσης, εῖς πρώην ἰερεὺς Πετρίτσης καὶ εῖς ὑποδηματοποιός, ἐπίσης ἐκ Πετρίτσης, καὶ γυναικάδελφος τοῦ ἐκ Β. Τζουμαγιᾶς σχισματικοῦ ἰερέως.

Τῇ 10 Φεβρουαρίου, ἔξωθεν τοῦ Μελενίκου, συνελήφθη δδηγὸς βουλγαρικῆς συμμορίας φέρων ἐπιστολὴν τοῦ βουλγαρικοῦ κομιτάτου πρὸς τὸ σχισματικὸν χωρίον Μάντζοβον, μίαν ὥραν ἀπέχον τοῦ Μελενίκου. Ὁ ἐν λόγῳ κακούργος ὠμολόγησεν ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ Ἀνω Σουσίτσα, ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχοντι τοῦ Μελενίκου, ἐκρύπτετο 12μελῆς ληστανταρτικὴ συμμορία τοῦ Σανδάνσκη, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Δινα Μπαρίκουν· καὶ περιεκυλώθη μὲν τὸ χωρίον, ἀλλ᾽ ἡ συμμορία προέλαβε καὶ ἀνεγώρησε, συνελήφθησαν πολλοὶ ὄμως ὑποπτοί, ἐν οἷς καὶ ὁ ἐν λόγῳ λησταποδόχος Μπαρίκος.

Τῇ 20 Φεβρουαρίου, εἰς τὸ χωρίον Πιπέρνιτσα τῆς περιφερείας Δεμίρ-Ισσάρ, 8μελῆς βουλγαρικὴ συμμορία ἔκαυσε δύο οἰκίας σχισματικῶν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἰδιοκτήτην τῆς μιᾶς μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ τέκνων.

Τῇ 22 Φεβρουαρίου, εἰς τὸ χωρίον Βογοδόβιτσα, τῆς περιφερείας Πετρίτσης, 12μελῆς βουλγαρικὴ συμμορία ἐφόνευσε τρεῖς σχισματικούς.

Τῇ 23 Φεβρουαρίου εἰς Πορόιαν ἐδολοφονήθη ὑπὸ βουλγαρικῆς συμμορίας ὁρθόδοξος ἑλληνόπαιος 12έτης.

Τῇ 28 Φεβρουαρίου, συμμορία βουλγαρικὴ, ὑπὸ ἀγνώστου ἀριθμοῦ κακούργων συγκειμένη, ἐπετέθη ἐναντίον τοῦ σχισματικοῦ χωρίου Βρέζνιτσα, τῆς περιφερείας Πετρίτσης καὶ ἐφόνευσε δύο σχισματικούς, ἐπειδὴ οὗτοι ἀνήκον εἰς τὴν ἀντίθετον μερίδα καί, παρ' ὅλας τὰς προτροπάς, δὲν ἐπείθοντο ἵνα συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς τὰς ἰδέας αὐτῶν.

Τῇ 9 Μαρτίου, παρὰ τὸ βουλγαρικόν χωρίον Σουσίτσα, τοῦ καζᾶ Μελενίκου, ἡ εἰκοσαμελῆς βουλγαρικὴ συμμορία τῶν ἀρχικομιταζῆδων Σανδάνσκη καὶ Κοβαπάρωφ, ἐνεδρεύουσα εἰς ἐπικαιρον θέσιν, συνεπλάκη μετ' ἀποσπάσματος τοῦ αὐτοκρ. στρατοῦ. Τοὺς βουλγάρους κομιταζῆδες συνώδευον καὶ περὶ τοὺς τριάκοντα βούλγαροι χωρικοὶ ὥπλισμένοι, ἔξων συνελήφθησαν οἱ ἐννέα. Οἱ χωρικοὶ εἶχον στρατολογηθῆ, ὡς συμπεραινεται, διὰ τῆς βίας, διὸ καὶ οἱ συλληφθέντες παρέσχον εἰς τὰς Ἀρχὰς λεπτομερεῖς πληροφορίας περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς συμμορίας καὶ περὶ τῶν συμμετεχόντων καὶ ὑποθαλπόντων αὐτήν.

23.

Ἐπιθέσεις καὶ φόνοι
διαπραχθέντες ὑπὸ τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν
ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μελενίκου κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον 1908

Τῇ 8 Μαρτίου πολυπληθεστάτῃ βουλγαρική συμμορία ἔξ 90 μελῶν ὑπὸ τὸν Σανδάνσκην ἐφόνευσεν ἐν τῇ θέσει Σπανίτσα, εἰς δίωρον ἀπὸ τοῦ Μελενίκου ἀπόστασιν, δκτὸ στρατιώτας καὶ δύο χωροφύλακας.

Τῇ 31 Μαρτίου πενταμελῆς βουλγαρική συμμορία ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἐκ Κολεσόβου Στόϊκου, συνεγχωρίου καὶ συγγενοῦς τοῦ σχισματικοῦ Ἱερέως Δεμίρ Χισσάρ, ἐφόνευσεν, ἐν πλήρει ἡμέρᾳ, τὸν ἐκ Ραδόβου δρθόδοξον Νικόλαιον, καταλαβοῦσα αὐτὸν ἐργαζόμενον ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ, εἰς δεκαπεντάλεπτον μόλις ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Δεμίρ Χισσάρ.

Αὐθημερόν, ὑπὸ πολυαρίθμου βουλγαρικῆς συμμορίας ἐφονεύθησαν δύο ἔλληνόβλαχοι ποιμένες ἔξ Ἀνω Ποροῖων τῆς περιφερείας Δεμίρ-Χισσάρ, διότι δὲν ἐπείθοντο εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ παρ' ὅντινον βουλγάρου Ἡλία, ὅπως δηλωθῶσιν ὡς Βούλγαροι.

24.

Θλίγον ἀργά, ἔνεκεν ἀσθενείας μου ἔξ ἐλώδους πυρετοῦ ἀναφανέντος ἐφέτος λίαν ἐνωρίς, συνεπείᾳ τῶν ἀφορήτων καυσόνων, ἀποστέλλων, ἐσωκλείστως, τὸν κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀργίλιον κατάλογον τῶν ἐπιθέσεων καὶ φόνων τῶν διαπραχθέντων ἐν τῇ ταπεινῇ ἐπαρχίᾳ μου ὑπὸ βουλγαρικῶν συμμοριῶν, δηλῶ τῇ Υ. Θ. καὶ προσκυνητῇ μοι Παναγιότητι, οἵ ἐν τῷ ὦρθέντι καταλόγῳ ἀναγραφόμενοι φόνοι εἶναι ἐλάχιστοι ἐν σχέσει πρὸς τοὺς διαπραττομένους ὑπὸ τοῦ θηριωδεστάτου Σανδάνσκη καὶ τῶν ἀγρίων ὁργάνων αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν Βουλγάρων. Καθ' ἑκάστην νέους φόνους, ἀπαγχονίσεις καὶ ἐξαφανίσεις ἀνθρώπων διὰ διαφόρων μέσων μανθάνει καὶ ἀποκαλύπτει ἡ σεβαστὴ Κυβέρνησις, οἵ δοποῖοι τὴν φρίκην καὶ τὴν βδελυγμίαν παντὸς τοῦ ἀνθρώπου προκαλοῦσι κατὰ τοῦ διαπράττοντος τούτους αἰμοχαροῦς κακούργους.

Παρὰ πολλῶν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ παρὰ τῶν σεβαστῶν κυβερνητικῶν Ἀρχῶν Μελενίκου, ἔμαθον ὅτι τὸ ἀπαίσιον καὶ ἀνθρωπόμορφον τοῦτο τέρας, τὸ δοποῖον Σανδάνσκης καλεῖται, ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς δράσεως αὐτοῦ, ἥτις περιλαμβάνει τὸ βόρειον μέρος τῆς ἐπαρχίας Σερρῶν, διοκλήρους τὰς ἐπαρχίας Νευροκοπίου καὶ Μελενίκου καὶ μέρος τῆς ἐπαρχίας Στρωμνίτζης, δὲν ἀφῆκε ζῶντας οὐδὲ 10% ἐκ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἔχοντων ἥλικιαν πεντήκοντα ἐτῶν καὶ ἀνωτέρω.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εὐκόλως ἐννοεῖται, Παναγιώτατε, πόσος τρόμος κατέχει τοὺς ἀνθρώπους καὶ διατὶ δὲν καταγγέλλουσιν αὐτόν, ἀλλά, τρόμῳ μᾶλλον ἡ ἀγάπη πρὸς αὐτόν, ἔκτελοῦσι τὰς διαταγάς του.

Ἐπὶ τούτοις κτλ.

Ἐν Μελενίκῳ τῇ 9 Μαΐου 1908

25.

Ἐπιθέσεις καὶ φόνοι
διαπραχθέντες ὑπὸ τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν
κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον 1908
ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μελενίκου.

Τῇ 2 Ἀπριλίου, ἡ πενταμελὴς βουλγαρικὴ συμμορία, ἡ τὴν 31 Μαρτίου φονεύσασα τὸν ἐκ Ραδόβου Νικόλαον, ἐπετέθη κατὰ τοῦ ἐκ τοῦ ίδίου χωρίου ποιμένος Κωνσταντίνου Στοῖλου, ἀνεπιτυχῶς.

Τῇ 10 Ἀπριλίου, δύο Βούλγαροι ἀντάρται ἀπήγαγον τὸν μικτάρην τοῦ χωρίου Τζερέσνιτσας τῆς περιφερείας Μελενίκου· οὗτος δμως κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ αὐτούς, καί, ἐλθὼν εἰς Μελένικον, ἀρκετὰς μετέδωκε περὶ αὐτῶν πληροφορίας εἰς τὰς ἐκεῖσε ἀρχάς.

Τῇ 15 Ἀπριλίου, ζαχαροπώλης ἐκ Δεμίο Ἰσσάρο, Καρᾶ Ἀχμέτ καλούμενος, ἐφονεύθη ὑπὸ δύο ἀνταρτῶν ἐκ τοῦ χωρίου Γερμανίου, διότι δὲν συνεμορφώθη πρὸς τὰς διαταγάς αὐτῶν νὰ μὴ μεταβαίνῃ καὶ πωλῇ ζακχαρωτὰ ἐν τῷ χωρίῳ αὐτῶν.

Τῇ 16 Ἀπριλίου, ἐν τῷ χωρίῳ Πουρλίδα τῆς περιφερείας Σερρῶν, ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μελενίκου ἀνήκοντι, ἐφονεύθη εἰς Βλάχος ἀγωγιάτης ἐν τῇ καλύβῃ αὐτοῦ.

Τῇ 20 Ἀπριλίου, μεγάλη συμπλοκὴ ἔλαβε χώραν πλησίον τοῦ μοναστηρίου Τσερκόβου τῆς περιφερείας Ἀνω Τζουμαγιᾶς, μεταξὺ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ εἰκοσαμελοῦς βουλγαρικῆς συμμορίας, καθ' ἣν ἐφονεύθησαν δύο καὶ ἐπληγώθησαν τρεῖς.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, δύο ὁμογενεῖς ἐκ Β. Τζουμαγιᾶς, Ἡλίας ἐτῶν 35 καὶ ὁ 12ετὴς γιός αὐτοῦ Ἀθανάσιος Ἀρπου καλούμενοι, μετὰ τοῦ ἐπίσης ὁμογενοῦς Πηθηλινοῦ Βαΐα, ἐτῶν 38, μεταβαίνοντες εἰς τὴν λίμνην Ἀχινοῦ πρὸς ἀλιείαν, ἐφονεύθησαν ὑπὸ Βουλγάρων.

Τῇ 28 Ἀπριλίου, πεντηκονταμελὴς συμμορία ἐπετέθη κατὰ τοῦ στρατιωτικοῦ σταθμοῦ Κρέσνας καὶ συνέλαβε τοὺς ἐν αὐτῷ διανυκτερεύοντας ἀγωγιάτας καπνῶν τῆς ἐταιρείας Βούξ. Καὶ τὰ μὲν 25 φορτώματα αὐτῶν ἔρριψεν εἰς τὸν Στρυμόνα· δύο δὲ ἔξι αὐτῶν ἀπήγαγεν εἰς τὰ ὅρη καί, ἀφοῦ

ἐνεχείρησεν εἰς ἑκάτερον ἀνὰ μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸ κατάστημα Βούξ καὶ τὸν στρατιωτικὸν Διοικητὴν Ἀνω Τζουμαγιᾶς, τοὺς ἀπέλυσεν.

Αὐδημερόν, Βούλγαροι χωρικοὶ ἔφονευσαν δύωμανόπαιδα 14 ἔτῶν ἐκ Μινιόβου τῆς περιφερείας Πετρίτσης.

•Ἐν Μελενίκῳ τῇ 9 Μαΐου 1908

26.

Καθ' ἃς ἔχω θετικὰς πληροφορίας, δὲ θηριώδης καὶ ἀπαίσιος Σανδάνσης, πλὴν τῶν ἄλλων βδελυρῶν ἔργων, ἐπιδιώκει καὶ θρησκευτικὴν μεταρρύθμισιν ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἐπιρροῆς αὐτοῦ. Εἶναι γνωστὸν ὅτι διατάσσει τὸν λαὸν νὰ ἔσορτάζῃ τὸ Πάσχα ἐνωρίτερον ἢ οἱ ὁρθόδοξοι, νὰ τρώγῃ κρέας τὴν πρωΐαν τοῦ Μ. Σαββάτου, νὰ μὴ φυλάττῃ Τετάρτας καὶ Παρασκευάς, νὰ μὴ προσκυνῶσι τὰς ἀγίας εἰκόνας, νὰ μὴ σέβωνται τοὺς ἀγίους καὶ ἵδια τὴν Θεοτόκον, λέγων καθαρῶς προτεσταντικῶς, «ὅτι ἐν ὅσῳ τὸ καλάθι περιέχει σταφυλάς, χάριν τῶν σταφυλῶν περιποιούμεθα καὶ προφυλάττομεν αὐτό». Ὅταν δὲ κενωθῆ, οὐδόλως φροντίζομεν περὶ αὐτοῦ».

Πρὸς τὸν ἀνωτέρω λοιπὸν σκοπὸν δὲν ὀκνεῖ νὰ φονεύῃ καθ' ἐκάστην ἀνθρώπους, ἀπαγχονίζων, καίων διὰ πετρελαίου καὶ ἐνταφιάζων ζῶντας, καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνουσιν αἱ καθ' ἐκάστην παρατηρούμεναι ἔξαφαγίσεις.

•Ἐπὶ τούτοις κτλ.

•Ἐν Μελενίκῳ τῇ 15 Μαΐου 1908

27.

•Ἐπιθέσεις καὶ φόνοι
διαπραχθέντες ὑπὸ βουλγαρικῶν συμμοριῶν
ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μελενίκου
κατὰ τὸν Μάϊον 1908

Τῇ 2 Μαΐου ἐν τῷ χωρίῳ Πυρίνῃ ἀπηγχονίσθη ὁ διδάσκαλος τοῦ ἵδιου χωρίου εἰς τὸ μέσον τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ τοῦ διερχομένου διὰ μέσου αὐτοῦ.

Τῇ 5 Μαΐου ὑπὸ τεσσάρων βουλγάρων κομιτῶν τουρκιστί ὅμιλούντων ἔφονεύθη παρὰ τὸ χωρίον Κουμαρίστη τῆς περιφερείας Δεμίρ·
•Ισσάρ ἀγωγιάτης τις ἐκ Μελενίκου, ὀνόματι Τάτσης.

Τῇ 8 Μαΐου, παρὰ τὸ χωρίον Κιπρῆ τῆς αὐτῆς περιφερείας, ἔφονεύθη ὑπὸ τῆς αὐτῆς βουλγαρικῆς συμμορίας ποιμήν τις βούλγαρος, ὡς ἐργαζόμενος πλησίον ὁρθοδόξου κυρίου.

Τῇ 17 Μαΐου, εύρεθη πνιγμένος εἰς τὴν ὅχθην τοῦ Στρυμόνος, παρὰ τὸ χωρίον Λιβουύνοβον τῆς περιφερείας Μελενίκου, παῖς 15 ἔτῶν.

Τῇ 20 Μαΐου, εἰς τὸ χωρίον Σπάτιοβον τῆς περιφερείας Δεμίρ - Ἰσσάρ, ἐφονεύθη ὁ χωρικὸς Ἡλίας ὑπὸ βουλγαρικῆς συμμορίας, ὡς μὴ συμμορφούμενος πρὸς τὰς διαταγὰς αὐτῆς.

Τῇ 22 Μαΐου, εἰς τὸ χωρίον Κρέσνα Μελενίκου, ἐφονεύθησαν τρεῖς χωρικοὶ καὶ μία κόρη.

Τῇ 28 Μαΐου, βούλγαροι ἀντάρται μετὰ χωρικῶν ὥπλισμένων ἀγνώστου ἀριθμοῦ, εἰσβαλόντες, περὶ τὴν βην ὥραν τῆς ἡμέρας τουρκιστί, ἐν τῷ Μετοχίῳ τῆς ἐν Ἀθῷ Ἱερᾶς μονῆς τῶν Ἰβήρων, παρὰ τὸ Μελένικον, ἐφόνευσαν διὰ πολυκρότων τὸν Ἱερέα τοῦ Μετοχίου παπᾶ Μελέτιον, ἡλικίας 35 ἔτῶν ἐκ Τενέδου καταγόμενον, τὴν ὑπηρέτριαν, ἡλικίας 65—70 ἔτῶν Ἐλένην Πασπαλούδη καλουμένην, τὴν ἐγγονὴν αὐτῆς 8—10 ἔτῶν ἐπίσης Ἐλένην, καὶ μίαν ἐργάτιδα, Βαρβάραν καλουμένην, βλαστολογοῦσαν ἐν τῇ ἀμπέλῳ τοῦ Μετοχίου καὶ ἐνεκα τῆς ἐπικειμένης κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην βροχῆς εἰσελθοῦσαν ἐν αὐτῷ.

28.

Ο μητροπ. Μελενίκου ἔκτιθησιν ὅτι, ἂμα τῇ ἀνακηρύξει τοῦ Συντάγματος, ἐπληρώθησαν τὰ δρόδοιξα χωρία Βουλγάρων κομιτατζήδων ἐκβιαζόντων αὐτὰ ἵνα προσέλθωσιν εἰς τὴν βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν καὶ ἀποπειρωμένων τὴν κατάληψιν ναῶν καὶ σχολῶν.

Τοιαῦτα εἰσὶ τὰ χωρία Σάβιανα, Καμλῆ, Κιπρί, Βαρακλῆ, Καμαρέτα, Ράδοβο κτλ.

Ἐντυχῶς αἱ Ἄρχαι, δι’ Ἐπιτροπῆς ἐκ Τούρκων καὶ Ἐλλήνων περιερχομένης τὰ διάφορα χωρία, καθησύχασαν τοὺς πεφοβισμένους χωρικούς.

29.

Τὴν εἰκοστὴν παρελθόντος μηνὸς Ἰουλίου, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν τότε δυσμενὲς πνεῦμα κατὰ παντὸς Ἐλληνος, ἡ κυβέρνησις ὑποπτεύσασα τὸν πέρουσι ὡς διευθυντὴν Ἀνω Πορωΐου διατελέσαντα καὶ ἐκ Νιγρίτης τῆς ἐπαρχίας Σερρῶν δρμώμενον ἐλλόγ. κ. Χρῆστον Στεργίου συνέλαβεν αὐτὸν καὶ ἐρριψεν εἰς τὰς φυλακὰς Δεμίρ - Ἰσσάρ, ἔνθα καὶ κρατεῖ αὐτὸν μέχρι σήμερον. Ἀφ’ οὗ κατέσχε τὸ πολύκροτον, τὸ δποῖον ἐφερε μεθ’ ἔαυτοῦ ἐνεκα τῆς ἐμφανίσεως εἰς τὴν μέρη ἐκεῖνα ἐννεαμελοῦς βουλγαρικῆς συμμορίας ὑπὸ τὸν οὐτιδανὸν καὶ κακοήθη ἐκ Πετρίτσης καταγόμενον Ἀτσέ, ὡς ἐγκαίρως ἔγραψα ὑμῖν, κατέσχε καὶ τὸ χαρτοφυλάκιον αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἦσαν γεγραμμένα

διάφορα ἐπιτόπια ἀσματα διαφόρου εἴδους πάντα ἑλληνικά, διότι οἱ ἐξ Ἀνω Πορωίου ἑλληνόβλαχοι πάντες δυμιλοῦσι κουτσοβλαχιστί, τραγουδοῦσιν δύμως πάντοτε ἑλληνιστί, κατά τινα τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ τῶν Ἰωαννίνων, διότι πάντες οἱ κουτσόβλαχοι τῆς ἐπαρχίας Μελενίκου ἐκ τῶν μερῶν ἔκεινων μετώκησαν εἰς τὴν ἀνατολικὴν Μακεδονίαν ἐξ αἰτίας τοῦ γνωστοῦ τυράννου. Ἐπίσης ἡρεύνησε καὶ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ καὶ κατέσχε πάντα τὰ ἔντυπα αὐτοῦ βιβλία, μεταξὺ τῶν ὅποιων ὑπῆρχε καὶ ἀντίγραφον ἐκδέσεως πρὸς τὴν μητρόπολιν περὶ τῶν ἔξετάσεων τοῦ πλησίον κειμένου χωρίου Ράμνας, εἰς ἣν ἔσταλη ὡς ἐπόπτης κατὰ τὰς ἔξετάσεις, ἐν ᾧ ἐκθέσει δνομάζει τὴν Μακεδονίαν πατρίδα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Τὰ ἐν λόγῳ ἔγγραφα μετὰ ταχύτητος μετεφράσθησαν καὶ ἀπεστάλησαν εἰς Σέρρας καὶ Θεσσαλίην καὶ πάλιν ἐπεστράφησαν καὶ πάλιν ἀπεστάλησαν, ἀλλὰ πᾶσα ἀποστολὴ καὶ πᾶσα ἐπιστροφὴ ἐγίνετο κατόπιν παρακλήσεων, τακοιρίων καὶ τηλεγραφημάτων εἰς τὸν βαλήν, εἰς τὸν μουτεσαρίφην καὶ εἰς τὰ οἰκεῖα τμήματα. Μέχρι τοῦδε, μετὰ δύο σχεδὸν μῆνας, ἡ ὑπόθεσις αὕτη δὲν ἔληξεν, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀναμένεται ἡ ἐτυμηγορία τοῦ ἐν Θεσσαλίῃ δικαστικοῦ τμήματος, καὶ ἐπὶ εἶκοσιν ἡμέρας ἥδη ἐναγωνίως περιμένομεν τὴν ἀθώσιν ἦ τὴν καταδίκην τοῦ ἐν λόγῳ διδασκάλου μας, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν πρὸς τίνα σκοπὸν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀναβάλλεται.

³Ἐν τῷ μεταξὺ δύμως, δὲ ὑποτιθέμενος ὡς ἔνοχος κρατεῖται ἐν αὐστηρῷ ἀποκλεισμῷ ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ Δεμίρ - Ἰσσαρίου καὶ δὲν ἐπιτρέπεται ἡμῖν οὔτε μακρόθεν, οὔτε ἐνώπιον φυλάκων ἢ ἄλλων προσώπων τῆς ἔξουσίας νὰ ἴδωμεν αὐτὸν καὶ ἐρωτήσωμεν τούλαχιστον περὶ τῆς ὑγείας καὶ τίνος πράγματος ἔχει ἀνάγκην.

⁴Ἐν Μελενίκῳ τῇ 11 Σεπτεμβρίου 1909

30.

Τὸ ἀμαρτωλὸν καὶ ἀντισυνταγματικὸν γνωστὸν περὶ ἐκκλησιῶν καὶ σχολῶν νομοσχέδιον, τὸ ἔναγγος, ἵσως δὲ καὶ ἀπὸ σκοποῦ, ψηφισθὲν ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ Γερουσίας, ὀμεγέννησε καὶ ἀνερρίπτει τὰ φυλετικὰ πάθη πρὸς κέρδος τρίτου, καὶ ἴδοιν ἐπαναλαμβάνονται καὶ πάλιν μετὰ περισσοτέρας ζωηρότητος αἱ δολοφονίαι καὶ ἔξοντώσεις.

Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην 29ην λήξαντος Ἰουνίου, δὲ προύχων τοῦ τσιφλικίου Καμαρίτις τῆς περιφερείας Δεμίρ - Ἰσσαρίου δόνόματι Ἀγγελούσης Ἰωάννου, δὲ ἐνθουσιώδης ὑποστηρικτὴς τῆς δρυδοδοξίας ἐν τῷ οηθέντι τσιφλικίῳ, ἀριθμοῦντι 25 οἰκογενείας ἡμετέρας καὶ τρεῖς μόνον βουλγαρίζουσας, ἐμπεσὼν εἰς ἐνέδραν ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ ποιμνίου του, ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ χωρίου, καὶ βληθεὶς ὑπὸ σφαίρας κατὰ τὴν κεφαλὴν καὶ διὰ μαχαίρας ἀποτελειωθεὶς κατὰ τὴν καρδιακὴν χώραν, εὑρέθη νεκρὸς ἐντὸς λάκ-

κου. Ἡ στυγερὰ αὕτη δολοφονία ἔξετελέσθη πάντως ὑπὸ σχισματικῶν ἀγωνιζομένων διὰ δολοφονικῶν μέσων νὰ παρασκευάσωσι πλειονοψήφιαν ἐν τῷ ρηθέντι τσιφλικίῳ, ἀνήκοντι εἰς Τοῦρκον, καὶ προσκτήσωνται τὴν ἐν αὐτῷ ἡμετέραν ἐκκλησίαν.

Ρήξατε φωνὴν διαμαρτυρίας, Παναγιώτατε, ὅπου δεῖ, διότι ὁ κώδων τοῦ κινδύνου ἥρξατο νὰ ἥχῃ, καὶ τὰ μυσαρὰ σχέδια τῆς ἔξοντώσεως τῆς ἡμετέρας φυλῆς ἥρξαντο ἥδη νὰ τίθενται εἰς ἐνέργειαν.

Ἐπὶ τούτοις κτλ.

Μελένικον 2 Ιουλίου 1910

31.

Γράφων ὑπὸ ἡμερομηνίαν 1 τρέχοντος καὶ ἀναγγέλλων περὶ τῶν γενομένων ἐν τῇ περιφερείᾳ Μελενίκου φόνων κατὰ τῶν Βουλγάρων, ἐκτιμῶν δὲ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ πράγματα καὶ ἔξακριβώσας πολλὰς λεπτομερείας τῶν ἐν λόγῳ λυπηρῶν συμβάντων, ἔλεγον ὅτι, ἐὰν ἔξακολουθήσῃ ἐπὶ πολὺ εἰσέτι ἡ περιγραφεῖσα τότε κατάστασις, θὰ μᾶς θερίσουν ὅλους χωρὶς νὰ προλάβωμεν νὰ ἀμυνθῶμεν.

Τὰ προλεγόμενά μου ἔκεινα ἥλθε δυστυχῶς νὰ ἐπικυρώσῃ τραγικότατον συμβάν, τοῦ ὁποίου τὸ θῦμα ὑπῆρξεν ὁ ἐκ Μελενίκου νέος Κωνσταντῖνος Θωμᾶ Μπουσδούκας. Ὁ ἐν λόγῳ ἐθνομάρτυς πληροφορηθείς, εἰς Σέρρας διαμένων, τηλεγραφικῶς τὸν θάνατον τῆς μητρός του τὸ παρελθόν Σάββατον, 17 ὁδεύοντος, καὶ σπεύσας αὐθημερόν νὰ ἐκπληρώσῃ καθῆκον υἱικὸν καὶ χριστιανικὸν νὰ ἀσπασθῇ καὶ ἀποχαιρετίσῃ τὸ ὕστατον τὴν φιλτάτην αὐτοῦ μητέρα, ἐνέπεσε περὶ τὴν χαραγὴν τῆς Κυριακῆς εἰς τὰς χεῖρας συμμορίας, κατὰ μεγάλην πιθανότητα, ἢ μᾶλλον, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐνταῦθα γενικὴν γνώμην, τουρκικῆς καιροφυλακτούσης καὶ ἐνεδρευούσης τίς οἵδε τινα, πλησίον τοῦ τουρκοβουλγαρικοῦ χωρίου Κρομιδᾶν καὶ ἐδολοφονήθη ἀνάνδρως καὶ ἀπανθρώπως διὰ μιᾶς σφαίρας ἐκ τῶν ὅπισθεν, καιρίως πληξάσης αὐτὸν ὅπισθεν τοῦ ὡτὸς καὶ ἔξελθούσης ἐκ τοῦ μετώπου καὶ ἐν ἀκαρεὶ ἀπονεκρωσάσης αὐτόν.

Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ἔκείνην ἐθεάθησαν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς τοῦ θανατηφόρους τραυματισθέντος καὶ κινούμενου εἰσέτι δύο ζανταρμάδες, οἵτινες ἥρωτησαν τὴν μετὰ πέντε σχεδὸν λεπτὰ διελθοῦσαν ἔκειθεν γυναῖκα μελενίκιαν, Μήτρων καλούμενην, μετὰ δύο ἑτέρων νέων καὶ ἀνερχομένην εἰς Μελένικον, ἐὰν γνωρίζῃ τὸν ἐκτάδην κείμενον καὶ αἰμόφυτον μάρτυρα. Ἡ γυνὴ ἀμέσως ἐπληροφόρησε τοὺς ἐν λόγῳ ζανταρμάδες ὅτι ὁ τραυματισθεὶς εἶναι μελενίκιος, δηνομάζεται Κωνσταντῖνος, μόλις πρὸ πέντε λεπτῶν ἀπεχωρίσθη τῆς συνοδείας αὐτῶν, δμοῦ ἀνερχομένων ἐκ τοῦ χωρίου

Κούλας, ἔνθα ώς ἀπλῇ ἐργάτις καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα εἰργάζετο ἢ ἐν λόγῳ Μήτρω εἰς τὰ καπνά, λόγῳ δὲ ἐσπευδε πολὺ ἐλπίζων νὰ προφθάσῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἔστω καὶ ψυχορραγοῦσαν.

"Η κηδεία ἐτελέσθη σήμερον πάνδημος, ἦν ἡκολούθησαν αὐθορμήτως καὶ οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ἄλλοι χωρικοὶ βούλγαροι σανδασικοί, τοὺς ὅποίους μετὰ τὸ τέλος τῆς κηδείας ηὐχαριστήσαμεν.

"Ο λαὸς καὶ διὰ πολλὰ ἄλλα καὶ διὰ τὸν ἀπάνθρωπον καὶ τραγικώτατον φόνον εἶναι λίαν ἔξηρεθισμένος καὶ ζητεῖ διὰ συλλαλητηρίων νὰ ἐκφράσῃ τὴν λύπην καὶ τὴν δυσαρέσκειαν αὐτοῦ καὶ νὰ ζητήσῃ παρὰ τῆς συνταγματικῆς ἡμῶν κυβερνήσεως τὴν σύλληψιν τῶν κακούργων καὶ τὴν παραδειγματικὴν τιμωρίαν αὐτῶν.

Αὔριον ἵσως θὰ ἀναγγείλωμεν τὴν ἀπόφασιν τῆς συγκληθησομένης γενικῆς συνελεύσεως περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ εἰς τὴν Α. Θ. Π. καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν.

°Ἐπὶ τούτοις κτλ.

Μελένικον 19 °Ιουλίου 1910

32.

Πρὸς ἑνὸς καὶ ἐπέκεινα μηνὸς ἀνήγγειλα ὑμῖν δὲ παρὰ τὸ χωρίον Καμαρότη τῆς περιφερείας τοῦ Δεμίρ - °Ισσάρ ἐφονεύθη ὑπ' ἀγνώστων ὁ ὁρθόδοξος κάτοικος τοῦ αὐτοῦ χωρίου °Αγγελούσης °Ιωάννου. Καὶ σήμερον εὑρίσκομαι εἰς τὴν λυπηρὰν θέσιν ν' ἀναγγείλω δὲ παλιν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ ἐθεάθησαν οἱ ἄγνωστοι οὗτοι συμμορίται παρὰ τὸ χωρίον Ράδοβον καθ' ὅλοκληρίαν ὁρθόδοξον, κείμενον μεταξὺ τοῦ Δεμίρ - °Ισσάρ καὶ τοῦ ὅμωνύμου σταθμοῦ. Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν φαδόβιτός τις, Γεργόριος καλούμενος, λίαν πρωΐ μεταβάινων ἐκ τοῦ χωρίου του ἀπέχοντος τοῦ σταθμοῦ Δεμίρ - °Ισσάρ μόλις δεκάλεπτον συνήντησε τοὺς ἐν λόγῳ συμμορίτας, ἀπαντας, ως ἐγνώσθη ἐνταῦθα, τούρκους, οἵτινες διὰ γυμνῶν μαχαιρῶν κατεδίωξαν αὐτόν, χάρις ὅμως εἰς τὴν ταχύτητα τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐσώθη ἐκ βεβαίου θανάτου.

Τὰ περὶ τὸν σταθμὸν χωρία καὶ αὐτὸ τὸ Δεμίρ - °Ισσάρ κατέχει φόβος καὶ τρόμος καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν χωρικῶν οὖδε τὴν ἡμέραν τολμῶσι νὰ ἐξέλθωσιν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν, καίτοι ἡ ἐποχὴ αὐτῆ εἶναι ἐποχὴ πολλῆς ἐργασίας καὶ διανυκτερεύσεως ἐν τοῖς ἀγροῖς. Μὴ ἔχοντες ποῦ ἀλλαχοῦ νὰ καταφύγωμεν, θερμῶς παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετ. φιλόστοργον καὶ πατρικοτάτην Παναγιότητα δπως ἀγαθυνομένη ἀρμοδίως ἐνεργήσῃ καὶ σώσῃ ἡμᾶς ἐξ ἐπικειμένου ἵσως μεγάλου δυστυχήματος.

°Ἐπὶ τούτοις κτλ.

Δεμίρ - °Ισσάρ 13 Αὔγουστου 1910

33.

Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην, 20 λήγοντος, ἐν ἀπεριγράπτῳ τρόμῳ καὶ ἄγανακτήσει, ἅπασα ἡ πόλις συνελθοῦσα ἐν γενικῇ συνελεύσει ἐπὶ τῇ σκληρῷ διολοφονίᾳ τοῦ πρὸ δύο ἡμερῶν ἀγρίως καὶ ἀπανθρώπως φονευθέντος νέου μελενικίου Κων)νου Θωμᾶ Μπασδούκα παρὰ τὸ τουρκοβουλγαρικὸν χωρίον Κρομυδᾶν, ἀπεφάσισε νὰ ἀποστείλῃ ἐσώκλειστον διαμαρτύρησιν καὶ παρακλησιν πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν συνταγματικὸν ἡμῶν ἄνακτα, τὸν Μ. Βεζύρην καὶ τὸν διοικητὴν Σερρῶν, ἵστηται γραφον ἀποστέλλων ἐσώκλειστος πρὸς τὴν Α. Θ. προσκυνητὴν μοι Παναγιώτητα παρακαλῶ θερμῶς, ὅπως, λαμβάνουσα γνῶσιν τῶν διατρεχόντων, μεριμνήσῃ δεόντως καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ δυστιχῇ ταύτῃ παροικίᾳ ἐν κινδύνῳ διατελούντων πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων.

Ἐπὶ τούτοις κτλ.

34.

Μετ' ἄλγους ψυχῆς ἀπεριγράπτου οἱ κάτωθι βαθυσεβάστως ὑπογεγραμμένοι μικταροαζάδες τῆς πόλεως Μελενίκου καὶ ἀντιπρόσωποι πληρεξούσιοι αὐτῆς φέρομεν εἰς γνῶσιν τῆς Υ. Μ. διτὶ ἡ θέσις ἡμῶν ἐν μέσῳ Συντάγματι, ἐν ᾧ ἔπειτε νὰ βασιλεύῃ ἡ Ἰσονομία, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδελφότης, κατέστη ὁ δύνηρά, δουλικὴ καὶ λίαν ἐπικίνδυνος. Διότι, ἐκτὸς τοῦ διτὶ δὲν εἶμεθα ἐλεύθεροι νὰ ἔξασκήσωμεν τὰ θρησκευτικὰ ἡμῶν καθήκοντα καὶ δικαιώματα καὶ βίᾳ ἀναγκαζόμεθα νὰ διακόψωμεν θρησκευτικὰς τελετὰς τῇ διαταγῇ ἀστυνόμων καὶ ἄλλων ὀργάνων τῆς ἔξουσίας, διατασσόμεθα δὲ παρὸς αὐτῶν βανάυσως καὶ ὑβριστικῶς νὰ παύσωμεν ὅμιλοῦντες πρὸς ἄλλήλους τὴν πάτριον ἡμῶν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὡς συνέβη τοῦτο κατὰ τὴν 25 παρελθόντος Μαρτίου, ἡμέραν μεγάλης ἕορτῆς ἡμῶν, ἐκτὸς τοῦ διτὶ, χάριν λυσσαλέων κυνῶν, ἐν μέσῃ ἀγιορῷ ξυλιζόμεθα, διότι οἱ σκύλλοι θεωροῦνται ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς ἀρχῆς ἀνώτεροι συνταγματικῶν πολιτῶν καὶ ἀδελφῶν των, ὡς διέπραξεν ὁ μιλαζίμης Μουράτ τὴν 1 τοῦ Μαΐου κατὰ τοῦ Γιάννη Νικολάου ξυλοκοπήσας αὐτὸν ἀνηλεῶς καὶ σπάσας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, διότι δὲν συγκατετέθη νὰ πλύνῃ λυσσαλέον τινὰ σκύλλον ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀμοιβῆς πρὸς τοῦτο, ἡ θέσις ἡμῶν καὶ διαμονή μας ἐν τῇ πατρίδι μας κατέστη προβληματικὴ καὶ ἡ ζωὴ μας κινδυνεύει ἀπὸ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς, 18 λήγοντος Ιουλίου, καθ' ἣν ἐδολοφονήθη ὑπὸ ἀγνώστων—ὅταν θέλει ὅμως ἡ Κυβέρνησις θὰ γίνωσι λίαν γνωστοί—ὅ συμπολίτης ἡμῶν Κωνσταντῖνος Θωμᾶ Μπασδούκας παρὰ τὸ τουρκοβουλγαρικὸν χωρίον Κρομυδᾶν ἀνερχόμενος ἐκ Σερρῶν, ὅπως παραστῇ εἰς τὴν κηδείαν τῆς τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀποβιωσάσης μητρός του καὶ ἀποχαιρετίσῃ τὸ ὕστατον αὐτήν, καὶ ἐκηδεύθη καὶ αὐτὸς δλίγας ὥρας μετ' αὐτήν.

Ἐπειδή, Μεγαλειότατε, κατόπιν τῶν ἀνωτέρω γεγονόνων, ὁ βίος ἡμῶν κατέστη ἀφόρητος, διότι ἀπελεύθεροι κατέστημεν καὶ κοινωνικῶς καὶ θρη-

σκευτικῶς, καὶ ἡ ζωὴ ἡμῶν ἐν κινδύνῳ διατελεῖ, καὶ ἔνεκα τοῦ καταλαβόντος ἡμᾶς τρόμου μὴ καὶ ἡμεῖς πάθωμεν ὅτι καὶ ὁ ἀδελφός μας, ἀπεκλείσθημεν ἐντὸς τῆς πόλεως μὴ τολμῶντες οὐδὲ εἰς τοὺς ἀγροὺς ἡμῶν νὰ ἔξελθωμεν, φρίττοντες ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ καὶ μόνη μὴ ἐπανέλθουν καὶ πάλιν οἱ ἀπαίσιοι ἔκεινοι χρόνοι τῶν συμμοριῶν καὶ τῶν φόνων. Καὶ τὰ πρὸς τὸ σύνταγμα καὶ τὴν Ὅ. Μ. νομοταγὴ ἡμῶν αἰσθήματα διατρανοῦντες, παρακαλοῦμεν θερμῶς, ὅπως διατάξῃ τὴν αὐθικὴν εὔρεσιν καὶ τιμωρίαν τῶν ἀπανθρώπων κακούργων, πρὸς παραδειγματισμὸν ἐτέρων κακούργων τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος διὰ τοιούτων ἀπαισίων ἔργων ἀπεργαζούμενων, καὶ ἔξασφάλισιν τῆς εἰρηνικῆς καὶ ἀδελφικῆς συμβιώσεως πασῶν τῶν ἐθνικοτήτων, ὡς τέκνων μιᾶς κοινῆς πατρίδος, ἥσ αὖτε ἰσότης, δικαιοσύνη, ευμφιλίωσις καὶ ἀδελφότης, τὰς δύοις ἐπαγγέλλεται τὸ δόθωμανικόν μας Σύνταγμα, θὰ μείνουν λέξεις κεναί, περὶ προόδου δὲ τῆς φιλτάτης πατρίδος καὶ περὶ εὐημερίας αὐτῆς οὐδὲ τὸν καιρὸν θὰ εὔρωμεν νὰ σκεψθῶμεν, τῆς ζωῆς ἡμῶν διαρκῶς ἐν κινδύνῳ διατελούσης.

Οἱ μιχταροαζάδες
τῆς πόλεως Μελενίκου

35.

Δεμίρ - Ἰσσάρ 17 Σεπτεμβρίου 1910

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Καὶ παρὰ τό χωρίον Σπάτοβον τῆς περιφερείας Δεμίρ - Ἰσσάρ ἐθεάθησαν τρεῖς τοῦροι ἄντάρται, οἵτινες τὴν μὲν 11 τρέχοντος μηνός, εἰς μέρος πολὺ πλησίον τοῦ ρηθέντος χωρίου, ἐπυροβόλησαν κατὰ χριστιανῶν ὁρθοδόξων καὶ σχισματικῶν ἀνεπιτυχῶς· τὴν 13 ἔδειραν παῖδα βουλγαρίζοντα καὶ ἀπέτειναν πρὸς αὐτὸν διαφόρους ἔρωτῆσεις περὶ διαφόρων προσώπων ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ διαμενόντων· τὴν δὲ 14, ἐπίσης ἐντὸς ἀγροῦ ἐξ ἀραβοσίτου ἐσπαριμένου, συνέλαβον χωρικὸν βουλγαρίζοντα καὶ ἔζήτησαν παρ' αὐτοῦ διαφόρους πληροφορίας. Ἀμφότεροι οἱ μικτάραι, ὁρθόδοξοι καὶ σχισματικός, ἐλθόντες σήμερον εἰς Δεμίρ - Ἰσσάρ κατήγγειλαν ἐπισήμως καὶ ἐκ συμφώνου παρὰ τῇ ἐπιτοπίῳ Ἀρχῇ τὴν ἐμφάνισιν ἀνταρτῶν ἐν τῷ χωρίῳ των, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τῶν δποίων εἶναι τοῦροι, καθ' ὃσον ἐπυροβόλησαν καὶ κατ' ὁρθοδόξων καὶ κατὰ σχισματικῶν.

Τὰ ἀνωτέρω φέρων εἰς γνῶσιν τῆς ἀγιωτάτης μητρὸς Ἐκκλησίας παρακαλῶ θερμῶς τὴν Ὅμ. θειοτάτην καὶ προσκυνητὴν μοι Παναγιότητα, ὅπως εὐαρεστούμενη προστατεύσῃ καταλλήλως καὶ ἔγκαιρως ἡμᾶς ἀπὸ τῶν κακοβούλων καὶ ἐπικινδύνων τούτων στοιχείων πρὶν ἥ θρηνήσωμεν καὶ ἐνταῦθα, ὅπως καὶ ἐν Μελενίκῳ, τὴν σκληρὰν δολοφονίαν προσφιλεστάτων ἀδελφῶν μας.

Ἐπὶ τούτοις ἀσπαζόμενοι βαθυσεβάστως τὴν παναγίαν δεξιὰν τῆς Ὅμ. πανσεβάστου ἡμῖν καὶ προσκυνητῆς κορυφῆς διατελοῦμεν

ταπεινότατος θεράπων
‘Ο Μελενίκου Αἰμιλιανὸς

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

A'. Έκθεσεις Μητροπ. Εἰρηναίου.

1. (σελ. 92). Ἡ "Έκθεσις αὗτη ἀναφέρεται προφανῶς εἰς τὸ «Πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων τῆς Μύρστεγκ» (Σεπτ. 1903), μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ψευδοεπαναστάσεως τῶν Βουλγάρων τὸν Ἰούλιον 1903. Μὲ τὴν ἐπέμβασιν τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων ἡ Τουρκία ὑπεσχέθη μεταρρυθμίσεις πρὸς ὄφελος τῶν Χριστιανῶν. Τότε οἱ Βούλγαροι ἤρχισαν νὰ ἀναπτύσσουν ἐντονωτέραν δραστηριότητα πρὸς ἐκφοβισμὸν τῶν ὁρθοδόξων καὶ ἔξαναγκασμόν των νὰ προσχωρήσουν εἰς τὴν βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν. (Ν. Βλάχου : Τὸ Μακεδονικόν... σ. 294 κἄ. καὶ Π. Τσάμη : Ὁ Μακεδ. ἀγών. . . σ. 134 κἄ. Βλ. καὶ ἔγγραφα ὑπ' ἀρ. 6 καὶ 7 τοῦ παρόντος).

Εἰς τὴν "Έκθεσιν ταύτην ἀναφέρεται ὁ Βούλγαρος (σχισματικὸς) μητροπολίτης Νευροκοπίου, μὴ κατονομαζόμενος. Ὁπως πληροφορούμεθα ὅμως ἀπὸ ἄλλας πηγάς, καλεῖται Ἰλαρίων. (Β. Λαούρδα - Π. Πέννα : Ὁ Μακεδ. ἀγών. . . σ. 30).

Γάλλος συνταγματάρχης τῆς Χωροφυλακῆς. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ψευδοεπαναστάσεως τὸν Ἡλιντεν (Ἰούλ. 1903) ἡ Ρωσία καὶ ἡ Αὐστρία συνέταξαν τὸ λεγόμενον «Πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων τῆς Μύρστεγκ» (Σεπτ. 1903). Μεταξὺ τῶν ἄλλων εἰς τὸ πρόγραμμα αὐτὸ περιελαμβάνετο καὶ ἡ διοργάνωσις ἀστυνομίας καὶ χωροφυλακῆς ἀπὸ εὐρωπαίους ἀξιωματικούς. Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Σερρῶν ἐτοποθετήθη ὁ γάλλος Verand μὲ βοηθοῦς τὸν Foulon καὶ τὸν Compocasso. (Ν. Βλάχου : Τὸ Μακεδονικόν... σ. 315 Π. Τσάμη : Ὁ Μακεδ. ἀγών... σ. 315 καὶ σ. 359).

Ἡ πολιτικὴ τῶν εὐρωπαίων ἀξιωματικῶν ἦτο ἀποκαλύπτως φιλοβουλγαρική.

2. (σελ. 94). Εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἐκτίθεται σαφέστερον ἡ πολιτικὴ, τὴν ὃποιαν ἡκολούθει ὁ μητροπ. Εἰρηναῖος. Μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ Βούλγαροι εἶχον ὀργανωθῆ ἐις συμμορίας καὶ διατρέχοντες τὰ διάφορα χωρία ἐπεδίωκον νὰ ἐμφανίσουν τὴν περιοχὴν ὡς βουλγαροχατούμενην καὶ σχισματικὴν. Κύρια μέσα πρὸς τοῦτο ἐχρησιμοποίουν τὴν τρομοκρατίαν καὶ τὸν οἰκονομικὸν ἀποκλεισμόν. Ἐναντι αὐτῶν οἱ Ἑλληνες κάτοικοι ἥσαν ἄσπιλοι καὶ ἀνυπεράσπιστοι, ἡ δὲ Ἐπικλησία συνεβούλευεν αὐτοὺς νὰ ἀποφεύγουν τὴν αὐτοδικίαν καὶ νὰ ἔχουν ὑπομονήν, ἀνοχὴν καὶ μακροθυμίαν, ὑπακούοντες εἰς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους ὡς ἀφωιωμένοι ὑπήκοοι αὐτοῦ, διὰ νὰ μὴ προκαλέσουν τὴν ὁργὴν τῶν τουρκικῶν Ἀρχῶν. Ἡ ἀγανάκτησις τοῦ Εἰρηναίου διὰ τὴν κατάστασιν καὶ ἡ ἀπογοήτευσίς τεν ἀπὸ τὴν ἐφαρμοζούμενην τακτικὴν εἶναι ἐμφανῆς.

3. (σελ. 95). Τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ἐν γένει οἰκονομία ἥσαν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς Μελενίκου. Κύριον γεωργικὸν προϊὸν τῶν κατοίκων ἥσαν αἱ σταφυλαὶ καὶ ὁ οἶνος. Ὁ φόρος τῆς δεκάτης κατεκυρώνετο ἀνέκαθεν ὑπὲρ τῆς πόλεως Μελενίκου, τὰ δὲ ἔσοδα ἔχρησιμοι οὖντο πάντοτε ὑπὲρ τῶν εὐαγῶν Ἰδρυμάτων καὶ κυρίως τῶν Σχολείων. (Βλ. σχετικῶς Π. Πέννα: Τὸ Κοινὸν Μελενίκου . . . σελ. 9 κε.). Μὲ τὴν ἐμφάνισιν ὅμως καὶ τὰς τρομοκρατικὰς ἐνεργείας τῶν βουλγαρικῶν ἀνταρτικῶν ὄμάδων διεταράχθη ὁ ρυθμὸς ζωῆς, τῶν δὲ χωρικῶν ἡπειράτην καὶ ἡ περιουσία. Ἡ ἐπέμβασις τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν ἀπεσύρησε τὸν κίνδυνον. Περὶ οἰκονομικοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν Ἑλλήνων ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων βλ. καὶ ἐγγραφον μητροπ. Εἰρηναίου ὑπ' ἀριθ. 7, ὡς καὶ ἐγγραφον μητροπ. Αἰμιλιανοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τοῦ παρόντος.
4. (σελ. 96). Τὸ χωρίον Στάρτσοβον Ἰδιαιτέρως ἐδοκιμάσθη κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Ἀπὸ τὸ ἐγγραφον αὐτὸ πληροφορούμεθα ὅτι ἡ προσέλευσις τῶν κατοίκων εἰς τὴν Ἐξαρχίαν δὲν ἐγίνετο ἐκουσίως καὶ αὐτοπροαιρέτως, δπως ἐνεφάνιζον αὐτὴν οἱ Βούλγαροι, ἀλλὰ κατόπιν πολλῶν πιέσεων καὶ ἔξαναγκασμῶν καὶ ἀπειλῶν. Τὸ φρόνημα τῶν κατοίκων ἀπεδείχθη γενναῖον. Τὴν συμβολὴν τοῦ Σταρτσόβου εἰς τὸν ὑπὸ ἑξέτασιν ἀγῶνα καὶ κυρίως τῶν διδασκάλων τῆς περιοχῆς βλ. εἰς Π. Στάμου: Ὁ μητροπ. Εἰρηναῖος . . . σελ. 38 κε. καὶ 237 κε. Ἔπισης βλ. καὶ Ἐκθεσιν μητροπ. Εἰρηναίου ὑπ' ἀριθ. 6 τοῦ παρόντος.
5. (σελ. 97). Τὴν ἐπιστολὴν ἀναδημοσιεύω ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Π. Στάμου: Ὁ μητροπ. Εἰρηναῖος . . . σ. 34. Εἰς τὰ "Ανω Πορρόια ἥσαν ἐγκατεστημέναι περὶ τὰς 180 οἰκογένειαι ὅμιλοιςσαι ἐλληνοβλαχικὸν ἰδίωμα, τὴν ἀφωμουνικήν. Ἡ ρουμανικὴ προπαγάνδα κατώρθωσε νὰ παρασύρῃ μερικὸς ἐξ αὐτῶν καὶ νὰ τὰς καταστήσῃ ὅργανον τῶν ἐπιδιώξεών της. Οἱ ρουμανίζοντες κατηγόρησαν τὸν μητροπολίτην ὅτι ἀσκεῖ ἐκβιαστικὴν πολιτικὴν καὶ δεσμεύει τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεώς των. Τοῦτο ἐπανελήφθη καὶ ἀργότερον ἐναντίον τοῦ μητροπ. Αἰμιλιανοῦ. Τόσον δὲ εἰχεν ἔξαφθη ὁ φανατισμός των, ὡστε, πρὸς τραμπορατίαν τῶν ἐλληνοβλαχικῶν οἰκογενειῶν, ἔφθασαν μέχρι τοῦ σημείου νὰ καύσουν τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου. (Βλ. Ἐκθέσεις τοῦ μητροπ. Αἰμιλιανοῦ ὑπ' ἀριθ. 5, 6 καὶ 11 τοῦ παρόντος). Ἡ πλειονότης δημοσίων τῶν κατοίκων παρέμεινε καὶ ἐδῶ πιστὴ εἰς τὰς ἐλληνορθοδόξους παραδόσεις. Ὁ ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην Δέμεροις εἶναι ὁ πολιτικὸς ἀπεσταλμένος τῆς Ρωσίας, ὁ ὅποιος μαζὶ μὲ τὸν αὐτοτριακὸν Muller ἥσαν τὰ ἐκτελεστικὰ ὅργανα τῶν μεταρρυθμίσεων, τὰς ὅποιας θὰ παρεχώρει ἡ Τουρκία πρὸς τοὺς ὑπηκόους της. (Ν. Βλάχου: Τὸ Μακεδονικόν . . . σ. 315). "Οσον δ' ἀφορᾶ τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου, τοῦτο συναντᾶται ὑπὸ διαφόρους τύπους καὶ κατὰ διάφορον ὄρθιογραφίαν. Τὸ ἐπικρατέστερον ὅμως εἶναι τὰ Πορρόια.
6. (σελ. 98). Ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀπογραφὴν τοῦ πληθυσμοῦ, τὴν ὅποιαν διέταξεν ἡ τουρκικὴ διοίκησις, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν εὑρωπαϊκῶν δυνάμεων, συμφώνως πρὸς τὸ πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων τῆς Μύρστεγκ. Κατὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι ἐπρεπε νὰ δηλώσουν ἐὰν εἶναι ἔλληνες (=ρούμ) ἢ βούλγαροι (=μπουλγκάρ). Τότε ἐνετάθησαν αἱ προσ-

πάθειαι τῶν βουλγάρων πρὸς ἔξαντα γκασμὸν τῶν κατοίκων νὰ δηλώσουν ὅτι εἶναι βούλγαροι. Ἡ νοίγετο ἔτσι ὁ δρόμος διὰ τὴν αὐτονόμησιν τῶν περιοχῶν τῆς Μακεδονίας, εἰς τὰς ὅποιας οἱ Βούλγαροι θὰ ἥσαν ἡ κυριαρχοῦσα ἔθνικότης.

(Π. Τσάμη: 'Ο Μακεδ. ἀγών . . . σελ. 136).

7. (σελ. 99). 'Η Ἐκθεσις αὕτη ἀποτελεῖ ὑμνὸν εἰς τὴν πίστιν καὶ καρτερίαν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὰ πάτρια τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, τοὺς ὅποιους μὲ ίδιαιτέραν καύχησιν ὁ μητροπ. Εἰρηναῖος ἀποκαλεῖ «τῇ προαιρέσει μάρτυρας» καὶ τοὺς προβάλλει ὡς πρότυπα ἀγωνιζομένων ἐν μέσῳ μυρίων αινδύνων χριστιανῶν.

8. (σελ. 101). 'Η δημοσιευμένη ἐδῶ πληροφορία εἶναι ἀνταπόκρισις, δημοσιευθεῖσα εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Θεσ)νίκης τὴν 19 Μαρτίου 1906. Ἐθεώρησα σκόπιμον τὴν ἀναδημοσίευσίν της, διότι ἀποδεικνύει τὸ δοκίνον ἐνδιαφέρον τοῦ μητροπ. Εἰρηναίου διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, δίδει δὲ καὶ μίαν σαφῆ εἰκόνα τῶν λειτουργούντων εἰς τὴν περιοχὴν σχολείων.

9. (σελ. 101). 'Η περιγραφὴ τῶν φρικιαστικῶν ἐγκλημάτων προκαλεῖ τὸν ἀποτροπιασμόν. Σημειώνει δμως ὁ μητροπ. εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκθεσίν του ὅτι τέτοιου εἰδούς ἐγκλήματα ἐγίνοντο καὶ μεταξὺ τῶν βουλγάρων «διὰ διαφόρους λόγους». 'Η διστακτικότης, τὴν ὅποιαν ἐπεδείκνυν πολλοὶ σχισματικοί, ἡ ἡ οὐδετερότης καὶ ἡ παθητικὴ στάσις των ἥσαν οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὅποιους ἐπεσύρετο ἐναντίον των ἡ ὅργη τῶν βουλγάρων. Ἐκτὸς δμως τούτων ὑπῆρχον καὶ λόγοι φιλοδοξίας τῶν διαφόρων ἀρχηγῶν ἡ καὶ προσωπικοὶ ἀκόμη. Μετὰ τὸ ψευδοκίνημα τοῦ Ἡλιντεν ('Ιούλ. 1903) πολλαὶ φατρίαι εἰχον δημιουργηθῆ μεταξὺ τῶν βουλγάρων, αἱ δποῖαι ἐπεδόθησαν εἰς ἄγῶνα ἀλληλοεξοντώσεως. 'Ο Σαντάνσκι ἡτο ὁ γενικὸς ἀρχηγὸς τῶν βουλγαρικῶν ἀνταρτικῶν δμάδων εἰς τὴν περιοχὴν Μελενίκου. Οὗτος παραλλήλως πρὸς τὸν ἄγῶνα ἐξοντώσεως ἡ καὶ ὑτοταγῆς τῶν ἔλλήνων ἐτιμώρει παραδειγματικῶς καὶ πολλοὺς βουλγάρους σχισματικούς. Πρὸ τοῦ 1903 ἡ πολιτικὴ του συνίστατο εἰς τὴν δι' εἰρηνικῶν μέσων προσέλκυσιν τῶν Ἑλλήνων νὰ ἀναλάβουν ἀπὸ κοινοῦ τὸν ἄγῶνα ἐναντίον τῶν Τούρκων. 'Υπὸ τὸ σύνθημα «ἡ Μακεδονία διὰ τοὺς Μακεδόνας» ἐπεδίωκε τὴν συνεργασίαν Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων διὰ τὴν αὐτονόμησιν τῆς Μακεδονίας. Εἰς τὴν Ἐκθεσιν χαρακτηρίζεται ὡς «ὁ ἄλλοτε παρουσιαζόμενος ἐνώπιον τῶν χωρικῶν ὡς ἀήρος τοῦ Εὐαγγελίου, τῆς ἡθικότητος, τοῦ δικαίου καὶ τῆς φιλανθρωπίας», διότι ἀπέκρυψε τὰς πραγματικὰς προθέσεις του καὶ ἐνεφάνιζε τὸν ἑαυτόν του ὡς ὑπέρμαχον τοῦ δικαίου. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς πολιτικῆς του ταύτης ἐπεδόθη εἰς τὸν διὰ βιαίων μέσων ἐκβούλγαρισμὸν τῆς Μακεδονίας, ἀποτυχών δμως καὶ εἰς τοῦτο. «Ο Σαντάνσκι εἶχε καθιερώσει δικό του σύστημα φυρολογίας τοῦ πληθυσμοῦ καὶ εἶχε διοργανώσει ἀστυνομία καὶ δικαστήρια, πιὸ σεβαστὰ καὶ πιὸ φοβερὰ ἀπὸ τὴν ἀστυνομία καὶ τὰ δικαστήρια τῶν Τούρκων κυριάρχων. 'Ο ἀρχιθοεβόδας αὐτὸς εἶχε καταστῆ τὸ φόβητρο καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν βουλγαρικῆς καταγωγῆς κατοίκων τῆτ περιοχῆς. Σύμφωνα μὲ δσα γράφει γι' αὐτὸν ἀργότερα ὁ Γάλλος M. Paillares, ὁ Σαντάνσκι ἐνσαρκώντει τὸ δλον ἔργον τῶν κομιτατζήδων. Κλέπτης καὶ βιαστής, εἶναι σύμβολον μοναδικῆς στὰ

ἐπαναστατικὰ χρονικὰ ἐπαναστάσεως, ποὺ ἔξολοθρεύει καὶ βασανίζει ἐκείνους ἀκριβῶς τοὺς ἀνθρώπους, πρὸς τοὺς δοπίους ἐπαγγέλλεται κακλίστους καρποὺς τοῦ νεωτάτου πολιτισμοῦ . . .». (Π. Τσάμη: 'Ο Μακεδ. ἀγών . . . σελ. 104–105).

B'. Ἐκθέσεις Μητροπ. Αἰμιλιανοῦ.

1. (σελ. 104). Ἀνταπόκρισις δημοσιευθεῖσα εἰς τὴν «Ἐκκλησ. Ἀλήθειαν» Κωνιώτεως (τόμ. 1906, σελ. 580). Ἡ ἐδῶ ἀναδημοσιευσίς της ἐκρίθη ἐπιβεβλημένη, καθ' ὃσον ἀποτελεῖ τὸν πρόλογον τῆς κριτίμου καταστάσεως καὶ τῶν προβλημάτων, τὰ δοπία θὰ ἔχῃ νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ νέος μητροπ. Αἰμιλιανός. Ἡδη ἀπὸ τοῦ 1906 ἡ τρομοκρατία εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων καὶ αἱ ἐκτελέσεις εἰχον λάβει δραματικὸν χαρακτῆρα καὶ ἐπικίνδυνον ἔκτασιν. Τὸ δόνομα τοῦ φονευθέντος ἐκ παραδομῆς προφανῶς ἐγράφη εἰς τὴν ἀνταπόκρισιν ὡς Μ. Γεωργίου ἐνῷ πρόκειται περὶ τοῦ Ἐμμ. Γιούρη, ὡς προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ ἐπομένου ἐγγράφου ὅπ' ἀρ. 2 καὶ ἀπὸ Ἐκθεσιν τοῦ προξένου Σακτούρη (Βλ. Β. Λαούρδα - Π. Πέννα: 'Ο Μακεδ. ἀγών... σελ. 35).
3. (σελ. 105). **Κυρατζῆδες.** Εἶναι ἡ ἀστικὴ τάξις τῆς κοινωνίας τοῦ Μελενίκου, ἀσχολούμενη κυρίως μὲ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιοτεχνίαν. Κατεῖχεν εἰς χείρας τῆς ὅλην τὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα τῆς περιοχῆς. Παλαιότερον αἱ κοινωνικαὶ τάξεις ἦσαν σαφῶς διαχωρισμέναι μεταξύ των, ἀλλὰ μετά τὴν σύνταξιν τοῦ κανονισμοῦ τοῦ «Κοινοῦ» Μελενίκου (1813) ἔπαυσεν ὁ διαχωρισμός. Εἰς τὴν πρᾶξιν ὅμως ἡ διάκρισις δὲν ἔξελιπεν. Οἱ «κυρατζῆδες» ἡ ἄλλως «τσορμπατζῆδες» ἦσαν πάντοτε οἱ κύριοι, οἱ ἀρχοντες, ἀπολαύοντες ἐμπιστοσύνης καὶ σεβασμοῦ ἀπὸ τὸν λαόν. (Βλ. σχετικῶς διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν κοινωνικῶν τάξεων καὶ τὴν ιστορικὴν ἔξέλιξιν αὐτῶν εἰς τὴν διεξοδικὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Π. Πέννα: Τὸ Κοινὸν Μελενίκου . . . σ. 18 κε.).
4. (σελ. 106). Διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν χωρίων Συρπάνι καὶ Μύτινο κάμνει λόγον εἰς σχετικὴν ἀναφοράν του καὶ ὁ Πρόξενος Σακτούρης (Β. Λαούρδα-Π. Πέννα, 'Ο Μακεδ. ἀγών . . . σελ. 21), ὁ δοπίος προσθέτει καὶ ἔτερα δύο, τὴν Τοπόλνιτσαν καὶ τὸ Κολάροβον. Τὰ χωρία ταῦτα ἀπὸ δεκαετίας καὶ πλέον εἰχον γίνει διὰ τῆς βίας σχισματικά. Λήγοντος τοῦ 1906 τὸ ἐλληνικὸν στοιχεῖον τῆς περιοχῆς ἥρχισε νὰ ἀνασυγκροτήται καὶ ἔνθαρρυνόμενον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Προξενεῖον ἐγκατέλιπε τὴν παθητικὴν καὶ μοιρολατρικὴν στάσιν, ἀφοῦ προηγουμένως ἐθρήνησε πολλὰ θύματά του. Κατάλογον τῶν δολοφούσεων τὸν Ἐλλήνων ἀπὸ τὸ βουλγαρικὸν κομιτᾶτον κατὰ τὸ 1906 εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μελενίκου ἀνέγραψεν ὁ πρόξενος Σακτούρης. (Βλ. Β. Λαούρδα-Π. Πέννα, 'Ο Μακεδ. ἀγών . . . σελ. 34 κε.).
5. (σελ. 108). Τὸ ξήτημα τῆς ουμανικῆς προπαγάνδας ἀπασχολεῖ εἰς τὸ ἐγγραφον αὐτὸ τὸν μητροπ. Αἰμιλιανόν. Ἡ πλειονότης τῶν κατοίκων τῶν "Ανω Πορροίων ἦσαν ἐλληνόβλαχοι. Ἡ ουμανικὴ προπαγάνδα κατώρθωσε νὰ προσεταιρισθῇ μερικάς οἰκογενείας καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτάς ὅργανόν της. Συντόμως ὅμως καὶ αὐταὶ ἀντελήφθησαν τὴν πλάνην των καὶ τοὺς καταχθονίους σκοποὺς τῆς ουμανικῆς πολιτικῆς καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν 'Ορθοδοξίαν. Παρόμοια παραδείγματα

έχομεν και από άλλα έλληνοβλαχικά χωρία τής έπαρχίας Μελενίκου, από τὴν Τζουμαγιᾶν και τὴν Ράμναν (βλ. τὰ ὑπ' ἀριθ. 9, 13 καὶ 14 ἔγγραφα). Ἡ ὑπαρξίς βλαχικῶν πληθυσμῶν εἰς τὰς ἐν λόγῳ περιοχὰς ἔχει τὴν ἀρχήν της εἰς τοὺς ρωμαϊκούς χρόνους. Κατὰ δὲ τὸν 18ον καὶ 19ον αἰώνα παρετερήθησαν μετακινήσεις αὐτῶν, διασπορὰ καὶ δημιουργία μικρῶν παροικιῶν πρὸς ἔξευρεσιν τροφῆς διὰ τὰ αἰγαπόροβατα. (Βλ. σχετικῶς Ἀντ. Κολτσίδα, Οἱ Κουτσόβλαχοι, τόμ. Α' Θεσσαλονίκη 1976, σ. 62 κέ. Ἐπίσης Θ. Σαράντη, Οἱ Βλαχόφωνει τοῦ ἔλληνικοῦ χώρου «Σερραϊκά Χρονικά», τόμ. 7ος, Ἀθῆναι 1976, σ. 9 καὶ 26 κέ. Καὶ Τηλ. Κουτσογιάννη, Περὶ τῶν Βλάχων τῶν ἔλληνικῶν χωρῶν Β', Θεσσαλίη 1966 σ. 26 κέ.). Ἡ ρουμανικὴ προπαγάνδα ἀνέπτυξεν ἐντονον δραστηριότητα, ἐπιδιώκουσα νὰ ἐμφανίσῃ διεθνῶς τοὺς βλαχοφώνους ὡς ρουμανικὴν μειονότητα και ὡς ἐκ τούτου νὰ ἔχῃ ἀδαφικὰ και ἄλλα πλεονεκτήματα. Ὡς κύριον ἐπιχείρημά της πρὸς τοῦτο ἔχοντιμοποίησε τὴν γλώσσαν τῶν βλαχοφώνων. Νεώτεραι ἔρευναι διμος ἀπέδειξαν ὅτι τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν εὔσταθε. Ἡδη δι μητροπ. Αἰμιλιανὸς εἰς τὸ ὑπ' ὅψιν ἔγγροφόν του ἐπισημαίνει τὴν ἐκ τῆς ἔλληνικῆς προέλευσιν τῆς γλώσσης τῶν Βλάχων. Τοῦτο ὑποστηρίζουν και οἱ ἔλληνοβλαχικοὶ πληθυσμοὶ εἰς τὰς διαμαρτυρίας των (βλ. ταύτας εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 6, 9 καὶ 14 ἔγγραφα. Περὶ δὲ τοῦ θέματος τῆς γλώσσης βλ. Ἀθ. Χρυσοχόου, Οἱ Βλάχοι τῆς Μακεδονίας, Θεσσαλίας και Ἡπείρου, Θεσσαλίη 1942, σ. 10, κυρίως δὲ τὴν ἐμπεριστατωμένην μελέτην τοῦ Ἀχ. Λαζάρου, Ἡ Ἀρωμονική, ἐν Ἀθήναις 1976). Πέραν διμος τούτων ἡ συνείδησις τῶν βλαχοφώνων ὑπῆρξεν ἀκραιφνῶς ἔλληνική. Κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Μακ. ἀγῶνος ὑπῆρξαν οἱ πρόμαχοι τοῦ ἔλληνισμοῦ και τῆς Ὁρθοδοξίας, διὰ τοῦτο και ἐπέσυραν τὸ μένος τῶν Βουλγάρων. Συνέβαλον οἰκονομικῶς εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος και ἐπρωτοστάτησαν εἰς ἔργα εὐποιίας, ἐμεριμνησαν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν και ἐν γένει ἐφόροντισαν διὰ τὴν ἀνοδον τοῦ βιοτικοῦ και πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῶν κατοίκων.

Οσον δ' ἀφορᾶ τοὺς βλάχους τῆς περιοχῆς Πορροῖων και ἐν γένει τῆς ἐπαρχίας Μελενίκου, ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 29 ἔγγραφου ἀρυμένη τὴν πολύτιμον ἴστορικὴν πληροφορίαν, ὅτι οὗτοι προέρχονται ἐξ Ἡπείρου, μεταναστεύσαντες κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνυέξουν ὑπὸ τὸ τυραννικὸν αὐτοῦ καθεστώς. Διὰ τὰς μετακινήσεις ταύτας κάμνει λόγον και δι μητροπ. Αἰμιλιανοῦ, οἰκονομικῶς εἰς τὴν προφορικὴν παράδοσιν.

6. (σελ. 109). Ἡ διαμαρτυρία τῶν ἔλληνοβλάχων τῆς περιοχῆς Πορροῖων, καίτοι χρονολογικῶς εἶναι ὀλίγον μετεγενεστέρα, διμος ἔχει τὴν θέσιν της ἔδω, διότι σχετίζεται ἀμέσως μὲ τὴν προηγουμένην ὑπ' ἀρ. 5 ἐκθεσιν τοῦ μητροπ. Αἰμιλιανοῦ, καθὼς ἐπίσης και μὲ τὴν ἐπομένην ὑπ' ἀριθ. 7. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παρουσιάζεται λεπτομερής και ἀδιάσπαστος ἡ εἰκὼν τῶν διαδραματισθέντων γεγονότων εἰς τὴν περιοχὴν Πορροῖων.

7. (σελ. 110). Τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τῆς ἐφημερίδος του (Ἐκκλησ. Ἀλῆθεια 1907, σ. 147) δίδει περίληψιν τοῦ ἔγγραφου τοῦ μητροπ. Αἰμιλιανοῦ. Απὸ τὸ ἔγγραφον αὐτὸν διαπιστώνομεν ὅτι αἱ τουρκικαὶ

'Αρχαὶ παρίσταντο μάρτυρες τῶν συκοφαντικῶν καταγγελιῶν εἰς βάρος τῶν Ἐλλήνων, κυρίως δὲ εἰς βάρος τῶν ἐνεργειῶν τοῦ μητροπ. Αἱμιλιανοῦ. Ἀξίζει ἐδῶ νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ Βούλγαροι μὲ διάφορα μέσα κατώρθωσαν νὰ παρασύρουν ἀρκετὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας Μελενίκου καὶ νὰ τὰ ἀποσπάσουν ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οίκουμ. Πατριαρχείου.

Τοῦτο συνέβη κυρίως εἰς τὰς κοινότητας μὲ ἐλληνοβλαχικούς πληθυσμούς, ὃπου ἡ ρουμανικὴ προπαγάνδα εἶχεν ἐπιδείξη ἔντονον δραστηριότητα. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ὅμως ποὺ ὁ μητροπ. Αἱμιλιανὸς ἤρχισεν ἐπισκεπτόμενος τὰ χωρία νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς πληθυσμούς, οὗτοι ἐπέστρεφον ἀνθόως καὶ ἀνεγνώριζον ὃς πνευματικὴν ἀρχὴν τὴν Μητρόπολιν καὶ τὸ Οίκουμ. Πατριαρχεῖον. Ἡ συνείδησις τῶν κατοίκων, καταπιεσθεῖσα πρὸς στιγμὴν ἀπὸ τὰς ἀπειλάς, δὲν ἥλλαξε τὸν ὄρθοδοξὸν προσανατολισμὸν της. Μὲ τὴν συμπαράστασιν τῆς Ἐκκλησίας ἔξεδηλώθη θαρραλέα.

8. (σελ. 110). Τὴν εἰδησιν ταύτην ἀναδημοσιεύω ἀπὸ τὴν «Ἐκκλησίαν» (1907, σ. 215), διότι δίδει μίαν εἰκόνα τῆς οἰκονομικῆς θέσεως, εἰς τὴν δποίαν εὑρίσκοντο οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς. Αὐτὴν τὴν κατάστασιν ἐκμεταλλευόμεναι ἡ βουλγαρικὴ καὶ ρουμανικὴ προπαγάνδα εὐρισκούν πρόσφορον ἔδαφος μεταξὺ τῶν σκληρῶν δοκιμαζομένων κατοίκων, λαμβανομένης μάλιστα ὑπ' ὅψιν καὶ τῆς πλήρους ἀπουσίας τῆς ἐπισήμου Ἐλλάδος. Τὸ Πατριαρχεῖον διενήργησεν ἐράνους διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν πληγέντων.

9. (σελ. 111). Ἡ διαμαρτυρία αὕτη ἀποτελεῖ κείμενον ὑψίστης ἰστορικῆς σημασίας, καθ' ὃσον ἔκτιθενται εἰς αὐτὴν ἐν λεπτομερείᾳ αἱ μέθοδοι τῆς ρουμανικῆς προπαγάνδας καὶ ἐκφράζονται τὰ αἰσθήματα ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ Οίκουμ. Πατριαρχεῖον καὶ ἡ ἐλληνικότης τῆς συνείδησεως τῶν ἐλληνοβλάχων.

11. (σελ. 115). Ὁ ἐλλην πρόξενος τῶν Σερρῶν Σακτούρης ὑπέβαλε πρὸς τὸ ἐλληνικὸν «Πυουργεῖον» Ἐξωτερικῶν ἀναφοράν, ἀφορῶσαν εἰς τὴν πυρπόλησιν τοῦ ναοῦ Ἀνω Πορρούν, εἰς τὴν ἀποίαν, μεταξὺ ἄλλων, πλήρης ἀγανακτήσεως, ἀλλὰ καὶ μὲ τραγικὴν εἰρωνείαν, γράφει : «Εἰς τὰ Ἀνω Πορρούια βαρέως φέροντες τὴν διάλυσιν τῆς ἀργυρογεγονοῦς ρουμανικῆς κοινότητος καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἡμετέρας, οὐδὲ δ' ἄλλο κατὰ τῶν Ἐλλήνων εὑρίσκοντες εὐχερέστερον μέτρον, ἔξωρμησαν κατὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἐλληνικοῦ ναοῦ, δν διὰ πετρελαίου μετέβαλον εἰς τέφραν, κατὰ τὸ ἐν τῇ πεποιτιτισμένῃ Ἕγεμονίᾳ ἐπιτυχῶς ἐφαρμοσθὲν σύστημα (Β. Λαούρδα-Π. Πέννα, 'Ο Μακεδ. ἀγών... σ. 59).

14. (σελ. 118). Καὶ ἡ διαμαρτυρία αὕτη τῶν ἐλληνοβλάχων τῆς Ράμνας εἶναι μὲν προγενεστέρα χρονολογικῶς, τὸ περιεχόμενον ὅμως αὐτῆς ἔχει ἀμεσον συνάφειαν μὲ τὴν προηγούμενην ὑπ' ἀριθ. 13 ἔκθεσιν τοῦ μητροπ. Αἱμιλιανοῦ.

17. (σελ. 120). Διὰ τὸν φόνον τοῦ διδασκάλου Εὐ. Γεροβασιλείου κάμνει λόγον εἰς «Ἐκθεσίν του καὶ ὁ πρόξ. Σακτούρης, ὁ ὄποιος καὶ σκιαγραφεῖ τό ἔργον του ὡς ἀκολούθως» : «ἡτο ἐκ τῶν ἀρίστων καὶ παλαιμάχων διδασκάλων. Διεκρίνετο δὲ διὰ τὰ ἀκραιφνῆ καὶ πατριωτικὰ αἰσθήματά του καὶ τὸν διάπυρον ζῆλον μεθ' οὐ ἔξήσκει τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα. Ἐνεκα τούτου οὐχὶ ἀπαξ εἶχεν ἀπειληθῆ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων

καὶ διαταχθῆ ν' ἀπέλθη ἐκ Μελενίκου». (Β. Λαούρδα·Π. Πέννα, 'Ο Μακεδ. ἄγων... σ. 106).

26. (σελ. 129). Εἰς τὸ ἔγγραφον αὐτὸν ὁ Σανδάνσκι ἐμφανίζεται ἐπιδιώκων καὶ θρησκευτικὴν μεταρρύθμισιν, κατὰ τὸ προτεσταντικὸν πρότυπον. Τοῦτο δὲν ἔχει θρησκευτικὴν σημασίαν, ἀλλὰ πολιτικὴν. Διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἔκεινην τὴν Βαλκ. Χερσόνησον περιέτρεχον διάφοροι θρησκευτικοὶ ἀποστολαί, υσρίως προτεσταντικαί, αἱ δποῖαι, ὥπο τὸ πρόσχημα τῆς παροχῆς οἰκονομικῆς βοηθείας, τῆς ἰδρύσεως σχολείων καὶ νοσοκομείων κ.ἄ. ἐπεδίωκον νὰ μετατρέψουν τὸ δρόμοδοξον φρόνημα τῶν κατοίκων. Ὁ δὲ Σανδάνσκι, ἐνδιαφερόμενος νὰ ἔχῃ τὴν εὔνοιαν τῶν εὐρωπαίων πρὸς κάλυψιν τῶν ἐγκλημάτων του καὶ τῶν πραγματικῶν σκοπῶν του, διεκήρυξε προτεσταντικὰς ίδεας καὶ ἡθελε νὰ ἐπιβάλῃ ταύτας διὰ τῆς βίας εἰς τὸν λαὸν τῆς ὑπαίθρου, ἐνδιαφερόμενος δῆθεν διὰ τὸ καλὸν αὐτοῦ. Μέχρις ἐνδὸς σημείου ἔξηγεται διατὶ δὲν ἐρωπαϊκὸς τύπος τῆς ἐποχῆς δὲν ἡσχολεῖτο μὲ τὰ φρικιαστικὰ κακουργήματα τοῦ Σανδάνσκι καὶ εἶχε φιλοβουλγαρικὰς διαθέσεις. Περὶ τῶν προπαγανδῶν γενικώτερον βλ. εἰς 'Αθ. 'Αγγελόπουλον. Αἱ ξέναι προπαγάνδαι εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πολυανῆς κατὰ τὴν περίοδον 1870-1912, Θεσνίκη 1973.
28. (σελ. 130). Τὸν 'Ιούλιον τοῦ 1908, μετὰ τὸ κίνημα τῶν Νεοτούρκων, ὁ Σουλτάνος ἡναγκάσθη νὰ δεχθῇ τὴν ἐφαρμογὴν Συντάγματος (Χουριέτ). Τὸ κίνημα ἦτο καθαρῶς ἐθνικιστικόν, διεκήρυξε τὴν ισοτιμίαν τῶν μειονοτήτων ἐντὸς τῆς Τουρκίας καὶ παρεχώρει γενικὴν ἀμνηστίαν εἰς ὅλους. Τὸτε ἥρχισαν νὰ κατέρχωνται εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία καὶ τὰ ἐλληνικὰ ἀνταρτικὰ σώματα καὶ αἱ βουλγαρικαὶ συμμορίαι. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν κατοίκων ἐπὶ τῇ ἀνακηρύξει τοῦ Συντάγματος ἦτο μεγάλος. Οἱ 'Ελληνες ἔχαιρον διότι διέσωσαν τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τὸν ἔκβουλγαρισμόν, οἱ δὲ βουλγαροὶ ἐδέχθησαν μὲ ἀνακούφισιν τὴν νέαν κατάστασιν, διότι κατ' οὓσιαν αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἡτηθέντες εἰς τὸν μακεδονικὸν ἄγῶνα. Ἡ προσπάθειά των τῷσα αὐτέβλεπεν εἰς τοῦτο μὲ τὴν ἐγκατάστασιν δοσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων βουλγάρων κομιτατεζήδων καὶ πληθυσμῶν νὰ δηλώσουν διναμικὴν τὴν παρουσίαν των εἰς τὰ χωρία, νὰ ἐπιδιώξουν τὴν ἀπόσπασιν αὐτῶν εἰς τὴν βουλγαρικὴν 'Εξαρχίαν καὶ νὰ καταλάβουν δοσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων δικαιωμάτων εἰς τὴν βουλγαρικὴν μειονότητα. Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἀναφέρεται ἡ δημοσιευμένη ἑδῶ εἰδησις. ('Εκκλησ. 'Αλήθεια, 1908, σ. 445).
30. (σελ. 131). Τὸ 1910 ἡ δύναμιν καὶ βουλὴ ἐψήφισε νομοσχέδιον, διὰ τοῦ ὅποιου οἱ ἀρπαγέντες ναοὶ καὶ τὰ σχολεῖα ἐδίδοντο εἰς τοὺς Βουλγάρους. Τοῦτο ἔγινε διότι οἱ Τούρκοι ἐφοβοῦντο τὴν ὑπεροχὴν τῶν 'Ελλήνων εἰς τὸν πολιτιστικὸν τομέα καὶ ὥθελον μὲ κάθε τρόπον νὰ περιορίσουν τὴν δραστηριότητά των. Ἐν ὅψει τοῦ νέου τούτου διώγμοῦ κατὰ τῶν 'Ελλήνων ἀπεστάλησαν διαμαρτυρίαι πρὸς τὴν 'Οθωμ. Κυβέρνησιν καὶ τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον ἀπὸ τοὺς δρυθοδόξους διαφόρων περιοχῶν, μεταξύ τῶν ὅποιων καὶ ἀπὸ τὰ περίχωρα Σερρῶν, Μελενίκου, Δράμας, κ.ἄ. 'Επίσης ἐπραγματοποιήθησαν συλλαλητήρια,

εἰς τὰ ὅποια οἱ κάτοικοι διετράγωσαν τὴν ἀπόφασίν των νὰ ἀγωνισθοῦν διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν δικαίων των. Τὸ Οίκουμ. Πατριαρχεῖον ἀπεφάσισε τὴν σύγκλησιν Ἐθνοσυνελεύσεως, διὰ τὴν λῆψιν ἀποφάσεων. Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως διὰ τὴν ἐπαρχίαν Μελενίκου ἀνεδείχθη ὁ Ἰω. Περβάνογλου, τραπεζίτης. (Ἐκκλησ. Ἀλήθεια, 1910, σ. 188, 197, 237, 266, κἄ.). Πόσον μεγάλος ἦτο ὁ κίνδυνος διὰ τὸν ἔλληνισμὸν ἐκ τῆς ἀραιαγῆς ναῦν καὶ σχολείων καταφαίνεται ἀπὸ τὴν ἀκόλουθον εἰδῆσιν : «Ο ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν ἰερῶν ναῦν καὶ σχολείων ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ ἀνέρχεται εἰς 651... Λεπτομερέστερον ἔρευνῶντες τὰ κατὰ τὴν θλιβερὰν ταύτην ὑπόθεσιν, εὑρίσκουμεν ὅτι μέχρι τοῦ 1903 ἔξι χωρίων ἐπαρχίαι τῆς Μακεδονίας, εἰς τὸ Οίκουμ. Πατριαρχεῖον ὑποτεταγμέναι καὶ τὴν ὀρθόδοξην περιέπουσαι διδασκαλίαν, ὑπέστησαν φοβερώτατον διωγμόν· ἡ τῆς Καστορίας,..., ἡ τῶν Βοδενῶν,..., ἡ τῶν Μογλενῶν,..., ἡ τῶν Πρεσπῶν,..., ἡ τῆς Πελαγονίας,..., καὶ ἡ τοῦ Μελενίκου ναοὶ 19, σχολεῖα 3. Ὡς ἐν μοίρᾳ προσθήκης σημειοῦμεν ὅτι 73 χωρίων τῆς διοικήσεως Μελενίκου εἰ ναοὶ καὶ τὰ σχολεῖα κατέχονται ὑπὸ σχισματικῶν, ὡς καὶ 32 χωρίων τοῦ τμήματος Δεμίρ-Χισσάρ. (Ἐκκλησ. Ἀλήθεια 1910, σ. 226).

35. (σελ. 135). Μέχρι τοῦ 1908 ἡ τουρκικὴ τακτικὴ συνίστατο εἰς τὴν ἀδιαφορίαν ἡ τὴν χλιαρὰν ἀντίδρασιν ἔναντι τῆς πάλης μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἀλληλοεξόντωσίν των. Μετὰ τὸ κίνημα τῶν νεοτούρκων καὶ τὴν ἐπιβολὴν Συντάγματος εἰς τὴν Ὁθωμ. Αὐτοκρατορίαν οἱ Τούρκοι ἐπετίθεντο ἀδιακόπιτος ἔναντίον Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων, μὲ σκοπὸν τὴν ἔξουδετέρωσιν καὶ ἔξοντωσίν των. Τοῦτο ἔφερε εἰς συνεργασίαν Ἑλληνας καὶ Βουλγάρος, ἐπιδιώκοντας τὴν ἀπελευθέρωσίν των ἀπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν. Ἡ πραγματοποίησις τοῦ ὀνείρου-τούτου ἐπετεύχθη κατὰ τὸν Βαλκανικὸν Πόλεμον τοῦ 1912. «Οσον δὲ ἀφορᾷ τὴν συνεργασίαν κατὰ τὰ ἔτη 1910–11, αὗτη συνίστατο, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν μικτῆς ἐπιτροπῆς ἐκ τούρκων, ἔλληνος ορθοδόξων καὶ σχισματικῶν, τῆς ὅποιας ἔργον ἦτο ἡ συγκέντρωσις τῶν ὅπλων καὶ ἡ ἐν γένει εἰρήνευσις τῆς περιοχῆς. Ἀλλὰ καὶ ἐπ’ αὐτοῦ ἡ στάσις τῶν Τούρκων ὑπῆρξε προκλητική. Ἀντιγράφω σχετικὴν εἰδῆσιν ἐκ τῆς «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» (τ. 1911, σελ. 197) : «Τῇ 29 Ὁκτωβρίου ὁ μουτεσαρίφης τῶν Σερρῶν μεταβὰς εἰς Βαρακλῆ Τζουμαγιᾶ προσεκάλεσε τὸν μουχτάρην Δημήτριον Τζεμαΐλαν, παρὰ τοῦ ὅποιου ἐξήτησε νὰ παραδώσῃ αὐτῷ 300 ὅπλα· ἐπὶ τῇ δηλώσει δὲ τοῦ μουχτάρη ὅτι ταῦτα πρὸ τεσσάρων μηνῶν συνέλεξεν ἡ ἐπὶ τοῦ ἀφοπλισμοῦ ἐπιτροπή, ἔρωψεν αὐτὸν χαμαὶ καὶ ἔδειρεν ἀνηλεῶς, πρῶτον μέν αὐτὸς ὁ μουχτάρης καὶ κατόπιν ἄλλοι».

164

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Α'. Ἐκθέσεις μητροπολίτου Εἰρηναίου.

1. 19 Ἰουλίου 1904.

Ἄπογοήτευσις ἀπὸ τὸν τρόπον ἐνεργείας τῶν σχισματικῶν.

Δύο συμμορίαι μαστίζουν τὴν Ἐπαρχίαν.

Ἐπίσκεψις τοῦ σχισματ. μητροπ. Νευροχοπίου εἰς Ἀνω Τζουμαγιάν. Συμμορία ὑπὸ τὸν Σαντάλωφ ἐφόνευσε τὴν οἰκογ. Τιμέλκου εἰς Σφουγγάροβον.

Φόνος προσκρίτου εἰς Ἀνω Σουσίτσαν.

Φόνος δύο σχισματικῶν εἰς Κασσίναν, λόγῳ συνεργασίας των μὲ τὰς Ἀρχάς.

Φόνος βλαχοφώνου σχισματικοῦ εἰς Πυρίναν, λόγῳ συνεργασίας του μὲ τὰς Ἀρχάς.

Φόνος τριῶν ἀτόμων εἰς Λιουμπόβκην.

2. 12 Αὐγούστου 1904.

Βουλγαρικαὶ συμμορίαι διατρέχουν τὴν ὑπαιθρον.

Σχισματικοὶ Ἱερεῖς καὶ Βούλγαροι διδάσκαλοι προπαγανδίζουν μὲ μῖσος καὶ φανατισμόν.

Καταγγελία ὑπὸ σχισματικοῦ αληθικοῦ εἰς βάρος δύο διδασκάλων εἰς Δεμίρ - Χισσάρ.

Οἱ Ὁρθόδοξοι, λόγῳ πιέσεων τῶν συμμοριῶν, δὲν ἥγορασαν τὴν δεκάτην εἰς Μελένικον.

3. 11 Οκτωβρίου 1904.

Φόνος δύο βλαχοφώνων Ἑλλήνων εἰς Τσερεβίσταν.

Φόνος βλάχου εἰς Πυρίναν.

Κατακύρωσις τῆς δεκάτης ὑπὲρ τῶν Μελενικίων.

4. 20 Ἰανουαρίου 1905.

Πιέσεις καὶ ἀπειλαὶ πρὸς ἐκβούλγαρισμὸν τοῦ Σταρτσόβου.

Κίνδυνος διὰ τὴν ζωὴν τῶν διδασκάλων του, Ὁ μητροπ. διευθετεῖ τὴν κατάστασιν.

5. 29 Μαρτίου 1905.

Τὸ ρωμουνικὸν ζήτημα εἰς Ἀνω Πορροία.

6. 6 Ἰουλίου 1905.

Συμμορίαι Βουλγάρων ἐπιδιώκουν τὸν ἔκβουλγαρισμὸν τῶν Ὁρθοδόξων.
Ξυλοδαρμὸς τεσσάρων προκρίτων εἰς Ράδοβον. Ἀπειλαὶ κατὰ τῆς ζωῆς
τοῦ Ἱερέως.

Φόνος πέντε κατοίκων τοῦ Σταρτσόβου καὶ βασανισμὸς ἑνός.

7. 9 Αὐγούστου 1905.

Ἐξαρσίς θρησκευτικοῦ συναισθήματος ἐν Μακεδονίᾳ.

Οἰκονομικὸς κατὰ τῶν Ἑλλήνων πόλεμος.

Ἐκβιασμὸς κατὰ τῶν κηπουρῶν τοῦ Δεμίρ - Χισσάρ.

8. 19 Μαρτίου 1906.

Μετάβασις τοῦ μητροπ. εἰς Μπαρακλῆ Τζιουμᾶ (Κάτω Τζουμαγιά) καὶ
ἐπίσκεψις αὐτοῦ εἰς Ἀστικὴν Σχολήν. Ἐρανος δι^τ ἀνέγερσιν γυμνα-
στηρίου.

9. 16 Ἰουνίου 1906.

Ἐπίθεσις κατὰ καραβανίου καπνοῦ καὶ φόνος τοῦ νεαροῦ ἀρχηγοῦ τοῦ
καραβανίου εἰς Ἀνω Τζουμαγιᾶν.

Φόνος Μητσκάρη εἰς Κρούσοβον.

Φόνος δύο ἀτόμων ἐκ Σαβιάκου.

Φόνος πολλῶν χωρικῶν εἰς Πυρίνην ὑπὸ Σανδάνσκι.

Φόνοι μεταξὺ σχισματικῶν.

Τρεῖς ἀρχηγοὶ βουλγαρικῶν συμμοριῶν ἐφονεύθησαν.

B'. Ἐκθέσεις μητροπολίτου Αἰμιλιανοῦ.

1. 2 Νοεμβρίου 1906.

Φόνος Ἐμμ. Γεωργίου (Γιούρη) εἰς Δεμίρ - Χισσάρ.

2. 20 Νοεμβρίου 1906.

Φόνοι εἰς Δεμίρ - Χισσάρ καὶ Μελένικον.

3. 27 Νοεμβρίου 1906.

Ἐπίθεσις κατὰ καραβανίου εἰς Μελένικον, φόνος δύο ἐκ τῶν συνοδῶν
καὶ τραυματισμὸς ἑτέρου.

4. 14 Δεκεμβρίου 1906.

Σύστασις φιλοπτώχου ἀδελφότητος εἰς Μελένικον.

Αἴτησις διὰ κατασκευὴν ἀμαξιτῆς ὅδοῦ.

Ἐπιστροφὴ εἰς τὸ Οίκουμ. Πατριαρχεῖον τῶν χωρίων Μίτινο καὶ Συρ-
πάνι, περιοχῆς Πετρίτσης.

- Πυροβολισμὸς κατὰ τοῦ Παπαγεώργη Πετρίτσης.
 "Ελλειψὶς ἰερέων καὶ διδασκάλων.
 Δεινὴ ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν χωρικῶν.
 Θεμέλιος λίθος πρὸς ἀνέγερσιν Σχολῆς ἀρρένων Πετρίτσης.
5. 26 Φεβρουαρίου 1907.
 Ἐπιστροφὴ εἰς Οίκουμ. Πατριαρχεῖον κοινότητος "Ανω Πορροίας.
 Ἡ ἔλληνοβλαχικὴ γλῶσσα.
6. 15 Ἀπριλίου 1907.
 Διαμαρτυρία Κουτσοβλάχων Πορροίας.
7. 19 Μαρτίου 1907.
 Ἡ κατὰ τοῦ μητροπ. Μελενίκου καταγγελία περὶ πιέσεων τῶν κατοίκων Πορροίας ἀπεδείχθη συκοφαντική.
 Παρόμοιαι συκοφαντίαι διὰ νὰ μὴ ἐπισκεφθῇ ὁ μητροπ. τὸ Χατζῆ Βεῖλίκ.
8. 7 Ἀπριλίου 1907.
 Καταστροφαὶ ἐκ παγετοῦ καὶ πλημμυρῶν εἰς ἐπαρχίαν Μελενίκου.
9. 25 Ἀπριλίου 1907.
 Διαμαρτυρία Κουτσοβλάχων Βαρακλῆ Τζουμαγιᾶς.
10. 29 Ἀπριλίου 1907.
 Ἐπίθεσις κατὰ τοῦ χωρίου Λιπόφκα.
11. 3 Μαΐου 1907.
 Ηυρητήσις τοῦ ναοῦ "Ανω Πορροίων.
12. 4 Μαΐου 1907.
 Καταστροφὴ ἀμπέλων Μελενικίων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων.
13. 2 Αὐγούστου 1907.
 Ἐπιστροφὴ εἰς Οίκουμ. Πατριαρχεῖον τοῦ χωρίου Ράμνα.
14. 15 Φεβρουαρίου 1907.
 Διαμαρτυρία Κουτσοβλάχων Ράμνας.
15. 9 Αὐγούστου 1907.
 Καταστροφὴ Βουλγαρικῆς συμμορίας ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ εἰς Δερέι - Μουσλήμ.
 Πληροφορίαι περὶ σχεδίου δολοφονίας τοῦ μητροπολίτου.
16. Ἐπιθέσεις καὶ φόνοι διαπραχθέντες ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατ' Ὁκτώβριον 1907.

17. 15 Νοεμβρίου 1907.

Φόνος τοῦ διδασκάλου Εὐ. Γεροβασιλείου εἰς Β. Τζουμαγιᾶν.

18. 1 Δεκεμβρίου 1907.

Διατάραξις τῆς ἀσφαλείας τῆς περιοχῆς, λόγῳ τῶν βουλγαρικῶν κακούργημάτων. Ἀγριότης τῶν ἐγκλημάτων.

19. 1 Δεκεμβρίου 1907.

Κατάλογος ἐπιθέσεων καὶ φόνων, διαπραγθέντων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατὰ Νοέμβριον 1907.

20. Κατάλογος ἐπιθέσεων καὶ φόνων, διαπραγθέντων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατὰ Δεκέμβριον 1907.

21. Κατάλογος ἐπιθέσεων καὶ φόνων, διαπραγθέντων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατ' Ἰανουάριον 1908.

22. Κατάλογος ἐπιθέσεων καὶ φόνων, διαπραγθέντων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατὰ Φεβρουάριον 1908.

23. Κατάλογος ἐπιθέσεων καὶ φόνων, διαπραγθέντων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατὰ Μάρτιον 1908.

24. 9 Μαΐου 1908.

Ἐγκληματικὴ δρᾶσις Σανδάνσκι.

25. Κατάλογος ἐπιθέσεων καὶ φόνων, διαπραγθέντων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατ' Ἀπρίλιον 1908.

26. 15 Μαΐου 1908.

Ο Σανδάνσκι ἐπιδιώκει καὶ θρησκευτικὴν μεταρρύθμισιν.

27. Κατάλογος ἐπιθέσεων καὶ φόνων, διαπραγθέντων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατὰ Μάιον 1908.

28. 1 Ὁκτωβρίου 1908.

Βουλγαροί κομιτατζῆδες κατέκλυσαν τὰ χωρία.

29. 11 Σεπτεμβρίου 1909.

Φυλάκισις τοῦ διδασκάλου Πορροῖων Χρ. Στεργίου καὶ κατάσχεσις ἐγγράφων του.

30. 2 Ἰουλίου 1910.

Τὸ τουρκικὸν νομοσχέδιον περὶ ἐκκλησιῶν καὶ σχολῶν ἀνερρίπτει τὰ φυλετικὰ πάθη.

Φόνος Ἰω. Ἀγγελούση εἰς Καμαρέτην.

- 81.** 19 Ιουλίου 1910.
Φόνος Κων. Μπουσδούκα ἐκ Μελενίκου.
- 32.** 13 Αύγουστου 1910.
Φόβος εἰς τὰ πέριξ τοῦ Δεμίο-Χισσάρ χωρία.
- 33.** 10 Σεπτεμβρίου 1910.
Συγκέντρωσις διαμαρτυρίας κατοίκων Μελενίκου.
- 34.** 10 Σεπτεμβρίου 1910.
Διαμαρτυρία Μελενικών.
- 35.** 17 Σεπτεμβρίου 1910.
Ἐκφοβισμοὶ ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς Σπάτοβον.

Θ Ε Μ Α Τ Α

1. Σχισματική Ἐκκλησία Βουλγαρίας.
σελ. 92, 93, 94, 96, 98, 100, 107, 110, 130.
2. Βούλγαροι κατὰ σχισματικῶν.
σελ. 93, 94, 102, 103, 124, 126, 127, 130.
3. Βούλγαροι ἐναντίον Ἑλλήνων.
Εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ ἔγγραφα.
4. Οἰκονομικὸς πόλεμος κατὰ τῶν Ἑλλήνων.
σελ. 95, 96, 100, 101, 105, 116.
5. Βούλγαροι κατὰ Τούρκων.
σελ. 96, 120, 122, 124, 125, 126, 127, 128.
6. Συνεργασία Βουλγάρων—Ρουμάνων.
σελ. 101, 110, 112, 115.
7. Ρουμανικὴ προπαγάνδα.
σελ. 97, 98, 101, 108, 109, 110, 112, 115, 118.
8. Ἡ γλῶσσα τῶν Κουτσοβλάχων.
σελ. 108, 109, 111, 113, 118, 131.
9. Ἡ πολιτικὴ τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου ἐναντὶ τῶν Βουλγάρων.
σελ. 95, 106, 107.
10. Ἡ πολιτικὴ τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου ἐναντὶ τῶν Τούρκων.
σελ. 95, 97, 99, 100, 104, 106, 115, 119, 130, 133, 134.
11. Ἐκκλησία καὶ κλῆρος εἰς τὸν ἄγωνα.
Εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ ἔγγραφα.
12. Παιδεία καὶ Διδάσκαλοι.
σελ. 96, 101, 107, 108, 109, 111, 118, 120, 121, 129, 130.

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ

Σημειώσις: Αναγράφονται τὰ τοπωνύμια, τὰ δύοια ἀναφέρονται εἰς τὰς «Ἐκδόσεις». Ἐντὸς παρενθέσεων ἐτέθη ἡ σημερινὴ ὀνομασία αὐτῶν. Δὲν κατέστη δυνατή ἡ ταύτισις ὅλων τῶν ἀναφερομένων τοπωνυμίων, διότι πολλὰ ἔξι αὐτῶν σήμερον δὲν ὑφίστανται, τὰ δὲ λοιπὰ ἐπεδικάσθησαν εἰς τὴν Βουλγαρίαν διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου (1913).

Ἡ ταύτισις τῶν τοπωνυμίων μὲ τὰ σημερινὰ ἐλληνικὰ ὄνοματα ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀντιστοίχου πίνακος τοπωνυμίων, τοῦ συνταχθέντος ὑπὸ τοῦ Π. Πέννα καὶ δημοσιευθέντος εἰς τὰ «Σερραϊκά Χρονικά», τόμ. Γ', Αθῆναι 1959, σ. 133-138 καὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς Νομαρχίας Σερρῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «Γῆ τῶν Σερρῶν», 1957, σ. 171-174.

*Αθως 130

*Ακίντζαλη 124

*Ανω Πορρούα 97, 108, 109, 110, 115, 123, 126, 127, 130, 131.

*Ανω Τζουμαγιά 92, 93, 101, 120, 124, 128, 129.

Βάζοβον 120

Βίσμε 124

Βογορόβιτσα 126

Βρέσνιτσα 126

Γάβριντσα 122

Γενῆ Τσιφλίκ 124

Γερμάνι 123, 128

Γράτζη 124

Δελῆ Χασάν Μαχαλὲ (Μοναστηράκι) 124

Δεμίρ Χισσάρ (Σιδηρόκαστρον) 95, 98, 100, 101, 104, 119, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 133, 135

Δερέι Μουσλῆμ 117, 119

Δεσποτίτσα 120

*Ερνίκιο (Ποντισμένο) 122

*Ηγουμένισσα 124

Θεσσαλονίκη 98, 131

- Καλημάντζα 125
 Καμαρέτα (Καμαρωτὸν) 130, 131, 133
 Κάμενα (βουλγ.) 107
 Καπάτοβον (βουλγ.) 124
 Καρὰ Σοῦ 124
 Κασσίνα 94
 Κάτω Πορροῖα 110
 Κάτω Ρίβνιτσα 124, 125
 Κιουπρὶ (Γεφυρούδι) 125, 129, 130
 Κολάροβον (βουλγ.) 107
 Κολέσοβον 124, 127
 Κονάρεζι 120
 Κρομυδᾶ Μελενίκου 132, 134
 Κούλα 133
 Κουμαρίστα Σιδηροκάστρου (Καμαρωτόν;) 129
 Κουμλῆ (Άμμουδιά) 130
 Κρέσνα Ἀνω Τζουμαγιᾶς 128, 130
 Κρούσοβον (Άγλαδοχώρι) 101, 123
 Κύρνοβον 124
 Λιβούνοβον Μελενίκου 130
 Λίτσε 124
 Λιτοχώριον Κίτρους 121
 Λιουμπόβκη 94, 115
 Μάλεσλη 125
 Μανδιρτζίκ (Μανδράκι) 123
 Μάντζοβον 117, 126
 Μαρικώστενα (βουλγ.) 122, 125
 Μελκινίτς (Μελενικίτσι) 102
 Μελένικον 92, 93, 95, 96, 98, 104, 106, 111, 116, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 135
 Μέτσκεβον 124
 Μίνιοβον Πετρίτσης 129
 Μίτινο 106, 107
 Μονὴ Κούλιας 102
 Μπαρακλῆ Τζουμαγιὰ (Ἡράκλεια) 101, 111, 120, 122, 125, 128, 130
 Μπάτσοβον 108
 Μπαχτιὰρ (Δενδρόφυτον κοινότ. Ἀκριτοχωρίου) 108
 Μπόντοβον 125
 Νευροκόπιον 92, 93, 127
 Νιγρίτα 130

- Ορμὰν Τσιφλὶκ 122
- Οσμανὶὲ 120
- Πετρίτσα („Ανω Πετρίτσι) 95, 96, 98, 99, 106, 107, 108, 110, 120, 121, 122, 124, 125, 126, 129, 130
- Πιπέρνιτσα 126
- Πουρλίδα Σερρῶν (Κογχύλια) 128
- Πυρίνα 94, 95, 103, 129
- Ράδοβον (Χαρωπὸν) 99, 127, 128, 130, 133
- Ράμνα (Ομαλὸν) 108, 118, 119, 122, 123, 131
- Σάβιακον (Βαμβακέφυτον) 102, 130
- Σερπάνι 106, 123
- Σέρραι 102, 105, 122, 127, 128, 131, 132, 134
- Σμολάρι 120, 124
- Σουσίτσα („Ανω καὶ Κάτω) 93, 117, 126
- Σπανίτσα 127
- Σπάτοβον (Κοίμησις) 130, 135
- Στάρτσοβον 96, 99
- Στνίκιοѣ 125
- Στρυμὼν 99, 101 111, 128, 130
- Στρώμνιτσα 125, 127
- Σφετιβράτς (βουλγ.) 122
- Σφουγγάροβον 93
- Τζερέσνιτσα Μελενίκου 128
- Τοπόλνιτσα (βουλγ.) 125
- Τσερεβίστα (Καπνόφυτον) 95, 124
- Τσέρκοβον Τζουμαγιᾶς 128
- Χατζῆ Μπεϊλὶκ (Βυρώνεια) 110
- Χίρσοβον 117

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

- Γιαγκώφ**, βιούλγαρος συνταγματάρχης 103
Δέμερικ, πολιτικός έκπρόσωπος Ρωσίας 98
Ιλαρίων, σχισματικός μητροπ. Νευροκοπίου 92, 95
Κοβαπάρωφ, βιούλγαρος άρχικομιτατζῆς 126
Μπακάλτσεφ, άρχηγός βουλγαρικής συμμορίας 103
Ρίζος, άρχηγός βουλγαρικής συμμορίας 103
Σανδάνσκι, βιούλγαρος άρχικομιτατζῆς 103, 105, 115, 126, 127, 129
Σαντάλωφ, άρχηγός βουλγαρικής συμμορίας 93
Τσοδομίρ, βιούλγαρος άξιωματικός 119
Χαμδῆ έφέντης, τοῦρκος στρατιωτικός διοικητής τοῦ Δεμίρ - Χισσάρ 119
Χιλμῆ πασᾶς, τοῦρκος γενικός έπιθεωρητής 106
Sarrou, γάλλος συνταγματάρχης χωροφυλακῆς 119
Verand, γάλλος συνταγματάρχης χωροφυλακῆς 93

154

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	83
1. Γενική πατάστασις	83
2. 'Ο Μητροπολίτης Εἰρηναῖος	87
3. Άι «'Εκθέσεις» τοῦ Μητροπολίτου Εἰρηναίου	88
4. 'Ο Μητροπολίτης Αἰμιλιανὸς	89
5. Άι «'Εκθέσεις» τοῦ Μητροπολίτου Αἰμιλιανοῦ	90
Α'. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΗΤΡΟΠ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ	92
Β'. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΗΤΡΟΠ. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ	104
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	136
ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ	144
ΘΕΜΑΤΑ	149
ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ	150
ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ	153
ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	154